

10942

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TÜRK İNKİLÂP TARİHİ
ENSTİTÜSÜ

MİLLÎ MÜCADELE'DE BALIKESİR

Yüksek Lisans Tezi

T. C.

Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkez

Rehber Öğretim Üyesi
Prof.Dr.Reşat GENÇ

Hazırlayan
Murat Ali DOĞAN

ANKARA/1987

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖNSÖZ	
I-KAYNAKLAR	1-3
II-GİRİŞ	4-5
I.BÖLÜM	
MONDROS MÜTAREKESİNDEN SONRA BALIKESİR	
A-Yunanlılar'ın Anadolu'daki Tarihî Emelleri	6-9
B-Mondros Mütarekesinden Sonra Balıkesir ve Çevresi	10-11
II.BÖLÜM	
BALIKESİR'DE KUVA-Yİ MİLLÎYE TEŞKİLÂTİNİN TEŞEKKÜLÜ VE FAALİYETLERİ	
A-Balıkesir'de Kuva-yi Millîye Teşkilâtının Teşekkülü	12-20
B-Cephe Teşkilî	21-23
C-Ayvalık'ın İşgâli	24-30
D-Bergama Baskını	31-33
E-Akbaş Cephaneliği Baskını	34-37
III.BÖLÜM	
KONGRELER	
A-Birinci Balıkesir Kongresi	38
B-İkinci Balıkesir Millî Kongresi	38-52
C-Alaşehir Kongresi	53-75
D-Üçüncü Balıkesir Kongresi	76-84
E-Dördüncü Balıkesir Kongresi	85
F-Beşinci Balıkesir Kongresi	85-87
IV.BÖLÜM	
MİLLÎ MÜCADELE YILLARINDA BALIKESİR MİTINGLERİ	
A-Balıkesir'de Yapılan İlk Miting ve Tesirleri	88-89
B-İstanbul'un İşgali Karşısında Balıkesir'de Yapılan Büyük Miting ve Tesirleri	90-92
V.BÖLÜM	
İŞGAL DÖNEMİ VE KURTULUŞ	
A-Yunan Taarruzu ve Balıkesir'in İşgali	93-99
B-İşgal Devrinde Balıkesir	100-102
C-Balıkesir'in Yunan İşgalinden Kurtulması	103-110
III-NETİCE	111
IV-FOTOĞRAFLAR	112-120

ÖNSÖZ

Türk Millî Mücadele harekâtı sırasında Balıkesir'de tarihe konu teşkil edecek, mühim hadiseler cereyan etmiştir. Balıkesir'de Kuva-yi Millîyenin teşekkülü, Alaşehir ve Balıkesir Kongreleri, Akbaş Cephaneliği Baskını, Anzavur Ahmet İsyanı gibi konular araştırmacılar tarafından kısmen ele alınmıştır.

"Millî Mücadelede Balıkesir" konulu yüksek lisans tezimiz ile biz, Balıkesir'de Millî Mücadelede cereyan eden hadiseleri bir bütünlük içinde incelemeyi gaye edindik. Bu konuda şimdiye kadar yazılan eserlerde faydalandığımız kaynaklar olmuştur. Biz bu eserleri kaynaklar kısmında belirttik.

Bana çalışmalarım esnasında teşviklerini ve yardımlarını esirgemeyen Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Müdürü Sayın Hocam Prof. Dr. Mustafa Kafalı'ya, Rehber Hocam Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Prof. Dr. Reşat Genç'e, Ankara Üniversitesi D. T. C. F. Öğretim Üyesi Sayın Hocam Prof. Dr. Kâzım Yaşar Koprıman'a ve Uludağ Üniversitesi Balıkesir Necatibey Eğitim Fakültesi Dekanı Sayın Hocam Prof. Dr. Orhan A. Sekendiz'e şükranlarımı sunar, saygılarımı arz ederim.

Murat Ali Doğan

I-KAYNAKLAR

Ağaoğlu, Samet, Kuva-yi Millîye Ruhu, İstanbul 1964.

Akıncı, İbrahim Ethem, Demirci Akıncıları, T.T.K. Basımevi, Ankara 1978.

Akıncı, Recep, Eski Philadelphia-Bugünkü Alaşehir, İzmir 1949.

Akyüz, Kenan, Fransız Kamu Oyunda Türk Kurtuluş Savaşı, T.T.K. Basımevi, Ankara 1975.

Apak, Rahmi, İstiklâl Savaşında Garp Cephesi Nasıl Kuruldu?, İstanbul 1942.

Armaoğlu, H. Fahir, 20. Yüzyıl Siyasî Tarihi, 1914-1980, Ankara 1986.

Atatürk, M. Kemâl, Nutuk, Cilt 1-2-3, M.E.B., İstanbul 1968
Balıkesir, Kemâl, İstiklâl Savaşında Kuva-yi Millîye Ruhu, İstanbul 1971.

Baykal, Bekir Sıtkı, Heyet-i Temsiliye Kararları, T.T.K. Basımevi, Ankara 1974.

Bayur, Yusuf Hikmet, Türkiye Devletinin Dış Siyaseti, İstanbul 1942.

Belen, Fahri, Büyük Türk Zaferi, M.E.B., İstanbul 1970.

Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, Mentesh Mat. İst. 1969

Bıyıklıoğlu, Tefrik, Atatürk Anadolu'da, 1919-1921, Cilt 1, T.T.K. Basımevi, Ankara 1959.

Bolak, Vehbi, "Kuva-yi Millîye Hareketi Nasıl Doğdu? Nasıl Büyüdü ve Kuva-yi Millîyeciler Nasıl çalıştı." Balıkesir Postası, Balıkesir, 13 Nisan-2 Mayıs 1950.

Cebesoy, Ali Fuat, Milli Mücadele Hatıraları, İst. 1953.

Coşar, Ömer Sami, Milli Mücadele Basını, İstanbul 1964.

Çantay, Hasan Basri, Kara Günler ve İbret Levhaları, İstanbul 1964.

Çarıklı, Hacim Muhittin, Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhittin Çarıklı'nın Kuva-yi Millîye Hatıraları, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1967.

Danışmend, İsmail Hâmi, Türklük Meseleleri, İst. 1966.

Danışmend, İsmail Hâmi, İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi, Cilt 4, İstanbul 1972.

Djuvara, T.G.-Emin Şekip, Türkiye'yi Parçalamak için 100 Plân: Haçlı Taassubu-Türkiye Düşmanlığı, İstanbul 1979.

Gökbilgin, M. Tayyip, Millî Mücadele Başlarken, Mondros Mütarekesinden Sivas Kongresine, T.T.K. Basımevi, Ankara 1959.

Gönlübol, Mehmet-Sar, Cem, Atatürk ve Türkiye'nin Dış Politikası (1919-1938) Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1963.

Gülensoy, Tuncer, "Türkiye Cumhuriyeti Kronolojisi (23 Nisan 1920'den 1938 Sonuna kadar)", Türk Kültürü Dergisi, Sayı 72, Ankara, Ekim 1968.

Güven, Zühtü, Anzavur İsyanı (İstiklâl Savaşı Hatıralarından Acı Bir Safha), T.T.K. Basımevi, Ankara 1965.

Hatipoğlu, Feyzi, "Balıkesir'de Kuva-yi Millîye Nasıl Teşekkül Etti", Balıkesir Postası, Balıkesir 13-27 Mart 1945,

İğdemir, Uluğ, Biga Ayaklanması ve Anzavur Olayları, T.T.K. Basımevi, Ankara 1973.

İğdemir, Uluğ, Sivas Kongresi Tutanakları, T.T.K. Basımevi, Ankara 1969.

İlgürel, Mücteba, "Akbaş Cephaneliği Baskını", İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Dergisi, Sayı, 33 İstanbul 1982.

İlgürel, Mücteba, "Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti ve Kongreleri", Cumhuriyetin 50. Yılına Armağan, İstanbul 1973.

İzmir'e Doğru (Gazetesi), Karesi (Balıkesir), 16 Kasım 1919-27 Haziran 1920.

Jaeschke, Gotthard, Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri, T.T.K. Basımevi, Ankara 1986.

Jaeschke, Gotthard, Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi, (Mondros'tan Mudanya'ya Kadar, 30 Ekim 1918-11 Ekim 1922, T.T.K. Basımevi, Ankara 1970.

Kandemir, Feridun, İstiklâl Savaşında Bozguncular ve Casuslar, İstanbul 1964.

Kandemir, Feridun, Millî Mücadele Başlangıcında, Mustafa Kemal, Arkadaşları ve Karşısındakiler, İstanbul 1964.

Karabekir, Kâzım, İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1972.

Kozanoğlu, Zeynel, Hamdi Bey ve Akbaş Baskını, Ankara 1970.

Kutay, Cemal, Ege'nin Kurtuluşu, İstanbul 1981.

Kutay, Cemal, Etnik-i Eterya'dan Günümüze Ege'nin Türk Kalma Savaşı, İstanbul 1980.

Kutay, Cemal, Millî Mücadelede Öncekiler ve Sonrakiler, İstanbul 1963.

Kutay, Cemal, Türkiye İstiklâl ve Hürriyet Mücadeleleri Tarihi, Cilt 19, İstanbul 1961.

Mısıroğlu, Kadir, Yunan Mezalimi (Türk'ün Siyah Kitabı), İstanbul 1972.

Özalp, Kâzım, Millî Mücadele, 1919-1922, T.T.K. Basımevi Ankara 1971.

Özer, Kemâl, Kurtuluş Savaşında Gönen, Balıkesir 1964.

Sağdıç, Ruhi Naci, Kuvay-i Millîyede Edremit Körfezi, Edremit 1983.

Salıxık, Selâhattin, Tarih Boyunca Türk Yunan İlişkileri ve Etnik-i Eterya, İstanbul 1968.

Saygı, Osman, Kuva-yi Millîyede Savaştepe, Balıkesir 1950.

Selek, Sebahattin, Millî Mücadele (Anadolu İhtilâli Cilt 1-2, İstanbul 1963-1965.

Sonyel, Salahi Ramazan, Türk Yunan Anlaşmazlığı, Lefkoşe 1985.

Şahin, Süreyya, Fener Patrikhanesi ve Türkiye, İst. 1980.

Şimşir, Bilâl, İngiliz Belegelerinde Atatürk, (1919-1938) Cilt 1, T.T.K. Basımevi, Ankara 1973.

Tansel Selâhattin, Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmet'in Siyasî ve Askerî Faaliyetleri, İst. 1974.

Tunaya, Tarık Zafer, Türkiye'de Siyasî Partiler, İst. 1952

T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları, Cilt 1-2-3-4, Ank. 1985.

Türkiye Cumhuriyeti Tarihi, Cilt 4, İstanbul 1931.

Türk İstiklâl Harbi (Batı Cephesi), Cilt 2, Kısım 1-2, Gnkur. Basımevi, Ankara 1965.

Tütenk, Ahmet Akif, Millî Mücadele'de Denizli, İzmir 1949.

Ünal, Tahsin, Türk Siyasî Tarihi (1700-1958) Ankara 1977.

GİRİŞ

Türkiye'nin jeopolitik yapısının ehemmiyetini çok iyi bilen emperyalist devletler, bölgedeki siyasî ve iktisadî menfaatlerine engel teşkil edeceği düşüncesi ile özellikle XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı Devleti içindeki azınlıkları sistemli olarak kışkırtmışlardır. Nitekim aralarında yaptıkları birtakım gizli anlaşmalarla Osmanlı Devletini paylaşmayı plânlayan İtilâf Devletleri; çok ağır şartları ihtiva eden Mondros Mütarekesi'nin uygulanmasında, Türk Milleti'nin varlığını hiçe sayarak keyfî bir yol tutmuşlar ve "Şark Meselesi"ni kendi lehlerinde neticelendirmek için Türk vatanının Yunan ve Ermeniler tarafından istilâ edilmesini desteklemişlerdir. Böylece İtilâf Devletleri, Türk'ün can, mal, ırz ve namusuna insanlık dışı davranışlarla tecavüzde bulunmasına sebep olmuşlardır.

Türk Milleti, haysiyet ve şerefine, istiklâline karşı yapılan bu barbarca saldırılar karşısında kendi öz varlığını korumak için silâha sarılmak zorunda kalmıştır. İtilâf Devletlerinin desteğini alarak 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunan Ordusunun İzmir'e çıkması neticesinde bütün vatanseverler vatan müdafaasına katılmışlardır.

İtilâf Devletleri ve Yunanlılar'ın yurdumuzu paylaşmak istemeleri, yerli Rum ve Ermeniler'in insanlık dışı barbarca davranışları karşısında, Türk Milleti silâhla mücadele harekâtına paralel olarak, bir takım cemiyetler kurmak suretiyle siyasî mücadeleye girişmiştir. "Redd-i İlhak", "Müdafaa-i Hukuk", "Muhafaza-i Hukuk" gibi adlar altında teşekkül eden millî cemiyetler, özel kongre ve mitingler tertip etmişler, bir taraftanda gönüllü, silâh, cephaneye ve para toplamak suretiyle işgâl kuvvetlerine karşı millî kuvvetlerimizi güçlendirmeye çalışmışlardır.

İşte Batı Anadolu Bölgesinde stratejik bir mevkiye sahip olan Balıkesir'de de, Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra meydana gelen hadiseler neticesinde teşkilâtlanma faaliyetleri hızlı bir şekilde devam etmiş, toplanan kongrelerde mühim kararlar alınmıştır.

Balıkesir'de teşekkül eden Redd-i İlhak Cemiyeti Mer-

kez heyeti başta olmak üzere bütün vatanseverler büyük fedakârlıklarla çalışmışlar, millî teşkilâtın genişlemesine ve kuvvetlenmesine gayret etmişlerdir. Balıkesir'de teşekkül eden millî teşkilât, Ayvalık'tan, Soma, Akhisar, Salihli, Alaşehir'e kadar uzanan cephe kesimlerindeki millî kuvvetlerimizin faaliyetlerini de organize etmiştir. Bölgede Albay Kâzım(Özâlp), Yarbay Ali(Çetinkaya), Hacim Muhittin(Çarıklı), Yüzbaşı Kemâl(Balıkesir), Köprülülü Hamdi Bey, Vasıf(Çınar), Mustafa Necati Bey, Vehbi(Bolak), Keçeci Hafız Mehmet Emin Efendi, Hoca Abdülgafur Efendi, Sabri Bey, Hulusi Bey gibi pek çok vatansever, Yunan istilâsına karşı vatanlarını korumak için faaliyete geçmişler, gerek siyasî, gerek askerî sahada büyük işler başarmışlardır.

Balıkesir'de teşekkül eden Kuva-yi Milliye teşkilâtının kesif çalışması neticesinde Yunanlılar, Bergama, Akhisar gibi önceden işgâl ettikleri bazı kasabaları da terketmek zorunda kalmışlardır.

Bölgede Kuva-yi Milliye'nin hakim kılınması, dirlik ve düzenliğin korunması için bazen sert tedbirlere de baş vurulmuştur. Heyet-i Merkeziye ve ona bağlı kumandanlıklar bir taraftan Yunanlılar, diğer taraftan da Kuva-yi Milliye'ye düşman kuvvetlere karşı mücadele vermişlerdir. Bu mücadele neticesindedir ki; Yunanlıların ileri harekâtı ondört ay durdurulmuş, bölgede Kuva-yi Milliye aleyhine zuhur eden Anzavur Ahmet İsyanı da bastırılmıştır.

Ne yazık ki bütün bu gayretlere ve fedakârlıklara rağmen Yunanlılar'ın 1920 yılında başlattıkları umumî taarruz neticesinde üstün düşman kuvvetleri karşısında daha fazla dayanamayan millî kuvvetlerimiz, 30 Haziran 1920 de Balıkesir'i boşaltmak mecburiyetinde kalmışlardır. Yunanlılar, işgâlleri sırasında her yerde olduğu gibi bu bölgede de yağma, ırza tecavüz, adam öldürme gibi alçakça saldırılarını sürdürmüşlerdir. Bütün baskı, zulüm ve işkence hareketlerine rağmen, Yunan işgâl sahasında başta Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey olmak üzere cephe gerisi teslim olmamış, Kuva-yi Milliye'ciler çete savaşlarına devam etmişlerdir. Yunan kuvvetlerine baskınlar yaparak zâiyat verdirmişlerdir. Binaenaleyh Büyük Taarruz'dan sonra başlayan Yunan bozgunu akabinde 6 Eylül 1922 de Balıkesir Yunan işgâlinde kurtarılmıştır.

I. BÖLÜM

MONDROS MÜTAREKESİNDEN SONRA BALIKESİR

A.-YUNANLILAR'IN ANADOLU'DAKİ TARİHİ EMELLERİ

Yüzyıllarca Türk hâkimiyeti altında yaşamış olan Rumlar, 19. asırda Osmanlı Devleti'nin çeşitli sebeplerle zayıflaması neticesinde ayaklanma ve isyan hareketlerine girişmişlerdir. Avrupa'nın çeşitli emperyalist devletleri, Yunan isyanında en faal rolü oynamışlardır. Asırlarca Türk idaresi altında geniş bir imtiyaza sahip olan Rumlar, Türk müsamahası neticesi millî benliklerini korumuşlar, her türlü ibadet ve vicdan hürriyetine sahip olmuşlar, ticaretle uğraştıklarından Osmanlı azınlıkları içinde en zengin duruma gelmişlerdir. Ticaret sayesinde zenginleşen Rumlar, Türk himâyesinde mutlu bir hayat sürmekte idiler. Çocuklarına kendi açtıkları okullarda ve Avrupa'da tahsil gördürüyorlardı. Bu durumda olan bir milleti Osmanlı Devleti'ne karşı isyana sürükleyen en mühim sebepler, dış güçlerin kışkırtmaları ve İstanbul Rum Ortadoks Patrikhanesi'nin çalışmalarıdır. 19. asır içinde Yunanlılar, Osmanlı Devleti'ni yıkmak ve İstanbul merkez olmak üzere Bizans İmparatorluğunu yeniden kurmak için aktif bir çalışmanın içine girmişlerdir. Gayeleri "MEGALİ İDEA"yı gerçekleştirmek, yani Bizans İmparatorluğunu ihya etmek, Yakın Doğu'da büyük bir Yunanistan Devleti kurmaktır. Bunun için de Türkler-aleyhinde akla-hayâle gelmeyecek isnatlarda bulunmak ve bu alanda geniş propoganda yapmak, Türk düşmanlığını gerek Yunanlı gençlere, gerekse Batılı milletlere enjekte edebilmek için her türlü vasıtaya baş vurmuşlardır.¹

Megali İdea'nın doğuşu Fatih Sultan Mehmet'in İstanbul'u fethine kadar dayanır. Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u alıp Bizans İmparatorluğuna son verdikten sonra Doğu ve Batı Kiliselerini birbirinden ayrı tutmak için Fener Patrikhanesi'ni yeniden açtı.² Fener Patrikhânesi, bir müddet sonra Bizans'ı yaşatma görevini gizlice üzerine alarak yürütmeye başlamış, böy-

---

1-Selâhattin Salışık, Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri ve Etnik-i Eterya, İst. 1968. s. 276

2-Dr. Selâhattin Tansel, Osmanlı Kaynaklarına Göre Fatih Sultan Mehmet'in Siyasî ve Askeri Faaliyetleri, İst. 1971. s. 107.

lece de "Megali-İdea"nın doğmasına ve şekillenmesine çalışan bir fesat yuvası olmuştur.³

Fatih Sultan Mehmet'in siyasî bir gaye ve dinî müsama-haya bağlı insanî bir düşünce ile açtığı bu Patrikhâne, Türklere karşı gizliden, sinsice hareket etmiş; Balkan Milletlerini Rumlaştırmış, Balkan topraklarını hakikî bir Yunan vatani yapmıştır.

Bugün bizim "Rum" veya "Yunanlı" adını verdiğimiz millet, Ortaçağ'da Yunanistan'ı istilâ eden Kuzey kavimlerinden "Sılav ve Arnavut İlliryalılar"ın torunlarıdır. "Bu kavimler Eski Yunan medeniyetinin kurucusu olan Hellenleri tarih sahnesinden silerek bu topraklara yerleşmişler; Hellenlerin mirasına sahip çıkmışlardır.⁴ Bizans İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra O'nu yeniden kurmayı kendilerine ülkü edinmişler ve buna da "Megali İdea" (Büyük Ülkü) adını vermişlerdir.

İstanbul Rum Ortadoks Patrikhanesinden yetişen papazlar, bunu Balkan Milletlerinde ustaca tatbik etmişler ve Osmanlı Devleti'nin zayıfladığı, yıkılmaya yüz tuttuğu 19. asırda bu çalışmalar meyvesini vermeye başlamıştır.

Osmanlı Türkleri'nin Yunanistan'da takbik ettikleri idare sistemi, tam bir demokrasi esasına dayanıyordu. Köylerin papaz ve öğretmenleri tamamen serbest olarak vazife yapıyorlardı. Hükümet idarecileri Yunanlılar'dan seçiliyordu. Yunanlılar, Türkler'in bu geniş demokrasi anlayışını Türk idaresinde kaldıkları uzun bir tarih boyunca suistimal etmişlerdir. Yunan ihtilâlinden evvel dağlarda çeteler teşkil etmişlerdir. Bu çeteler zengin müslümanları soyar ve eşkiyalık yaparlardı. Ayrıca "Palikarya" ismi verilen milis kuvvetlerini Türkler'e karşı teşkil etmişlerdir.

Diğer taraftan zenginleşen, eğitim gören Rumlar da kendilerine eski Atinalılar'ın halefi nazarıyla bakmaya başlamışlardır. Avrupa'nın zengin ticaret merkezlerinde yaşayan Rumlar, cemiyetler meydana getirerek para toplamışlardır. Bu cemiyetle-

---

3-Dr.M.Süreyya Şahin, Fener Patrikhanesi ve Türkiye İst.1980. s.127.

4-Selâhattin Salıslık, A.g.e. s.73-77

rin en mühimi 1814 senesinde Odesa'da kurulan ve "Etniki Eterya" ismini alan gizli bir siyasî cemiyet idi.⁵ Cemiyet az zamanda devletin Rumlarla meskûn mühim şehir ve kısımlarında hatta Bükreş-Moskova-Tiryas'te ,Odesa gibi yabancı şehirlerde de şubeler teşkil etmiştir.

Rus Çarı I. Aleksandr, cemiyetin manevi başkanlığını kabul ederken gayesi Yunanlılar'ı maşa olarak kullanmak suretiyle Osmanlı İmparatorluğu'nu parçalamak ve Rus Prenslerrinin idaresinde bir "Grek İmparatorluğu" kurmaktı.⁶

Rus Çarı'nın Etniki Eterya (Milli Ortaklık) ile olan irtibatını has yaveri Aleksandr İpsilanti sağlamaktaydı. Bu kişi daha sonra cemiyetin başkanlığına seçilmiştir. Bu arada cemiyetin merkezi İstanbul'a taşınmış ve Fener Patrikhanesi bundan sonra cemiyetin gizli merkezi olarak çalışmıştır. Fener Patrikhanesinin gayesi, Rum Ortodoks Patriğinin idaresinde eski Bizans İmparatorluğu'nu kurmaktı. Bu gayeye Osmanlı İmparatorluğu hudutları içindeki bütün Hıristiyanları silahlandırarak birlik temini suretiyle ulaşılmak isteniyordu.

Etniki Eterya'nın Faaliyet Programı ;

- 1-Yunan Milletinin tam istiklâlinin temini
- 2-Batı Trakya ve Selânik'in Yunanistan'a ilhâkı
- 3-Ege adalarının Yunanistan'a ilhâkı
- 4-On iki adanın Yunanistan'a ilhâkı
- 5-Girit adasının Yunanistan'a ilhâkı
- 6-Batı Anadolunun Yunanistan'a ilhâkı
- 7-Pontus-Rum hükümetinin kurulması
- 8-Kıbrıs adasının Yunanistan'a ilhâkı
- 9-Gökçeada ve Bozcaada'nın Yunanistan'a ilhâkı

10-İstanbul'un işgal edilerek Doğu Roma imparatorluğunun ihyâsı ve Megali İdşa'nın tahakkuk ettirilmesi hükümlerini ihtiva ediyordu?⁷

Etniki Eterya Cemiyeti istikrarlı çalışmaları neticesinde milletimizin aleyhine tespit ettiği maddelerden 1-2-3-4-5 . maddeleri tahakkuk ettirmiştir.

5-S.Salışık,A.g.e. s.143-144

6-Cemal Kutay,Etniki Eterya'dan Günümüze Ege'nin Türk Kalma savaşı,İst.1980- s.20.

1917 yılına kadar Çarlık Rusyası'nın desteğinde faaliyet gösteren Etniki Eterya; artık bu tarihten sonra Rusya'nın yardımını düşünemezdi. Zira Rusya'da Çarlık idaresi devrilmiş ve komünist idare kurulmuştur. Cemiyet kendisine yardımcı olacak başka güçler arayışına geçti. Neticede 1919 senesinde bu cemiyetin yerine İstanbul Fener Patriğinin rehberliği ve İngilizler'in desteği ile "Mavri Mira" Cemiyeti kurulmuştur. Bu cemiyetin de amacı Etniki Eterya'nın bıraktığı yerden başlayarak Megali-idea'nın hedeflerini tam olarak gerçekleştirmekti. Bu gaye ile Mavri Mira Cemiyeti'de Osmanlı vilayetleri dahilinde faaliyetlerini sürdürdü. Mavri Mira Cemiyeti'ne bağlı olarak faaliyet gösteren Yunan Kızılhaç Teşkilatı, ilaç ve tıbbi malzeme adı altında memlekete bol miktarda silâh ve cephaneye sokuyordu. Ayrıca değişik isimlerle kurulmuş Rum müesseseleri, bu cemiyete çalışmalarında yardımcı olmaktaydılar?

B -MONDROS MÜTAREKESİNDEN SONRA BALIKESİR VE ÇEVRESİ

Mondros mütarekenâmesi'nin imzalanmasından sonra Balıkesir istasyonu ve Balya Fransız silâhlı kuvvetlerinin işgâli altında bulunuyordu. Ayrıca mütâreke ahkâmını tatbik nezarat eden İngiliz memur ve askerleri de İplikçi Hâzım Efendi'nin evinde oturuyorlardı.¹

Bölgede asayiş yoktu. UmumîHarbin sonlarına doğru ve Mondros Mütarekesinden sonra birçok asker kaçakları ile artmış olan eşkiyalar her yerde olduğu gibi Balıkesir ve çevresinde de her tarafı kasıp kavuruyorlardı. Eşkiyaların çoğunluğunu Çerkesler ve Arnavutlar teşkil ediyordu. İçlerinde asker kaçağı Türkler de vardı. Ayrıca çevrede birkaç tane de siyasî Rum çetesi faaliyet gösteriyordu.

Bu eşkiyaların hepsi Türk köylerini soyuyorlar, Türk köylüsü öldürüyorlardı. Kasım 1919 yılında bu mıntıkada padişah'ın affiyle gelip teslim olan çeteler şunlardır:

- 1-Manalı Gürcü Deli Yusuf Çetesi (10 kişi)
- 2-Salorlu Çerkes Raif Çetesi (7kişi)
- 3-Dağıstanlı Karaveli çetesi (14 kişi)
- 4-Eski Manyaslı Çerkes İsmail Çetesi (22 kişi)
- 5-Keçelerli Çerkes Aydemiroğlu Mehmet Çetesi (11 kişi)
- 6-Çerkes Şah İsmail Çetesi (8 kişi)
- 7-Çerkes Şevket Çetesi
- 8-Çerkes Ethem Çetesi
- 9-Arnavut Ali Çetesi
- 10-Çerkes Musa Çetesi
- 11-Sülüklülü Davut Çetesi

Bunlar toplam 432 kişi idi.²

Özellikle dağlık bölgeler, asker kaçakları ve eşkiyalarla doluydu. Balıkesir'den Edremit'e, Edremit'ten Ayvalık'a, Bandırma'dan Gönen ve sair mahallere gelip gitmek çok tehlikeli ve soyulmak kesindi.³

1-Feyzi Hatipoğlu, "Hatırat", Balıkesir Postası, 13 Mart 1945.

2-Rahmi Apak, Garp Cephesi Nasıl Kuruldu. İst. 1942, s. 95

3-Feyzi Hatipoğlu, "Hatırat", Balıkesir Postası, 13 Mart 1945 ;

Rahmi Apak, A.g.e. s. 95

Hükümet var, fakat otoritesi yoktu. Halk, şaşırılmış bir vaziyette geleceğinden endişe ediyordu. Herkes bir kurtarıcı arıyordu. 1919 yılı Martında İzmir vali ve kumandanı Nurettin Paşa, millî amaçları bir noktada tevhid etmek ve milletin maneviyâtını yükseltmek gayesiyle İzmir'de; İzmir, Manisa, Aydın, Denizli, Balıkesir livalarının murahhaslarından mürekkep "Müdafaa-i Hukuk-ı Osmaniye" namı altında bir kongrenin toplanmasını kararlaştırarak bu livalar halkına bir beyanname neşretti. Bu haber Balıkesir'de büyük yankılar yarattı.

Neticede Balıkesir mutasarrıflığından bu kongreye katılmak üzere merkezden : Müftü Hacı Ahmet Efendi, Alaybeyi emeklisi Rıza Bey, Belediye Reisi Keçeci Hâfız Mehmet Emin Efendi, Maarif Müdürü Sabri Bey, Zarbalı zâde Hulûsi Bey, Hasan-Basri Bey, Edremit'ten : Müftü Hâfız Cemâl Efendi, Muammer Bey, Havranlı Ormancıoğlu Hasan Kâmil Bey, Eczacı İsmail Avni Bey, Burhaniye'den: Müftü Mehmet Hoca, Hacı Ali ve Mehmet Cavit Beyler, Balya'dan: Müftü Hüseyin Efendi, Ulemâdan Ahmet Efendi, Belediye Reisi Hâfız İsmail ve Hasan Beyler, Bandırma'dan : Müftü Abdurrahim Hoca, Belediye Reisi Asaf Bey, Gönen'den: Müftü Şevket Efendi, Belediye Reisi Halil Bey, Hüseyin Hilmi Bey ve Hakkı Bey, Sındırgı'dan: Müftü Sadık Efendi, Belediye Reisi Mustafa Bey ve İsmail Bey, Erdek'ten: Müftü Hoca, Belediye Reisi Nuri Bey, Ruuszâde Hüseyin Bey, Nazım Bey, Ayvalık'tan Müftüoğlu Vâhid Bey Emekli Komiser Nuri Bey vazifelendirildiler.⁴

Kongre, toplantı devresinde iken Nurettin Paşa'nın azl edilmesi üzerine başsız kalan kongrenin başkanlığına millî emellere ihaneti ile meşhur belediye reisi Hacı Hasan Paşa getirildi. Neticede kongre müsbet hiçbir karar alamadan dağıldı.

Hasan Basri Bey, Ses gazetesinde neşrettiği yazıları yüzünden, İngilizler'in isteği üzerine tevkif edilmek istenince, kongreye katılmamış, Menemen yolundan Ayvalık'a, Pelitköy'e gelerek gizlenmiş, sonra Havran'dan Balıkesir'e gelmiş uzun müddet Balıkesir ve Kepsut'ta saklanmıştı.⁵

4-Hasan Basri Çantay, Karagünler ve İbret levhaları, İst. 1964, s. 7-8; Feyzi Hatipoğlu, Hatırat, Balıkesir Postası 14-15 Mart 1945

5-Ruhi Naci Sağdıç, Kuva-yı Milliye'de Edremit Körfezi, Edremit 1983 s. 15-23.

II. BÖLÜM

BALIKESİR'DE KUVA-YI MİLLÎYE TEŞKİLÂTİNİN
TEŞEKKÜLÜ VE FAALİYETLERİ

A -BALIKESİR'DE KUVA-Yİ MİLLÎYE TEŞKİLÂTİNİN TEŞEKKÜLÜ

16 Mayıs 1919 öğleden evvel Belediye Reisi Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey, Maarif Müdürü Sabri Bey ve Kocabıyık Mehmet Efendi, birlikte konuşarak belediye binasına girerken "Redd-i İlhâk Heyeti" imzası ile Balıkesir Belediyesine İzmir'den bir telgraf gelmiştir. Bu telgraftaki kara haber şöyledir:

"Belediye Riyasetine,

Türk İzmir, 15 Mayıs sabahından itibaren Düvel-i İtilâfiye müsaadesiyle Yunanlılar tarafından işgâl olunacaktır. Bu işgâl ve ilhâkı reddediniz. Mitingler tertip ederek keyfiyeti Düvel-i Muazzama nezdinde protesto ediniz. Silâhla müdafanın esaslarını hazırlayarak vatan ordusuna ilhâk ediniz. Redd-i İlhâk"

Bu telgrafı Sabri Bey yüksek sesle okuyunca korkunç bir sessizlik baş göstermiş ve onların etrafında toplanan halktan çoğu da ağlamaya başlamıştır.

Sabri Bey bu durum karşısında: "Çocuk gibi ağlamayın, Allah büyüktür, neler halkeder." diye orada bulunanlara tesellide bulunmuştur.

Balıkesir Belediye Reisi Hafız Mehmet Emin Bey, bu korkunç haber üzerine gözüne ilişen bir belediye çavuşuna, "Git bütün arkadaşları ve tesadüf ettiğin memleket eşrafını belediyeye çağır." demiştir. Bu emre orada bulunanların çoğuda katılmıştır.

Daha sonra Varna'lı İsmail Hakkı Bey, Reji Müdürü Nazmi Bey, belediye meydanında umumî bir toplantı yapılmasını beyan etmişlerdir. Bu görüşe Dar'ül-muallimin Müdürü Hilmi Bey, ve Vehbi Bey de iştirak etmiş ve belediye de toplanmışlardır.¹

Uzun görüşmelerden sonra memlekette yabancı unsurların varlığı da göz önüne alınarak, toplantının okuma yurdunda yapılmasına karar verilmiştir. 17 Mayıs 1919 günü okuma yurdunda toplanılmak ve bu toplantıda Hıristiyanlar aleyhinde bir karar almak söz konusu olmayacağını belirtmek için Rum ve Erme-

---

1-Feyzi Hatipoğlu, "Hatırat," Balıkesir Postası, 22 Mart 1945 ;

Vehbi Bolak, Hatırat, Balıkesir Postası, 13 Nisan 1950

ni papazları ile bu iki azınlığın ileri gelenlerinininde davet olunması kararlaştırılmıştır.

Yapılması düşünülen mitingden, şehirde yaşayan Rum ve Ermeniler'in herhangi bir taşkınlık karşısında hayatlarının tehlikede olduğu bahânesini ileri sürerek itilâf devletlerinin Balıkesir'i de işgâl edebilecekleri endişesiyle vazgeçilmiştir.

17 Mayıs 1919 da okuma yurdunda kalabalık bir halk kitlesi toplanmıştır. Toplantıda baş tarafta yer alanlar arasında Rum ve Ermeni Papazlarıyla, Osmanlı Bankası Müdürü Papadaki Efendi ve Ermeniler'den Avukat Peron ve Kuyumcu Karabet Efendiler de vardı.

Bu toplantıda kısa bir konuşmadan sonra başkanlığa Vehbi Bey seçilmiştir. Vehbi Bey, bu tarihi toplantıda kısaca şu hitâbede bulunmuştur:

"Huzâr-ı Kirâm †

Vatan-ı azizimiz büyük bir tehlikeye mâruzdur. Yanıbaşımızda İzmir, Düvel-i İtilâfiye'nin müsaade ve müsâmahasıyla Yunan Orduları tarafından iki günden beri işgâl edilmekte bulunmaktadır. Ve şimdi elimde bulunan şu telgraf kalb-i milleti dağdâr ve rahnedâr eden bu hâdise-i müellimeyi bize ihbar etmiş bulunmaktadır. Bu tecavüz-i lairâne karşısında hukûk-ı milleti sıyânet etmek ve menâfi-i memleketi korumak ve bu hususlarda konuşmak üzere burada içtimâ etmiş bulunmaktayız. Herkes mütâlaatını serbestçe serd-ü ityan etmelidir. Her vatandaş ne buyuracaksa onları dinleyip itihaz-ı mukarrerat eyleyeceğiz".

Vehbi Bey'in konuşmasından sonra uzun münakaşalar ve heyecanlı konuşmalar yapılmıştır. Birçok kişi "bu haksız işgâlin ve hâkimiyet-i Osmaniye'ye indirilen darbenin büyük devletler nezdinde protesto edilmesini, telgraflar çekilmesini istiyorlardı. Bu sırada solunun arkasında kapının yanında duran leblebici Raşit (Raşit Yahşi) Bey:

"-Ey ahali, şimdiye kadar sözlerinizi dinledim, düşman İzmir'e çıkmış bunu protesto edelim diyorsunuz, düşman protestomuzu alınca geri döner de gider mi zannediyorsunuz? Bırakın böyle boş lâfları düşmanı geri döndürecek kuvvet namlunun ucundadır." diye haykırmış ve toplantı salonunda bir sessiz-

lik hakim olmuştur.

Daha sonraki konuşmalarda hükümetin ve padişahın ne düşündüklerini öğrenmeden silâhla mukavemet kararı verilmesi, fakat protesto telgraflarının çekilmesi fikri oybirliği ile kabul edilmiştir.

Protestonun din ve mezhep farkı gözetilmeksizin imza olunması ve hemen telgrafla büyük devletler mümessillerine yazılması karar altına alındıktan sonra halk dağılmıştır.

Toplantıda; Vehbi Bey başkanlığında Zarbalı Hulûsi Bey, Keçeci Mehmet Emin Bey-Müftü Abdullah Çıkrık, Ahmet Vehbi Bey, Maarif Müdürü Sabri Bey, Abdülgafur Efendi, Rum papazı Yani Kostantin, Ermeni Papazı Deragont, Osmanlı Bankası Müdürü Papadaki ve Avukat Peron Efendiler protesto çekilecek heyete seçilmişlerdir.

Bu hey'etten yalnız müslim kısmı yedi kişi belediyede toplanmıştır. Bu arada Papadaki Efendi, gelip "Bu mesele bir Türklük-Yunanlılık dâvâsı olduğundan Hıristiyanların imza koyması muvâfık-ı maslahat değildir." demiştir. Vehbi Bey de kendisine, "Bir Rum gözüyle doğru olmayacağını, ancak yapılan hareketin kendilerine karşı değil, Yunan Hükümetine karşı olduğunu" beyan etmiştir.²

Çekilen protestonun sureti şöyledir:

"Makam-ı Sadaret-i Uzmâ'ya, İngiliz, Amerikan, Fransız, İtalya mümessil-i siyâsîlerine!

İzmir şehrinin kendisiyle muharip olmadığı Yunan askerleri tarafından işgâl edildiği haberi üzerine bütün halkı derin bir teessür ve hüzün kapladı. Ahâli bunun neticesi olarak toplanan anâsır ve tebaa-i muhtelif hak ve adaletin hakiki mânâsından bütün alem-i insâniyeti hissedar etmek isteyen düvel-i muazzama ve âliyyeden, yüzde seksen Türk müslüman olan ve anâsır-ı muhtelif ile bu ana kadar kardeş gibi geçiren İzmir havâlisinin Yunan hükümetince işgâli değil; hukûki, tarihi, ırki metbu-ı âlisi olan Osmanlı Hükümeti tabiiyetinde ibkasını niyaz ve sâye-i medeniyetle terakki ve teâlisi bilcümle cihana pişva olan âlicenap ve müterakki milel-i aliy-

---

²-Vehbi Bolak, 'Hatırat', Balıkesir Postası, 14 Nisan 1950;

Feyzi Hatipoğlu, Hatırat, Balıkesir Postası 23-24 Mart 1945.

yeden niyaz ve intizar eyleriz.

Aksi hâl, milyonlarca nüfusun gayr-i medeni bir surette izmihlâl ve hicret ve sefâletine mucip olacaktır. Bu maruzatımızın sıhhâti ale'l-umum hakşinas ve hûkuk-i beşer müdafîi bulunan düvel ve milel-i muazzamanın nazarında taayyün ve ekseriyeti tetkik etmek üzere bir heyetin izamını istirham ve tebşirat-ı asilanelerine intizar eyleriz."

Mehmet Emin-Mehmet Vehbi-Abdülğafur-Ahmet Vehbi-Abdullah-Hulûsi -Sabri.³

Bu telgrafı çeken yedi kişi, şehirdeki gayrimüslimlerin kuşkulanmalarından çekinerek teşkilâtı kuvvetlendirinceye kadar temkinli hareket etmeye karar vermişler ve hemen aynı gece aynı kişiler ayrı ayrı yollardan gelerek Keçeci Hâfız Mehmet Emin Bey'in evinde toplanıp durumu uzun uzun görüşmüşlerdir. Ertesi günü Hulûsi Bey'in doğru haberler getirebilmesi için mümkün olursa İzmir'e kadar gitmesi, gidemezse gidebildiği yerlerde müdafaanın, halkın, hükümetin vaziyetini görüp gelmesi kararlaştırılmıştır.⁴ Manisa Redd-i İlhak Hey'etine şu tezkere yazılmıştır ;

"Manisa İlhâkı Red Hey'etine
Belediye Riyaset-i Vâlâsına

Sevgili İzmir hakkında sahih ve kat'i malûmat ile bu hususdaki hidamât-ı vataniyyeye dair tahriri ve Şifahi tâlimat almak üzere hey'etimiz, âzâsından ve eşrâf-ı memleketten Zarbalı-zâde Hulûsi Bey oraya hareket etmiş olduğundan kendisine muavenet ve müzaheret buyurulmasını rica ederiz."

17 Mayıs 1335

İlhak-ı Red Hey'et-i Millîyyesi
nâmına

Belediye Reisi

Hulûsi Bey 17 Mayıs 1919 günü doğruca İzmir'e gitmek üzere hareket etmiştir. Hulûsi Bey'in İzmir'e girmesi mümkün olmamış, Menemen'den geri dönmüştür. Menemen İstasyonunda Albay

3-Vehbi Bolak, Hatıratı, Balıkesir Postası 15 Nisan 1950.

4-Feyzi Hatipoğlu, Hatıratı, Balıkesir Postası 24 Mart 1945,

Kâzım (Özalp)Bey'e rastlamıştır.

Kâzım Bey,Manisa'ya gitmekte olan Hulûsi Bey'e,ne olursa olsun, Manisa cephaneliğindeki 60 top,35000 silâh ve bunlara yetecek cephanenin düşmana kaptırılmaması gerektiğini anlatmıştır.

Hulûsi Bey,Manisa'da önce adliye müddeiumûmisi olan Balıkesir'li Emin Vedat Bey'le görüşmüştür.İkisi birlikte Manisa mutasarrıfı Hüsnü Bey'i ziyaret ederek,cephânenin düşmana kaptırılmayıp,halka dağıtılmasını söylemiş,fakat vatan haini mutasarrıf Hüsnü bu teklifi kabul etmemiştir.Tam bu sırada Manisa Rum Metropoliti yanlarındaşu,meâlde bir beyanatta bulunmuştur."İstedığınız kuvveti şimdilik İzmir'den gönderemiyorlar.Bir hafta içinde yeni Efqun kuvvetleri gelecektir.Onlar geldiğinde gönderecekler".Sonradan 150 likler listesine giren hain mutasarrıf Hüsnü,bu haberi sevinçle karşılamıştır.

Bu vaziyet karşısında ümidi kırılan Hulûsi Bey istasyona gelmiş,burada kendisinin de Fransız kuvvetleri tarafından tevkif edileceğini öğrenince gizlice Balıkesir'e dönmüştür.

Hulûsi Zarbalı Bey,Balıkesir'e dönünce gelişinden arkadaşlarını haberdar ederek evine gelmelerini rica etmiştir.

Bu suretle ikinci gizli toplantı Hulûsi Bey'in evinde yapılmıştır.Sabaha kadar devam eden bu toplantının en mühim kararı şu olmuştur:

"Böyle mahdut arkadaşlarla toplanılıp verilen kararların kitle tarafından kabul olunması veya kitleye kabul ettirilmesi hayli güçtür.Bu itibarla büyük ölçüde memleketin ileri gelenlerinden mürekkep ve hatta bütün halkı içine alabilecek bir toplantının yapılması zaruridir.Bu suretle verilecek kararların halka mâledilmesi,geniş ölçüde müzaheret temin olunması ve aynı zamanda bu suretle hareket edildiği takdirde tatbikatta başarı sağlanacağından,yarın ikindi namazandan sonra Alaca Mescid'de umûmi bir toplantı yapılmasına ve keyfiyetin el altından bütün halka ilân olunmasına ittifakla karar verilmiştir."

Aynı zamanda bu toplantıda Mevlid-i Şerif de okunacaktır.⁵

5-Vehbi Bolak,"Hatırat",Balıkesir Postası,16-17-Nisan 1950 ;

Feyzi Hatipoğlu,"Hatırat",Balıkesir Postası 25-26 Mart 1945

Alaca Mescid Toplantısı :

Ertesi gün bu hususda görevlendirilen müezzin Sarı Hâfız ve arkadaşları her dükkana uğrayarak :

"Bu gün ikindî namazından sonra Alaca Mescid'te Mevlid-i Şerife buyurun" diyerek halka haber vermişlerdir. Bu mânâlı daveti kavrayan her yurttaş daha ikindi namazından evvel Alaca Mescidi doldurmuştur.

Namazdan sonra Mal Müdürü-zâde Mehmet Efendi'nin okumaya başladığı Mevlid-i Şerif'i cemaat derin bir vecd içinde dinlemiştir. Mevlid-i müteakip, Vehbi Bey:

"Ey cemaat-i Müslimin" diye söze başlamış, durumu hülâsa ederek ve bir ayet-i kerime okuyarak tefsir ve yurttaşları mütâlealarının beyanına davet etmiştir. Uzun konuşmalardan sonra kırk kişilik bir heyetin seçilmesine karar verilmiş ve neticede 41 kişi seçilmiştir.

Alaca Mescid toplantısında seçilen her türlü karar almaya yetkili 41 kişi şunlardır :

1)Karesi Meb'usu Vehbi Bey, 2)Siverek Meb'usu Vehbi Bey, 3)Müftü Nennicizâde Abdullah Efendi, 4)Belediye Reisi Hâfız Mehmet Emin Bey, 5)Abdülgafur Efendi, 6)Zarbalı Hulûsi Bey, 7)Tireli Sabri Bey, 8)Dâvâ vekili Sadettin Bey, 9)Kocabıyık Mehmet Bey, 10)Abdüsselâmzâde Cemil Efendi. 11)Arap Sadettin Bey, 12)Beypazarlı Hafız Mehmet Efendi, 13)İbrahim Bakır Efendi, 14)Kuyumcuzâde Ali Efendi, 15)Abdülaziz Mesci Efendi oğlu Ahmet Nur Bey, 16)Davavekili Said Bey, 17)Ocakzâde Talat Bey, 18)Eski Nüfus Müdürü Hakkı Bey, 19)Marmara Nahiyesi Müdürü İsmail Hakkı Efendi, 20)Giritlizâde Muhiddin Bey, 21)Ahmet Vehbi Bey, 22)Gönenli Osman Bey, 23)Kunduracı Nuri Usta, 24)Dâvâvekili Süleyman Sadi Bey, 25)Laz Hacı Mustafa Efendi, 26)Hoca Asım Efendi, 27)Budakzâde Hâfız İsmail Efendi (Melekkzâde Hacı Hâfız Mehmet Efendi, 28)Hafız Emînidin Efendi, 29)Hâfız Haydar Efendi, 30)Muzaffer Efendi, 31)Emekli Binbaşı Ahmet Bey, 32)Alaybeyi Rıza Bey, 33)Kadıızâde Mustafa Efendi (Noca Süleyman Vehbi Efendi), 34)Yörük İbrahim Efendi, 35)Keşkekzâde Hacı Eşref Efendi, 36)Yırcalızâde Şükrü Efendi, 37)Basrıbeyzâde Şevki Bey, 38)Somalı Hacı Hâfız Kâzım Şükrü Efendi, 39)Silahçı Şevki Bey, 40)Arnavut Rasim Bey, 41)Hacı Kâmil Efendi.

Bu heyetten sadece ikisi daha sonra particilik gayreti

ile diğ er toplantılara katılmadıklarından yerlerine parentez içinde gösterilen kimseler alınmıştır.

20 Mayıs 1919 da seçilen heyet temsilcileri toplanarak müzakerede bulunmuşlardır. Neticede bir heyetin İstanbul'a gidip durumu yetkililerle görüşmesi ;Ayvalık'taki karışık vaziyetten dolayı sahil kazalar ile birlikte hareketi temin etmek üzere de bir heyetin Edremit ve havalisine gönderilmesi ve Merkezde de bir heyetin teşkilât ve hazırlıklara devam etmesi kararlaştırılmıştır.⁶

İstanbul hey'etine:

1) Müftü Abdullah Efendi, 2) Keçeci Hâfız Mehmet Emin Bey, 3) Zarbalı Hulûsi Bey, 4) Muhittin Bey, 5) Müddeiumûmî Mehmet Celalettin Bey, 6) Kadızâde Mustafa Bey, 7) Abdülaziz Mesci Efendi oğlu Ahmet Nur Bey, seçilmişlerdir.

Edremit havâlisine giden heyete:

1) Meb'us Mehmet Vehbi Bey, 2) Abdülgafur Efendi, 3) Abdüsselâmzâde Cemil Bey, 4) Eski Bigadiç Nahiye Müdürü Mümtaz Bey seçilmişlerdir.

Hey'et-i Merkeziye'ye ise :

Reis Mehmet Vehbi Bey,
Reis vekili Kocabıyık-zâde Mehmet Efendi,
Azâ Siverek Meb'ûsu Vehbi Bey,
Azâ Ahmet Vehbi Bey (Çıkrıkçı oğlu),
Azâ Dava vekili Bakır Efendi,
Azâ Ahmet Nur Bey,
Azâ Cemil Efendi,
Azâ Gönenli Osman Bey, seçildiler.

21 Mayıs 1919 günü yapılan Hey'et-i Merkeziye toplantısında : "İntihap edilen hey'etlerin bir an evvel hareketi, sahil den muhâceretin men'inin temini, her ihtimâle karşı Cemâat-i İslâmiyye teşkilâtının yapılması, rûh-i meseleden yalnız Müftü Efendi mâlûmattar olarak, Ramazan münasebetiyle köylere giden vâizlere zamân-ı saadette ve hulefâ-i râşidin devrindeki hayat-ı içtimâiyye telkin edilecek, müslümanların müttehit oldukları zaman en büyük mevkîlere çıktıkları, anâsır-ı sâire ile de iyi geçinmek lâzimedden olduğu anlatılacak, bu suretle Cemaat-i

6-Vehbi Bolak, "Hatırat", Balıkesir Postası, 18 Nisan 1950

İslâmiyye teşkilatı mevzuu temin edilerek icâbında hemen millî bir ordu teşkilinin esasları ihzar edilmiş olacağı" görüşülmüştür.

Körfez bölgesine giden heyet önce Havran'da temaslarına başlamış ve burada Camiîkebir meydanında Karesi mutasarrıfı Hilmi Bey'in beyannamesini okumuşlardır. Burada yapılan görüşmeler neticesinde Selânik'li Ramiz Bey, Havran'da bir müfreze teşkil etmek için çalışmalara başlamıştır.

Havran'dan Edremit'e ve Burhaniye'ye varılmış, buralarda da Karesi Mutasarrıfının beyannameleri okunmuştur. Burhaniye'de genç ve ateşli birer vatanperver olan Hamdi ve Salim Beyler'le görüşülmüştür. Bunlar bir kişi de olsa Yunan'a karşı müdafaanın lüzumuna inanıyorlardı. Hey'et ise kendilerine elbirliği ile millî harekâtı yürütmelerinin daha iyi olacağını belirtmiştir. Hey'et 26 Mayıs 1919'da Edremit bölgesinden Balıkesir'e gelmiş ve 41 kişilik hey'eti toplayarak izahat vermiştir.⁷

İstanbul'a gönderilen Hey'etin Faaliyetleri :

İstanbul'a gönderilen hey'et ise Sadrâzam Dâmad Ferid Paşa tarafından kabul edilmiştir. Sadrâzam, "Hükümet'in mütareke ahkâmı ve mümessillerin kontrolü dolayısıyla bir şey yapmağa ve yardım etmeğe kudreti olmadığını" söylemiştir.⁸

Dahiliye Nâzırı Ali Kemâl Bey ise hey'ete "Biz, size, sizi ayaklandırmaktan menedecek emirler veririz, çünkü tazyik altındayız. Siz bize dahi isyan ediniz. Millî müdafaa, bir milletin en kudsi hakkıdır." Cevabını vermiştir.⁹

Bunun üzerine hey'et, Müddeiumûmi Mehmet Celaleddin Bey'in kaleminden bir mektup yazmışlar ve "Milletin kendi başına bırakıldığını, kararında serbest olduğunu" bildirmişlerdir.

Haziran ayının başında 14. kolordu kumandanı Yusuf İzzet Paşa da teftiş için Balıkesir'e geldi. Yusuf İzzet Paşanın Millî Harekâta taraftar olduğu ve bu harekâta azâmi yardımda bulunacağı bilinmekteydi.¹⁰

7-Vehbi Bolak; Hatırat; Balıkesir Postası, 22-23 Nisan 1950.

8-Vehbi Bolak; Hatırat; Balıkesir Postası, 23 Nisan 1950.

9-Rahmi Apak, A.g.e. s.52; Vehbi Bolak; Hatırat; Balıkesir Postası 23 Nisan 1950.

10-Kâzım Özalp, Millî Mücadele, Cilt 1, Ank.1971, s.16.

3 Haziran 1919 Pazartesi gecesi Alaca Mescid'in cemaat odasında bir toplantı daha yapılmıştır. Bu toplantıda Yusuf İzzet Paşa da hazır bulunmuştur. Toplantıda daha evvelce Karesi Mutasarrıfı Hilmi Bey'in uygun gördüğü şekilde jandarmayı takviye etmek ve sahilleri jandarma vasıtası ile muhafaza etmek kararı alınmıştır. Ayrıca doğrudan doğruya müdafaaya ve Ayvalık, Bergama havalisine, milis kuvvetleriyle yardım gönderme kararı da verilmiştir.

Bu toplantıya katılan şahıslar şunlardır :

1) İsmail Efendi (sözcü), 2) Kunduracı Nuri Usta, 3) Beypa-
zarlı Hafız Mehmet Efendi, 4) Davavekili Saadettin Efendi, 5) İb-
rahim Bakır Efendi, 6) Yırcalı-zâde Şükrü Bey, 7) Kocabıyıkzâde
Mehmet Efendi, 8) Siverek Meb'usu Vehbi Bey, 9) Karesi Meb'usu
Vehbi Bey, 10) Eski Nüfus Müdür Hakkı Bey, 11) Abdülgafur Efendi,
12) Maarif Müdürü Sabri Bey, 13) Kâzım Bey, 14) Abdüssamedzâde Ce-
mil Bey, 15) Hoca Asım Efendi, 16) Dâvâvekili Said Bey, 17) Gönenli
Osman Bey, 18) Dâvâvekili Sadi Bey, 19) Arnavut-zâde Rasim Bey,
20) Ahmet Vehbi Efendi, 21) Reji Müdürü Nazmi Bey, 22) Muzaffer
Bey.

Bu hey'et ayrıca mntika teşkilâtının hemen yapılması-
na da karar vermiştir.¹¹

B-CEPHE TEŞKİLİ

5 Haziran 1919 tarihinde Balıkesir Belediyesinde bir toplantı daha yapılmıştır. Bu toplantıda önce İstanbul'a gönderilen hey'et dinlenilmiştir. İstanbul hükümetinin kendilerine yardımcı olamayacağını anlayan Kemâl (Balıkesir) Bey, bu toplantıda söz almış ve: "Aziz kardeşlerim, kahraman hemşehrilerim! Teslim olmak demek yataklarımızdaki karılarımızı, güzel kızlarımızı, analarımızı ve kendi kellelerimizi kendi ellerimizle düşmanlara teslim etmek demektir.

Bizler bu gelen düşmanla ya boğuşa boğuşa, öldüre öldüre ölür ve ruhlarımızla da şehitlerimizin ruhlarının ve Allahımızın huzuruna açık alınla çıkar veyahut istiklâlimize yaşarız.

Şu anda aynı aşk, ruh ve heyecanla hepimizi silâha davet ediyorum." diyerek halkı galeyana getirmiştir.

Bundan sonra savaşa karar verilmiş, ordunun teşkili ve cepheye gitmek için harekete geçilmiştir. 6 Haziran 1919 da kolordu kumandanı Yusuf İzzet Paşa dan 70-80 kadar hafif makineli tüfekle takviyeli bir kuvvet Kemâl Bey'in emrine verilmiş ve Soma'ya sevk edilmiştir.¹

Kısa zamanda Akhisar'dan Ayvalık'a kadar kısmen muntazam askerden ve çoğu millî kuvvetlerden mürekkep bir cephe meydana gelmiştir. Cephenin esas merkezleri Akhisar, Soma, Ayvalık ve İvrindi'dir. Cepheleler askerlik bakımından topyekün Kâzım (Özalp) Bey'in emrinde amma ; Millî kuvvetler ayrıca Balıkesir'deki merkez hey'etine de bağlı bulunuyordu.²

İstanbul Hükümeti'nin yardım ve desteğinden mahrum kalan Balıkesir bölgesi, kendi kurduğu ordu ile düşmana karşı müdafaa hareketine girmiştir. Merkez Hey'eti devletin yapacağı vazifeleri yapmağa başlamıştır.

Temmuz 1919 dan sonra Balıkesir mntıkasında şu cepheleler teşekkül etmiş oluyordu :

1-Ayvalık Cephesi : Ayvalık'ı işgâl etmek isteyen Yunanlılar'lık defa ateşle karşılayan kaymakam Ali (Çetinkaya) Bey'in çalışmalarıyla kurulmuştur. Ali Bey 172. alay ile Edre-

---

1-Kemâl Balıkesir, İstiklâl Savaşında Kuva-yi Millîye Ruhu,

İst. 1971, s. 7-8

2-Kemâl Özer, Kurtuluş Savaşında Gönen, Balıkesir 1964, s. 25-26

mit, Burhaniye ve Ayvalık kazaları halkının teşkil ettikleri Millî kuvvetleri idare etmekteydi. Millî kuvvetlerin başında eski Edremit Kaymakamı Köprülülü Hamdi Bey, Pelitköylü Mehmet Bey (sonradan Karesi Meb'usu olan Mehmet Cavit Bey'dir), Ayazmentli Nazmi Beyler vardı. Bu kuvvetler Ayvalık'ın hemen doğusundaki sırtlarda tertibat almış bir vaziyette idiler. Ayvalık'ı işgâl eden düşman kuvvetleri de bu millî kuvvetlere karşı cephe almıştı. O sırada bizim Ayvalık'daki kuvvetlerimiz sivil ve asker olmak üzere 500-600 arasında idi. Bunlara karşı cephe alan düşman kuvvetleri ise bir alaydı.³

2-Soma Cephesi : Bu mntıkada 188. Alay kumandanı Miralay Akif Bey bulunmakta idi. Emrinde Mülâzım Halit Bey'in (Sonradan Bayazıt Meb'usu Halit Bayrak.) Bandırma'dan teşkil ettiği 100 kişilik bir nizamiye müfrezesi ile, Soma-Kırkağaç, Bergama kazalarından ve Balıkesir Merkezinden Savaştepe (Giresun) ve Gelenbe nahiyeleri halkından teşkil edilen millî kuvvetler bulunuyordu. Bu millî kuvvetlerin başında Hulûsi Bey (Sonradan Karesi Meb'usu) ve Kırkağaç'lı Mehmet Emin Bey (Biga civarında Anzavur ile yapılan çarpışmada şehit olmuştur.) bulunmakta idi. Kınık ile Soma arasındaki sırtlarda düşmana karşı mevzi almış olan bu kuvvetlerimizin mevcudu 700 dür. Bergama'yı işgâl eden düşman kuvvetleride bir alayı Bergama'da toplu bulunmakta ve ikinci bir alayı da bizim kuvvetlere karşı Kınık civarında tertibat almışlardı.⁴

3-Akhisar Cephesi : Bu cephenin kumandanı Binbaşı Hüsni Bey (Sonradan Konya Meb'usu) idi. Maiyeti 188. alaydan bir miktar nizamiye müfrezesi ile Akhisar kazası ve Marmara nahiyesi halkından müteşekkil kuvvetlerden ibaretti. Bu Millî kuvvetlerin başında Manisa'lı Mîrimiran Halit Paşa (Yunanlılarla çarpışırken şehit olmuştur.), Hafız Hüseyin Bey (Bilâhare Demirci muharebesinde şehit olmuştur.) ve Dramalı Rıza Bey (Damat Ferit

---

3-Kâzım Özalp, A.g.e.s.34 ; Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, İst.1953 s.177 ; Rahmi Apak, A.g.e. s.96

4-Kâzım Özalp, A.g.e. s.34 ; Rahmi Apak, A.g.e s.96

aleyhine suikast teşebbüsünde bulunduğu iddiasıyla İstanbul'da idam edilmiştir.) vardır. Bu kuvvetler Akhisar ve Manisa arasında mevzi almışlardır. Sayıları 800 kişiden ibarettir.⁵

4-İvrindi Cephesi : Yunan işgâl kuvvetleri Bergama'ya ikinci defa girdikten (19 Haziran 1919) sonra çevrede askeri yığınak yapmağa başlamıştır.⁶

Soma ve Ayvalık cephelerinde bulunan kuvvetlerimizin Bergama'nın kuzeyinde bulunan boşluktan, arkadan sarılabileceğini hesaplayan 14.kolordu kumandanlığı, o sırada Soma cephesinde bulunan 61.tümen kumandanı Kâzım Bey'in teklifiyle İvrindi-Korucu bölgesinde bir cephe kurulmasına karar vermiştir.

Bu cephe, hem cephe gerisine düşman sızmasını önleyecek, hem de çok miktarda düşman askerini karşısında tutarak diğer cephelerin yükünü biraz rahatlatacaktı. Ayrıca Korucu-İvrindi mıntikasını Bergama'ya bağlayan geçidin Yunanlılar tarafından tutularak, makinalı tüfekli müfrezelerle tahkim edilmesi de burada Yunan'a karşı tedbir alınmasını gerektirmiştir.

İvrindi cephesinin açılmasıyla Ayvalık cephesinde bulunan İvrindi bölüğü buraya kaydırılmıştır. İvrindi kesimi kumandanlığı ile Millî alay kumandanlığı karargâhları Korucu nahiye merkezinde olup kumandanlığına yüzbaşı Halit Bey (Halit Bayrak) getirilmiştir.⁷

5-Kâzım Özalp, A.g.e. s.34 ; Rahmi Apak A.g.e. s.96.

6-Kâzım Özalp, A.g.e. s.34 ; Rahmi Apak A.g.e. s.55.

7-Türk İstiklâl Harbi, 11.Cilt, 1.Kısım, Gnkur.Basımevi Ankara, 1963, s.193 ; Kâzım Özalp, A.g.e. S.73.

C-AYVALIK'IN İŞGÂLI

Yunanlılar'ın Ayvalık'ı işgâl hazırlığı 17 Şubat 1919 da Yunan Kızılhaç hey'etinin bir müfreze askerle buraya gelmesiyle başladı.¹

14 Mayıs 1919 da Paris Konferansında İzmir ve Ayvalık limanlarının Yunanistan'ın mutlak hâkimiyeti altında tutulmasına karar verilmişti.²

Yunanlılar, 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal ettikten sonra, işgâl sahasını yavaş yavaş genişletmeye başladılar. 16 ve 17 Mayıs'ta birer müfreze ile Urla ve Çeşme'yi işgâl ettiler. Bir müddet sonra da düşman kuvvetlerinden bir kol deniz yoluyla Ayvalık istikâmetine, diğer bir kol, İzmir'in kuzey cihetine, üçüncü bir kol da doğu tarafına olmak üzere hareket ettiler. Bu işgâlin nereye kadar yapılacağını kimse bilmiyordu. Bununla beraber işgâlin İtilaf devletlerinin muvafakatı ile yapıldığı meydanda idi. Yerli Rumlar, Yunanlılar'ın mukavemete uğramamaları için muhtelif propogandalarda bulunuyordu.

Bu sırada Erkânıharbiye-i Umumîye Reisi Cevat Paşa 22 Mayıs 1919 tarihinde yetkililere şu önemli şifreyi çekmiştir:

"İzmir'de Nadir Paşa'dan alınan bir telgrafda Yunanlılar'ın Menemen'i işgâlleri ve oradaki mitralyöz ve cephaneyi bilâhadise teslim aldıkları maateessüf bildiriliyor. Devletin Yunanlılar'a kaptıracak fazla ne bir silâhı ve ne de bir fişengi vardır. Binaenaleyh bu gibi tehlikelere maruz mallarla esliha ve cephane ile toplarımızı hiç bir dağdağaya meydan vermemek üzere emin mahallere nakil ettirmenizi rica ve böylece teslimi silâh gibi zilletlere meydan bırakılmamasını ehemmiyetle ilâve eylerim!"³

Ayvalık'taki 172. Türk alayının kumandanı Ali Bey (Çetinkaya) yerli Rumlar'ın hazırlıklarından Ayvalık'ın Yunanlılar tarafından işgâl edileceğini daha önceden anlamıştı. Onun için gerekli tedbirleri almaya ve depolardaki silâh ve mühimmatın gerideki emin yerlere nakline başlamıştı.

1-Gotthard Jaeschke, Kurtuluş Savaşı İle İlgili İngiliz

Belgeleri, T.T.K. Basımevi, 2. Baskı, Ank. 1986 s. 65.

2-Gotthard Jaeschke, A.g.e. s. 61

3-Kâzım Özalp, A.g.e. s. 14-15.

Ayrıca 24 Mayıs 1919 günü 17.kolordu kumandan vekili albay Bekir Sami'ye verdiği raporda Ali Bey,özet olarak:"Mütarekeden beri Ayvalık'ta bir Yunan Kızılhaç heyeti ve limanda muhripler bulunduğunu,İzmir'in işgâl günlerinde bu heyetin kışkırtmalarıyla Rumların bazı Müslüman evlerine tecavüz ve eşyalarını yağma ettiklerini,hapishanedeki tutuklu Rumlar'ın da salıverilmeye başlandığını,vaziyete hâkim olmanın bir zaruret hâlini alması sebebiyle kumandanlıkça örfi idare hükümlerinin şiddetlendirildiğini,suçlara cüret edenlerin şiddetle takip edilmeye başlandığını,sükûnetin tesis edildiğini,ancak Yunan Kızılhaç hey'etinin fırsat kollamakta olduğunu ve fazlasıyla ve çephanenin gerilere nakledildiğini,alayın subay ve erlerinin morallerinin fevkâlâde olduğunu,mantıkanın genişliği dolayısıyla alayın takviyesine kesin ihtiyaç olduğunu." anlatıyor ve "Asker tahammül kudretinin üstünde vazife görmeye mecbur tutulmaktadır.Bu özelliği önemle arz ederim." diyordu.Fakat kolordudan gelen cevapta alayın durumu övülmekle beraber : "... Takviyeniz bu zaman için mümkün değildir. Bunun için,mahalli tedbirlere baş vurunuz."deniliyordu.⁴ Bunun üzerine Ali Bey,kendi imkânları ile düşmana karşı koymayı plânlamak zorunda kaldı.

Ayvalık önünde Yunan zırhlılarının dolaşmağa başlaması,türlü şâyiaların ortalığı doldurması dolayısıyla Karesi Mutasarrıfı Hilmi Bey,Ayvalık'a kadar gidip gelmiş,oradaki zayıf ruhlu kaymakam Nuri Bey'e talimat vermiş ve 172. Alay kumandanı Ali Bey'le de görüşmüştü.27 Mayıs'ta İstanbul'la görüşen Hilmi Bey,zamanın Dahiliye Nâzırı bulunan Ali Kemâl Bey'e geniş izahat vermiştir.Hilmi Bey halkın galeyânını ve müdafaa edeceklerini ileri sürerek müdafaa cihetini iltizam etmiştir.Bu durum karşısında Ali Kemâl Bey'in resmen verdiği cevap şudur:"

"Karesi Mutasarrıflığına,

Merkezden bir emri sarih ve İngilizler'den konferansın mukarreratına dayanan bir tebliği kat-î olmadıkça asla

---

4-Türk İstiklâl Harbi, 2.Cilt,1.Kısım, s.95.

Yunanlılar tarafından asker ihrâcına ve işgâle müsaade edilmemesi ve iktizâ ederse her türlü kuvvetlerle mukavemet olunması lâzımdır."

27 Mayıs 1335

Dâhiliye Nâzırı

Ali Kemâl ⁵

26 Mayıs 1919 günü Yunanlılar'ın bir harb gemisi Ayvalık'a gelerek demirlemişti.Öğleden sonra bir İngiliz muhribi limana girdi.Bunun arkasından Yunan birliklerini taşıyan bir vapurla bir Yunan muhribi daha limana geldiler.Yükümlü bir Yunan vapurunun da Gömeç karşısında durduğu görülmüştür.

İngiliz muhribi komutanı,Ayvalık kaymakamını çağırarak kasabanın asayışı ve memurların hizmetlerine devam etmeleri konusunda konuşmuş ve Ayvalık'daki İngiliz temsilcisi aracılığı ile de alay kumandanı Yarbay Ali Bey'ide muhribe davet etmiştir.Fakat bu husustaki ısrar ve teminata rağmen Ali Bey , daveti kabûl etmemiş ve yerine bir binbaşılı göndermiştir.

Akşama doğru binbaşı Tefvik Bey ve Teğmen mevzilere dönerken,Yunan askerlerini taşıyan Yunan vapurları da limanı terketmişlerdir.⁶

27 Mayıs günü İngiliz binbaşı Hadkinson,Ali Bey'le gene görüşmek isteyince Ali Bey torpidoya gidip Hadkinson'la görüşmüştür.İngiliz subay,Yunanlılar'ın Ayvalık'ı işgâl etmeyeceklerini söyledi ise de Ali Bey buna inanmadı.

Ali Bey maiyetindeki kuvvetleri Yunanlılar'a karşı müdafaa vaziyetine koyarak , ihraç harekâtına ,işgâl ve istila teşebbüslerine karşı koyacağını bildirmiştir.İngiliz binbaşı Hadkinson,İngiliz yüksek komiseri Galtrop'dan "Türklerle,Yunanlılar'ın işine karışmaması" talimatını aldığı için geri dönmüştür.

5-Vehbi Bolak,"Hatırat",Balıkesir Postası,25 Nisan 1950.

6-Rahmi Apak,A.g.e. s.57-58 ; T.İ.H. 2.Cilt ,1.Kısım s. 96.

Yunanlılar ise Ayvalık'ı işgâl etmek üzere İzmir'den yeni kuvvetler sevk etmişlerdir.

Bütün bu uğraşmaların sebebi , İzmir'de olduğu gibi Ayvalık'da da garnizon kumandanını aldatarak gafil avlamaktan ibaretti.Fakat İzmir faciası,İngiliz'lere beslenen güveni sarsmıştı.

Ayvalık'ın mutlaka işgâl edileceğini dikkate alan Harbiye Nezareti birliklere bir çeki düzen vermek zorunda kaldı. Bunun için 28 Mayıs 1919 da verilen bir emirle 172.alay,14. kolordunun 61.tümenine ve 57.tümen harekât ve istihbarat bakımından 2.ordu müfettişliğine ve diğer konularda doğrudan doğruya Harbiye Nezaretine bağlandı.

Mayıs 1919 da Ayvalık'taki 172.alayın durumu şöyleydi:

<u>Subay</u>	<u>Er</u>	<u>Milis</u>	<u>Tüfek</u>	<u>Makinalı Tüfek</u>	<u>Hayvan</u>
24	150	300	1189	4	139

Ayvalık kasabası merkezindeki Rumlar'ın fazlalığından dolayı kasabanın sahilinde savunma tertibatı almaya imkân yoktu.Bu sebeple alay,kasabanın doğusundaki sırtlarda savunma tertibatı almıştır.Birinci Dünya Harbi sırasında bu sırtlar üzerinde yapılmış olan tahkimatlar ıslâh edilerek faydalanılacak bir duruma getirilmiştir.⁷

Yunanlılar kısa bir tereddütten sonra Ayvalık'a asker çıkarmaya karar vererek, 28 Mayıs'ı 29 a bağlayan gece sabaha karşı çıkarma harekâtına başladılar.Çıkarma biri Alibey adası üzerinden,Ayvalık'ın kuzeyinde bulunan tepeler istikâmetinde, diğeri doğrudan doğruya Ayvalık körfezi sahillerine olmak üzere iki bölgeye yapılmıştır.

Binbaşı Vlasos komutasında Alibey adası üzerinden çıkan Yunan kuvvetleri, gece karanlığından da istifade ederek, Ayvalık kuzeyindeki tepeleri işgâl etmiştir.Sabaha karşı aynı tepeleri işgâle gelen, küçük bir Türk müfrezesi ile yapılan çarpışmada , tepeler Yunan müfrezesinin elinde kalmıştır.

7-Türk İstâklâl Harbi,2.Cilt, 1.Kısım, s.97.

Bu sırada ,Yunan işgâl kuvvetlerinin büyük bir kısmı Ayvalık sahillerinde karaya çıkarak ,ilerlemeye başlamışlardı.

Türk kuvvetleri,üstün Yunan kuvvetlerinin taarruzu karşısında ,çetin bir çarpışmadan sonra,Kozak istikâmetindeki zeytinliklere doğru çekilmek zorunda kalmıştır.⁸

Yunanlılar,Manisa,Akhisar,Ahmetli,Ödemiş,Aydın ve sahadaki diğer bazı kasabaları hadisesiz bir şekilde işgâl etmişlerdi.Ayvalık'ta ise karşılıklı cephe kuruldu.⁹

Ayvalık'ta düşmanın durdurulmuş olmasına rağmen,bu bölgelerdeki Müslüman halk daha içlere doğru göçlere başladı.¹⁰

Bunun yanı sıra Türk taarruzundan korkan, Ayvalık Rumlarının 2/3 si ise Midilli Adasına kaçmışlardır.¹¹

2 Haziran 1919 da Karesi Mutasarrıfı Hilmi Bey,Vekiller Meclisinden bir emir alarak,"Ayvalık'ta Osmanlı haklarının temini için"Ayvalık'a gitmiş,İngiliz mümessili Hadkinson' la görüşmüş, yaptığı görüşme teklifini Yunan işgâl kumandanı olumlu karşılamadığından geri dönmüştür.¹²

Diğer taraftan 172.Alay kumandanı Ali Bey'in enerjik ve savaşçı karakterini çok iyi bilen Ayvalık Rumları, bu olayın mutlaka bir karşı taarruz yapacağını bekliyorlar ve korku içinde bulunuyorlardı.

Bu durum Yunan işgâl makamlarını da endişelendirmişti. Nitekim 4 Haziran 1919 günü Ayvalık'daki İngiliz Mümessili Hadkinson ,yanında bir Yunan subayı olduğu halde bir muhrip, Gömeç iskelesine yanaşmış ve Mutasarrıfın istediği anlaşma hakkında görüşmek istediğini bildirmiştir.Fakat Mutasarrıf Hilmi Bey,Balıkesir'e dönmüştü.Buna rağmen Vekiller Meclisinin kararını bilmekte olan Nahiye Müdürü kendileri ile görüştü.Ve keyfiyeti Mutasarrıflığa bildirdi.

8-T.İ.H.,2.Cilt,1.Kısım,s.101.

9-Kâzım Özalp,A.g.e. s.17.

10-T.İ.H.,2.Cilt,1.Kısım, s.101.

11-Kâzım Özalp,A.g.e. s.20.

12-T.İ.H.,2.Cilt,1.Kısım, s.103;Kâzım Özalp,A.g.e. s.18.

Neticede 5 Haziran 1919 günü Ayvalık'daki işgâl kıtası kumandanı Yarbay Thomas ile yardımcısı Yarbay Nikola ve Türk tarafından Nahiye Müdürü Eyüp Sabri Bey ile Yarbay Ali (Çetinkaya) Bey, yanlarında İngiliz Mümessili Hadkinson'da olduğu halde Ayvalık, Gömeç şosesi üzerinde, Belediye Çeşmesi yanında buluşmuşlar ve karşılıklı görüşmelerle bir protokol tesbit etmişlerdir. Bu protokolün metni şudur :

"1-Ayvalık'da, evvelce olduğu gibi, Osmanlı Hükümetinin memurları ve kanunları, hükümlerini yürütecektir.

2-Yunan işgâl kuvveti, iddiaları veçhile, sulh konferansının kararı üzerine askerî işgâl vazifesiyle gelmiş olduklarına göre Yunda (Cunda) adasında, yahut şehrin dışında Ayanikola veya Fafa'da ikâmet edecek ve şehrin haricinde bulunacaktır.

Şehrin inzibatı için Osmanlı polisi ve jandarmalarına icâbında işgâl kuvvetleri yardım edecektir.

3-Ayvalık kazasına şâmil olan arazi dahilinde, kaza ahali iş ve güçleriyle meşgûl olacaklar ve Ayvalık kazası haricine silâhlı olarak kimse çıkamayacağı gibi, hariçten de kimse giremeyecektir.

Silâhlı giriş ve çıkış, emniyeti ihlâl mahiyetinde telâkki edilecektir.

4-Ayvalık kazası haricine çıkacak ve hariçten girecek olan iş sahiplerine, iki taraf kumandanları tarafından vesika verilecektir.

5-Ayvalık kazasının hududu, her iki tarafça verilecek birer subay ve ikişer sivilden mürekkep bir komisyon tarafından, bir defa daha tesbit olunacaktır." ¹³

Bu protokolden sonra da çatışmalar yer yer devam etmiş, ama umûmî olarak Yunan kuvvetleri dar bir şerit içinde tutularak içeri sokulmamıştır.

11 Haziran 1919 da Harbiye Nazırı Şevket Turgut Paşa, Ayvalık cephesinde Yunanlılar'a tarruz edilmemesini, yapılacak taarruzun Yunanlılar tarafından aleyhimize propoganda o-

larak kullanılabileceğini, ama onlar taarruz ederlerse savunulmasını emretti.¹⁴

Elbette Türk yurdunu işgâl eden düşmanla yapılan böyle bir anlaşmadan hiç bir fayda beklenemezdi. Ayvalık'ın işgâlinde bu anlaşmaya kadar geçen 7 gün içinde milletin gösterdiği galeyan, hamiyet, gayret ve askerî kuvvetlerimizin hırsı Yunan istilâsını ve işgâlini kırmıştır. İzmir gibi burayı da kolayca elde edeceklerini sanan Yunan kuvvetleri , büyük bir savunma ile karşılaşmışlar, ilerleme imkânı bulamamışlardır. Ayvalık müdafaasından sonra Yunan kuvvetlerinin de gözü korkmuştur.¹⁵

14-Kâzım Özalp ,A.g.e. s .23.

15-Aynı eser, s.19.

D. -BERGAMA BASKINI

Bergama 12 Haziran 1919 tarihinde Yunanlılar tarafından işgâl edilmiştir.¹ Bergama'da yapılması umulan müdafaa'nın yapılamaması , müfreze kumandanı Yüzbaşı Kemâl(Balıkesir) Bey'in esir düşmesi , yapılan protestoya 50 imzalı bir davetiye gösterilmesi ,kolordu kumandanını iyice uyarmıştı.

Bu sıralarda Bergama'yı işgâl eden Yunan kuvvetlerine karşı Millî kuvvetlerin baskın yapması mümkün ve faydalı görülüyordu.

Kolordu kumandanı 14 Haziran 1919 günü, kıtalara verdiği emirde : "Kuva-yi Milliyeden faydalanarak, özellikle geceleyin düşman karakollarına , ordugâhlarına baskınlar yapılmasını düşman telefon ve telgraf hatlarının kesilmesini, münferit düşman postalarının , atlı ve yaya muhabere erlerinin, erzak toplamak üzere köylerde dolaşan postalarının esir alınmasını " istemişti.

12 Haziran 1919 sabahından itibaren yapılan keşiflerde durumun baskın için müsait olduğu anlaşıldı. Ayvalık mıntıkasından, binbaşı Cemâl Bey kumandasında bir müfreze ile, Balıkesir, Soma ve Kırkağaç'tan teşkil edilen Millî müfrezeler ve Akhisar' dan Parti Pehlivan ve Hâfız Hüseyin Bey'in kumandasında gelen milis kuvvetleri 2-3 ağır makineli tüfekle takviye edilerek 15-16 Haziran gecesi Bergama'da Yunan kuvvetlerine, yani 8.Girit alayının bir taburuna baskın yaptı.

Yunan müfrezesi efradı, kısmen imha edildi. Kendilerini kurtaranlar, dağlardan Mememen ve Dikili istikâmetinde perişan bir şekilde geri çekildiler. Ertesi günü Millî süvarî kuvvetleri Bergama'nın güneyinde bulunan Reşâdiye köyüne giderek, oradaki Yunan müfrezelerini de tart ettiler.²

Bergama baskını, Millî kuvvetlerin ilk hamlesi , müdafaa'dan taarruza ilk geçiştir. Yunanlılar böyle bir taarruzu hiç beklemiyorlardı. Bergama'nın Kuva-yi Millîye tarafından

1-Gotthard Jaeschke, Türk Kurtuluş Savaşı Kronolojisi, T.T.K.

Basımevi, Ank. 1970 , s. 42.

2-Kâzım Özalp A.g.e. s.25 ; Rahmi Apak A.g.e, s.54-55 ; T.İ.H.

2.Cilt, 2.Kısım, s. 165-167.

geri alınmasından sonra,orada,işgâl esnasında millete hıyanet edenlerin cezaları verildi.Ayrıca vuku bulan Türk Taarruzu yalnız , geri çekilmeye mecbur olan,Yunanlılar'ı değil,İtilâf devletleri mümessillerini de şaşırttı.

Buradan kaçıp,kurtulan Yunan askerleri ve subayları intikâm almak maksadıyla ,17 Haziran da Menemen'de bir katliâm yaptılar.O gün memleketin selâmeti yolunda çalışan çok sayıda vatanperverle beraber,pek fedakâr ve kabiliyetli bir kimse olan ve İzmir'in işgâli gününden beri Menemen'de bir Millî harekât kurmaya çalışan kaza kaymakamı Kemâl Bey'i de şehit ettiler³.

Bergama hezimetinden sonra Yunanlı Albay Zafiryo,derhal iki alay piyade ve bir alay süvariden mürekkep bir kuvveti bol topçu ile takviye ederek,Mememen'den,Bergama üzerine sevk etti.(19 Haziran 1919).

Bu sırada 61.tümen kumandanı bulunan Kâzım Bey,188. alaydan toplayabildiği subaylar,askerler ve Millî müfrezelele şehrin içerisinde bulunuyordu.Yanlarında top yoktu.Çarpışmaya iştirâk eden kuvvetlerimiz az miktarda süvari ile,nizamiyeden ve Millî efradтан kurulu,500 kadar piyade ve 4 adet makinalı tüfekten ibaretti.Millî kuvvetlerimiz düşmanın üstün kuvvetlerine karşı şiddetle mukavemet etmiştir.Çarpışmalar esnasında bütün Bergama halkı, hiç bir fert kalmamak üzere,Soma istikâmetine doğru sevk olunmuştur.Türk halkı,eşyalarını ve hayvanlarını da beraber götürmüşlerdir.Zira Yunanlılar'ın Bergama'da uğradıkları mağlubiyet ve kayıplarının bedelini Türk halkını öldürerek almak isteyecekleri tabî idi.O gün akşama doğru Türk müdafaası son bulmuştur.Ricat halinde gönüllülerin büyük bir kısmı dağılmıştır.Türk kuvvetleri Bergama'dan Kınık'a çekilmiştir.Kâzım Bey'in çalışmaları neticesinde Kınık civarında Bergama'daki düşman kuvvetlerine karşı yeni bir cephe daha kurulmuştur.

Bergama çarpışmasında Yunanlılar çok zayıt vermiştir.Çarpışmaya iştirâk etmiş olan Millî kuvvetlerimiz ise şuurlu

---

3-Kâzım Özalp,A.g.e..s.25 ;Rahmi Apak,A.g.e. s.55.

bir şekilde büyük bir fedâkarlıkla ,canla,başla çarpışmışlardır.⁴

Yunan Kuvvetleri boş buldukları Bergama şehrini tamamen yağma etmişler ve aldıkları eşyayı kısmen Menemen'de yerli Rumlara dağıtmışlar,kısmen de 40 yük otomobili ile Dikili'ye ,oradanda Midilli adasına taşımışlardır.⁵

4-Kâzım Özalp,A.g.e. s.25-28 ;Rahmi Apak A.g.e. s.55.

5-Türk İstiklâl Harbi,Cilt 2,Kısım 2, s.387.

E -AKBAŞ CEPHANELİĞİ BASKINI

Mondros Mütarekesi hükümlerine göre, Osmanlı Ordusunun elinden alınmış olan silâhlar ve cephaneler, Akbaş deposuna yerleştirilmiş ve Fransızlar'ın muhafazasına bırakılmıştı. Bunların, Rusya'da Bolşeviklerle savaştan Vrangel ordusu askerlerine verileceği söylentileri etrafta dolaşıyordu.

Halbuki Kuva-yi Millîyeciler büyük bir silâh ve cephane sıkıntısı çekmekteydiler. Türk vatanının savunulması için akın cepheye koşan halka silâh temin edilemiyordu. İşte böyle bir zamanda en çok silâh ve cephaneye sahip bulunan Akbaş depolarının, Anadolu sahiline nakilleri düşünüldü.¹

Gelibolu ile Eceâbat arasındaki müstahkem Akbaş deposu cephaneliğinde 8000 Rus tüfeği, 40 Rus mitralyözü, 20.000 sandık cephâne ve ayrıca muhabere ve istihkâm malzemesi bulunuyordu.² İtilâf devletleri tarafından çok sıkı kontrol altında bulundurulmuş bu silâh ve cephanelerin Anadolu tarafına geçirilmesi çok güç bir iş idi.

Akbaş'daki silâh ve cephanelerin nakli vazifesini Köprülülü Hamdi Bey üzerine aldı. Hamdi Bey, yanına 10 Kuva-yi Millîye askeri alarak 10 Ocak 1920 tarihinde Balıkesir'den Biga'ya hareket etti. O sırada Gönen havalisinde Anzavur taraftarlarını takip etmekte olan Dramalı Rıza Bey, 37 adamı ile Balıkesir'e gelmişti. Kâzım Bey, onu ve adamlarını da Hamdi Bey'e yardım için Biga'ya yolladı.

Dramalı Rıza Bey, Hamdi Bey'den aldığı talimat üzerine kıyafet değiştirerek iki arkadaşı ile birlikte Biga'dan hareket ederek Rumeli sahiline geçti. Çoban kıyafeti ile bir hafta Akbaş depoları etrafında gezip dolaştı. Bazı köylüler ile tanıştı. Muhafızların vaziyet ve mevkilerini, nöbetçilerin adedini ve ne şekilde nöbet değiştirdiklerini, telefon hatlarını, depoların ihtiva ettiği malzemenin miktarını, depolardan

---

1-T.İ.H., 2.Cilt, 2.Kısım, s.41 ; Kâzım Özalp, A.g.e. s.88-89,
2-Nutuk, 3.Cilt, s.1209-1210 ; Mücteba İlgürel, "Akbaş Cephaneliği Baskını", İ.Ü. Ed. Fak. Tarih Dergisi 1980-81, sayı 33: s.272

iskele civarına gelen yolları, sahilde kayıkların yanaşabileceği noktaları öğrendi. Netice olarak yapılacak iş için gereken bütün bilgiyi toplayarak Biga'ya döndü. Rıza Bey tetkikleriyle görüşlerini etraflıca Hamdi Bey'e anlattı. Hamdi Bey' de bu bilgileri şifre ile Kâzım Bey'e bildirdi. Baskın için lüzumlu olan motor bulunma işi de İstanbul Boğaz Kumandanı olan Galatalı Şevket Bey vasıtası ile halledildi.³

Nihayet 26-27 Ocak 1920 gecesi Gelibolu, Çardak, Lapseki ve Umurbey iskelelerinde ne kadar kayık, motor, mavna gibi ne varsa Bolayır vapuruna bağlanarak Rumeli sahiline hareket edildi. ve İtilâf gemilerine görünmeden karşı sahile geçildi.

Karşı tarafa geçen milli müfreze askerleri önce telefon hatlarını kestiler. Sonra bir baskın yaparak depolardaki Fransız nöbetçilerinin kollarını bağladılar ve Fransız muhafız müfrezesinin oturduğu binadaki Fransızları da teslim aldılar. Evvelce yapılan hazırlık ve plân gereğince oradaki Türklerden de yardım görerek depolardaki silâh ve cephaneyi sahildeki vasıtalara naklettiler. Depolardan sahile indirilen silâh ve cephane derhal deniz vasıtalarına yükletilip, esir edilen Fransız subay ve erleri ile beraber Lapseki civarına nakledildi. Sahile çıkarılan silâh ve cephane halkın da yardımı ile Yenice köyüne kaçırıldı.⁴

Baskından sonra Fransız esirler serbest bırakıldı. Cılgına dönen İngilizler ise , baskının akabinde Gelibolu' da hükümet memurlarını tevkif etmişlerse de, karşılaştıkları tepki üzerine memurlar serbest bırakılmıştır. İngilizler ayrıca İstanbul Hükümeti ile Bandırma ve Biga bölgelerindeki idareciler, askerler ve sivil halk üzerinde baskı yaparak, kaçırılmış olan silâhları ve cephaneleri geri almaya kalkışmışlardır.

Bu hadise Kuva-yi Millîye mensupları ve taraftarlarıınca sevinçle karşılanmıştır. Bu sevinçli haber 28 Ocak 1920

3-Kâzım Özalp, A.g.e. s.89-90 ; Mücteba İlgürel, A.g.m, s.274-275

4-Mücteba İlgürel, A.g.m.s.275; Rahmi Apak A.g.e. s .104;

Zühtü Güven, Anzavur İsyanı, T.T.K. Basımevi Ank.1965, s.35-39

tarihinde bir şifre ile Kâzım Özalp Bey, tarafından Mustafa Kemâl Paşa'ya bildirilmiştir.⁵ Mustafa Kemâl Paşa'da 29 Ocak 1920 tarihli cevabî telgrafında bu güzel habere şöyle cevap verdi:

"Balıkesir'de fırka 61 kumandanı Kâzım Beyefendi'ye, Köprülülü Hamdi Bey'in fedakârâne ve cesurâne hareketle elde eylediği şayan-ı gıpta muvaffakiyeten mütehasıl teşekküratımızın mûmâileyhe tebliğine delâlet buyurulmasını rica eder, böyle azim bir muvaffakiyete saik olan zât-ı bira-derlerini tebrike şitâp eyleriz."⁶

Heyet-i Temsiliye nâmına
Mustafa Kemâl

Mustafa Kemâl aynı gün Heyet-i Temsiliye namına bir de tamim neşrederek kamu oyuna bu konuda bilgi vermiştir.⁷

Akbaş cephaneliği baskınından en çok rahatsız olan İngilizler, kaçıırılan silâh ve cephaneyi ne pahasına olursa olsun geri almak ve Kuva-yi Millîyecileri çaresiz bırakmak istiyorlardı. Bu maksatla 1 Şubat 1920 de Bandırma'ya 200 kişilik bir birlik çıkardılar. Bu hareket hem Kuva-yi Millîyeye göz dağı vermek, hem de Yunan İşgâlini takviye etmek için yapılmıştı.

İngilizler, ayrıca kolorduya verdikleri bir nota ile de, silâh ve cephanenin iadesini ve ayrıca bu işe iştirâk edenlerin de teslimini talep etmişlerdir.⁸

Bu haberi alan Mustafa Kemâl Paşa 3 Şubat 1920 tarihinde Heyet-i Temsiliye namına gönderdiği telgrafta bütün kumandanlıkları kendilerine bağlı cephanelikleri iyi korumak için uyardı.⁹

Kuva-yi Millîyeden silâh ve cephaneyi geri almanın mümkün olmadığını anlayan İngilizler 11 Şubat 1920 de Bandırma'dan çekilip gittiler.

5-Nutuk, 3. Cilt, s. 1209-1210; Kâzım Özalp A.g.e.s. 91-92.

6-Nutuk, 3. Cilt, s. 1210.

7-Nutuk, 3. Cilt, s. 1210-1211

8-Mücteba İlgürel, A.g.m. s. 277.

9-Nutuk, 3. Cilt, s. 1211-1212

Bu sırada Biga ve havalisinde Anzavur Ahmet tahriklerini artırmış, bir kısım halk Hamdi Bey ve Kuva-yi Millîye-ye karşı silâhlandırılmıştı. Biga ise, bu bölgenin Anzavurdan : sonra 2.şakîsi Kara Hasan kuvvetlerinin eline geçmişti. Diğer taraftan, Akbaş'dan kaçırılan silâh ve cephanenin daha içerilere nakledilmesi işi Balıkesir Heyet-i Merkeziyesi tarafından kararlaştırılmış ve bu işe Hamdi Bey memur edilmişti. Hamdi Bey ,Biga'nın emniyeti için Kara Hasan'ı ve maiyetini tevkif etti. Ayrıca Anzavur tehlikesinden dolayı Balıkesir'den de yardım istedi. Biga civarında bulunan Anzavur Ahmet ise İmam Fevzi (Gavur İmam) adında birini de kendisine alet ederek. Biga'yı bastı. 17 Şubat 1920 de Anzavur kuvvetleriyle müsademe giren Hamdi Bey, Yenice köye giderken Anzavur kuvvetleri tarafından şehit edildi.¹⁰

Asilerin bu hareketi İngilizler tarafından 500 İngiliz altını ile mükâfatlandırılmıştır.

Hamdi Bey'in yardım talebi üzerine Balıkesir'den binbaşı Muhtar Bey ve Mustafa Necati Bey, bir müfreze ile derhal Yenice köye hareket ettiler. Fakat silâhları ve cephaneyi Anzavur kuvvetlerine karşı koruyan Dramalı Rıza Bey'in yardım geldiğinden haberi yoktu. Dramalı Rıza Bey ve arkadaşları uzun bir mücadeleden sonra silâh ve cephanenin Anzavur'un eline geçmesi tehlikesi belirince ateşe verip infilâk ettirdiler. (21 Şubat 1920). Kâzım Bey hatıralarında: "Rıza Bey biraz daha dayanabilmiş olsaydı, yetişeceğimiz muhakkaktı"¹¹ demekte ve bu hadise karşısında üzüntüsünü belirtmektedir.

Bu suretle büyük ümitler beslenerek ve bin bir güçlükle Akbaş cephaneliğinden elde edilen silâh ve cephaneler, hain Anzavur Ahmet ve arkadaşları yüzünden, Kuva-yi Millîye kuvvetlerinin faydalanmasına fırsat verilmeden imha edildi. Halbuki bu silâhlar ve cephaneler Kuva-yi Millîyenin eline geçse idi ; Yunanlılara karşı yapılan savaşlarda daha büyük başarılar elde edilebilirdi.

10-İzmir'e Doğru Gazetesi 13 Şubat 1920

11-Kâzım Özalp, A.g.e. s.97-99 ; Uluğ İğdemir, Biga ayaklanması ve Anzavur olayları, Ankara 1973, s.11.

III. BÖLÜM
KONGRELER

A- BİRİNCİ BALIKESİR KONGRESİ

Yunanlılar İzmir'i işgâl ettikten sonra işgâl sahalarını genişletmeye başladılar. Balıkesir bölgesine doğru ilerleyen düşman ; güneyden ve Ayvalık'ı işgâl etmeleriyle batıdan bölgeyi tehdit etmeye başladı. Yunan istilâsına karşı, teşkil edilen, Kuva-yi Millîye orduları ise düşmana karşı kurulan cephelere gönderilmeye başlandı. Geceli gündüzlü kesif bir faaliyet ve halkın gösterdiği gayret neticesinde cephelelerdeki kuvvetlerimiz bir hayli arttı. Bu kuvvetlerin düzenli kuvvetler haline getirilmeleri, sevk ve idareleri, işleri için bazı tedbirlerin alınması gerekiyordu. Bu maksatla Balıkesir'de 28 Haziran 1919 tarihinde 1. Balıkesir kongresi toplandı. Kongre 12 Temmuz'da sona erdi. Bu kongrede bir "Heyet-i Merkeziye" teşekkül etti. Reisliğe Hacim Muhittin Bey seçildi.

Kongrenin Darü'l Nafia Medresesindeki toplantısına Ayvalık, Soma, Akhisar mntıkalarıyla Balıkesir'e bağlı diğer kazaların temsilcileri iştirâk ettiler. Yürütülen çalışmalar disipline edilerek ayarlandı. Kaza heyetleri seçildi. Cepheledeki kuvvetlerin hangi kazaların yardımı ile beslenecekleri, Redd-i İlhak heyetlerinin selâhiyet ve bağlantıları, cephelelerin takviyesi için hangi kazalar halkınanın nerelere sevk olunacakları bu kongrede tayin ve tesbit edildi.¹

B- İKİNCİ BALIKESİR MİLLÎ KONGRESİ

Birinci Balıkesir kongresinde alınan kararlar gereğince "Heyet-i Merkeziye" faaliyetlerini sürdürdü. Merkez, kaza ve diğer yerlerde gereken askerî ve malî çalışmalarını yürüttü. Böylece çalışmalar organize edilmiş oluyordu.

İkinci Balıkesir Millî kongresi 26 Temmuz 1919 da Balıkesir Mekteb-i Sultanîsinde (Balıkesir Lisesinde) toplandı. Kongre 31 Temmuz 1919 a kadar devam etti. Bu kongre birinci kongreye nazaran daha geniş bir sahayı içine alıyordu. Kongre başkanlığına tekrar Hacim Muhittin Bey seçildi. Kongrede

---

1-Kâzım Özalp, A.g.e. S 38 ; Rahmi Apak A.g.e. S.98; Mücteba İlgürel "Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti ve kongreleri," Cumhuriyet'in 50.Yılına Armağan, İstanbul 1973, s.36-37.

bir Heyet-i Merkeziye teşkilatı da teşekkül etti. Hacim Muhittin Bey ,Gönen'li Osman Bey,Soma Müfti-i Sâbık Hâfız Osman Efendi,Yörükzade İbrahim Efendi,Akhisar Belediye Reisi Hacı Kadir-zâde Kâmil Efendi,İzmir Türk Ocağı Murahhası Vasıf(Çınar) bu Heyet-i Merkeziyede görev aldılar.²

Balıkesir Millî Kongresi Kararları :

"Balıkesir'de Yunan tecavüzatına karşı müdafaat ve mücadelatı tevhiid ve tesbit etmek üzere,26 Temmuz 1335 tarihinde teşekkül ve içtima eden Millî Kongre'nin ittihaz ettiği mukarrerat ber-vech-i âtidir:

Madde 1-Balıkesir Kazası namına murahhas Hacim Muhiddin,Mehmet Vehbi,Sabri,Keçeci-zâde Hafız Mehmed Emin,Yırcalızâde Şükrü,Arabacı-zâde Hacı Hafız Mehmed,Kocabıyık-zâde Mehmed,Kunduracı Nuri,Basribey-Zâde Şevki,Gönenli Osman,Keşkekzâde Hacı Baha,Barutçu-zâde Süleyman ;Bandırma namına Yahya Sezaî,Rıza ; Burhaniye namına İbrahim,Hasan ; Balya namına Mustafa Çavuş,İsmail ;Soma namına Müfti-i Sâbık Hafız Osman,Müftü İsmail ;Erdek namına Said,Sâib ;Akhisar namına Reşad,Kâmil,Hüsnü ; Kırk-ağaç namına Ahmed Faik,Müderri Hüseyin; Sındırgı namına Mustafa-Şatır-zâde Emin;Giresun nahiyesi namına Abdulgafur,Ha-tîb Mustafa ;Fart nahiyesi namına Dâniş,İbrahim; Kepsut nahiyesi namına Basri,Hafız Ârif;Şamlı nahiyesinamına Hafız Mehmed;İvrindi nahiyesi namına Hafız Hamid Mehmed;Bigadiç nahiyesi namına Emîr-zâde Ali,Aza-zâde Mustafa ;Konak-pınar nahiyesi namına Lütfü bey ve efendilerden teşekkül etmiştir.

Madde 2-Kongre müzakeratı devam ettiği müddetçe riya-sete Hacim Muhiddin bey,kitabete Abdulgafur ve Hasan efendiler ve reis vekâletlerine Vehbi ve Sabri beyler intihab edilmişlerdir.

Madde 3-Teşekkül eden Kongremiz hiçbir Fırka-i Siyasiye ile alâkadar olmamakla beraber çeteçilikten nefret ve teşkilât-ı muntazama dahilinde Yunanlıları Anadolu'dan tard et-

---

2-Hacim Muhiddin Çarıklı,Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri ve Hacim Muhiddin Çarıklı'nın Kuva-yi Millîye Hatıraları,Ank. 1967,s. 26.

meğe azmetmiştir.

Madde 4-Kongre'nin maksat ve gâyesi, istihlâs-ı vatan-
dır. Her ne suretle olursa olsun siyasetle iştigâli nefretle
reddeder.

Madde 5-Kongre, müzakeratı devam ettiği müddetçe sabah-
leyin gurubî saat ' 2'den'5'e ve '2'saat teneffüsten sonra'7'
den'10'a kadar hergün içtimaî kabul etmiştir.

Madde 6-"Redd-i İlhak" tâbiri, vaziyet-i hazıraya göre
nâkıs olduğundan bu tâbirin"Hareket-i Milliye Redd-i İlhak
Hey'eti" sûretine ifrağı münasip görülmüştür.

Madde 7-Yunan'a karşı harekât devam ettiği müddetçe
milli seferberlik umumî olup herkes hizmet-i vataniye ile
mükelleftir. Yalnız şimdilik bazı menatıkta alınan tevellüdat-
ı muhtelif erbabı vazifelerinde ibka edilmek şartıyla, 300
den 309'a kadar ve icab-ı hale göre diğer tevellüdat erbabı
da peyderpey celb ve sevk olunacaktır.

Madde 8-Merkez Liva'da olduğu gibi kazalarda dahi Teş-
kilât, Maliye, Levazım Hey'etleri teşekkül edecek ve kaza ve
nevahiden dönderilen efradın masarifi bilâhare masarif-i u-
mumiyeden mahsub edilmek üzere kendilerine aid olacak ve baş-
larında eşraftan bir zat bulunacak ve cephede efradla bera-
ber kalacaktır.

Madde 9-Takib edilen gayeye vusûl ve bütün harekâtı
tevhid ve tesbid etmek için bir Hey'eti Merkeziye teşkil ve
vezaifi tesbit olunmuştur.

Madde 10-Hey'eti Merkeziyede kalacak âzânın intihabın-
dan evvel mıntıkalara taksim usûlü teemmül edilmiş ve Balı-
kesir, Ayvalık, Bandırma, Akhisar, Soma olmak üzere beş mıntika-
ya bittefrik Balıkesir'den iki, diğer mıntikalardan birer zâ-
tın intihabı takarrür etmiştir.

Madde 11-İcra edilen intihab neticesinde Hey'et-i Mer-
keziye'ye Balıkesir nâmına Hacim Muhiddin, Yörük-zâde İbrahim;
Bandırma namına Gönenli Osman; Ayvalık namına Vasıf ; Akhisar
namına Kâmil ; Soma namına Hâfız Osman Bey, efendiler âzâ ve
Balıkesir namına Şükrü, Hacı Baha; Bandırma namına Ömer ; Ayva-
lık namına Hoca Mehmed ; Akhisar namına Sındırgılı Azmî; Soma
namına Niyazi-zâde Hüseyin Bey ve efendiler mülâzimate inti-

hab ve tefrik edilmişlerdir.

Madde 12-Heyet-i Merkeziye'nin vezaifi ber-vech-i âti takarrür etmiştir.

1)Menatık ve heyet-i mahalliye,kongrece kabul edilen şekil ve mesaisinde müstakil ve Heyet-i Merkeziye'nin mura-kabesine tabidir.

2)Menatık ve kazalar,hâl edemedikleri hususatta Heyet-i Merkeziye'nin delâletine müracaat ederler.

3)Kazaların deruhte edecikleri masarif bir bütçe meselesi olup hâl ve idaresi kongreye aittir.

4)Asker celb ve ceminde halihâzır menatığın şimdiye kadar vücuda getirdiği hususata müdahale edemez.

5)Menatık-ı hâzıra haricindeki mahallerin hareket-i Milliyeye temin-i iştirâkine Heyet-i Merkeziye çalışacaktır.

6)Menatıktan toplanıp techiz edilen akserin bir manta-kadan diğerine sevk ve iaşesine Heyet-i Merkeziye tavassut eder.

7)Heyet-i Merkeziye,istihbarat ve vukubulan fecayiin enzâr-ı medeniyeye arzı husûsatını da idare edecektir.

Madde 13-Cephelerdeki umum' askerlerin iaşe,libas ve hastalarının tedavisi,techizatlarının ikmâli ve ihtiyat bölükleri bulundurulması husûsatını düşünüp vakt ve zamaniyle temin için cepheler karargâhı gerilerinde bu işle meşgûl birer menzil müfettişliği bulundurulması münasip görülmüştür.

Madde 14-Masarif-i umûmiyenin,her yerin cesamet ve serveti nisbetinde taksim edilmesi münasip görülmüş ve neticede Balıkesir kazası masarif-i umûmiyenin yüzde yirmibirine,Edremit yüzde onyedisine,Burhaniye yüzde yedisine,Balya yüzde dördüne,Bandırma yüzde onuna,Gönen yüzde altısına,Sındırgı yüzde dördüne,Gördes yüzde dördüne,Soma yüzde beşine,iştirak etmesi takarrür etmiştir.

Madde 15-Menzil teşkilâtı ,Ayvalık,Soma,Akhisar cephe-lerinde olacak ve bunlardan Ayvalık'1',Soma '2',Akhisar'3' numaralı menzil müfettişliği namını alacaktır.

Madde 16-Zabitan ve efrada verilecek maaşat ve ikramiye,mahallerinin takdir ve selahiyetine terk edilmiştir.

Madde 17-Zahirenin İzmir'e men-i ihracı esas olmak üzere, tarz-ı icrası Heyet-i Merkeziye'ye bırakılmıştır.

Madde 18-Kongrenin hitamında, kongrenin ne maksatla teşekkül ettiği hakkında Hâkipay-i Şâhâne'ye, Makam-ı Sadaret'e ve itilâf mümessil-i siyasîlerine birer arıza-i telgrafiye yazılması takarrür etti.

Madde 19-Kongrenin maksad-ı ictimâî hakkında bir beyannâme tanzimi ve münasib mahallere irsâl ve taliki tensib edildi.

Madde 20-Şehid olanların âilelerine, mecruhlara verilecek hediye miktar ve derecesi mahalleri takdirine bırakılmıştır.

Madde 21-Kongrenin küşadını telgrafla tebrik eden Soma kumandanı Hulûsi Bey'e teşekkür telgrafı çekilmesi takarrür etti.

Madde 22-"Hareket-i Millîye Redd-i İlhak Heyeti" nâmiyle hâk edilecek olan mühürlerin yeknesak bir sûretle Heyet-i Merkeziye tarafından yaptırılarak mahallerine gönderilmesi kabul edildi.

Madde 23-Her kaza heyeti, göndereceği gerek kumandan gerek efrada birer vesika itâ edecektir. Binaenaleyh kumandanlar, millî orduya dahil olacak olan zabitan ve efraddan vesikasız olanları kabul etmeyecek, vesikalarda almış oldukları eşya ve paranın miktarı muharrer bulunacaktır,

Madde 24-Heyet-i Merkeziye'nin hesâbat ve muamelâtını tedvir için kâfi kâtib ve muhasib istihdam edilmesi ve bunlara verilecek maaşatın miktarının tayini husûsu Heyet-i Merkeziye'nin selâhiyeti dahilindedir.

Madde 25-Ahali yedinde bulunan silâhların toplanması esas olarak kabûl edilmiştir. Yalnız bu mahallerin husûsiyetine binaen bu hususta yapılacak icraat ora hareket-i millîye heyetlerinin idare ve icraatına bırakılmıştır.

Madde 26-Yunanlılarla hiç bir sûrette müzakere edilmemesi tensib edilmiştir.

Madde 27-Yunanlıları memleketimizin her tarafından tard edinceye kadar harbe devam etmek, vezaifin en birincisi olmak üzere kabûl edilmiştir.

Madde 28 -Vazife-i vataniyeye davet edilip de gitmek için firar edenlerle cebheden firar edenlerin âilelerine dokunulmamak şartıyla kendileri memleket hâricine çıkarılacak ve mümkün olursa Yunan tarafına gönderilecektir.

Madde 29-Kongre,Eylül ibtidasında 100 kişilik olmak ve her mahallin vereceği paranın yüzdesi nisbetinde aza iştirak etmek üzere tekrar ictima edecektir."³

İkinci Balıkesir Millî Kongresi hitâmında Padişah'a , Sadrazam'a,İngiltere,Amerika,Fransa,İtalya siyasî temsilcilerine de telgraflar çekilmiştir.Kongrenin çektiği telgraf metinleri aynen şöyledir :

"Atabe-i Felek-mertebe-i Cenâb-ı Hilâfet-penâhî'ye

On asırdan beri Türk'ün zafer terânelerine bir makes olan sevgili Anadolumuzun aziz kalbgâhına saldıran sefil bir düşmanın vahşiyâne savletleri yurdumuzun matemdar âfakında derin bir velvele-i heyecan husûle getirdi."Tarihin sîne-i hâdisâtına en muazzam bir âbide-i saltanat rekzeden büyük Osman Gazi'nin ruh-ı giryanı bir hâle-i nûr içinde Türk'e en büyük vazifesini ihtar ediyor.Bu semavî davete icabet eden biz Garbî Anadolu mümessilleri,büyük hakanımızın hep iclâl ve nebâlete bir timsal-i nevîn olan tahtgâh-ı saltanatı etrafında müttehiden toplanarak kudsî vatanımızın halâsını temin için bir Millî Kongre hâlinde ictima ettik.Zafer ve şan için dökülen Türk ve İslâm kanlarınının bir ma'kes-i la'l-gûnu olan hilâlimizi ebediyen çiğnemek isteyen Yunanlıları memleketten tard edinceye kadar mücadele etmeğe ahd ü peymân ile küşâd edilen kongremiz,her şeyden evvel zât-ı akdes-i hilâfet-penâhîye fart-ı ubudiyet ve sadakatı bir şiar-ı esas olarak kabûl etmiş ve şanlı Fâtih'in bir vedia-i kıymetdarı olan İstanbul tâcgâh-ı saltanatını ser-nigûn ettirmemek için millî düşmanlarımızla sonuna kadar muharebeye karar vermiştir.

Validelerimizi parçalayan,zümrüdîn ovalarımızı harabezâra çeviren,hemşirelerimizin bikr ve ismetlerini çiğneyen Yunan süngüleri ecdadımızın kudsî mezarlarını inletirken bizlerin bî-hareket kalmasına imkân olmadığını bütün âlem-i be-

şeriyete karşı fiilen isbat edeceğiz.

Bu âteşin karar-ı millîyi, ruhlarımızdan kopan sada-yi ubudiyetimize terdifen sütte-i seniyye-i hazret-i tâcdarîye arzını mücâseret ve Padişahım, devletinle, milletinle, iclâlinle çok yaşa duâ-yi hâlisânesini ref-i bârigah-ı ahadiyet eyleriz. Ferman."⁴

"Makam-ı Sâmi-i Sadaret-i Uzmâ'ya

Her türlü hukuk-ı tarihiyye ve uhud-ı medeniyyenin ahkâm-ı sarıhasını çiğneyerek Anadolu'muza taarruz eden Yunanlıların vahşiyane savlet ve cinayetleri bütün Türklük ve müslümanlık âleminde hakikî bir endişe-i hayat ve rasîn bir hareket-i millîye husûle getirdi. Düvel-i medeniyyenin mümes-silleri gözleri önünde Yunanlıların bilâteredüd ika'ettikleri vahşet ve zulûmlerin dehşet ve fecayi'i hukuk ve saadet-i beşer namına hareket eden medenî kitleleri tarik-i insaf ve hakkaniyete isâl etmesi lâzım gelirken, pâymâl olan ismet ve hayatımızın hiç bir taraftan müdafaa edilmediğini gören bizler kendi silâhlarımızla ve kendi sinelerimizle namus ve hayatımızı kurtarmağa and ü peymân eyledik. Sarsılmaz bir iman-ı millînin mevlûdu olan bu karar-ı kat'imizi daha müsmir bir şekle ifrâğ ve düşman-ı tarihimiz olan Yunanlıları Anadolu'dan taretmeği temin için millî bir kongre halinde içtima ettik.

Zât-ı akdes-i hazret-i hilâfet-penâhînin tahtgâh-ı saltanatı etrafında fart-ı sadakatle toplanarak istihlâs-ı vatan için sonuna kadar mücadeleye karar veren Kongremiz, netice-i müzakeratta taktir ettiği ber-vech-i zîr mevaddı, hükümet-i seniyyemize arza mücâseret eyler :

1-Wilson prensiplerinde de kabûl edildiği veçhile, Anadolu Türk ve islâmıdır. Bu aziz yurda hiç bir düşman ayak basamaz, basmağa mücâseret edecek olan düşmanları ölünceye kadar kahr etmeğe bütün Anadolulular azm etmiştir.

4-Hacim Muhiddin Çarıklı, A.g.e. s.115-116.

2-Bu esası temin edecek olan hükümetimize bütün kuva-
yi maddiye ve mâneviye ile zahîriz.

3-Millî Kongremiz,hiç bir fırka ve meslek ihtirasiyle
hareket etmiyen vatanperverlerden müteşekkildir.Gâyemiz yur-
dun halâsıdır.Bu fiilen temin edildikten sonra,harekât-ı mil-
lîye tavakkuf edecektir.

4-Merkez-i saltanatımıza ebediyyen tâbi ve sâdık kala-
rak bu gâyeye vasıl olmağa çalışacak ve bu hususta her türlü
mevanii ve müşkülâtı izale edeceğiz."5

"İngiltere,Amerika,Fransa,İtalya,Mümessil-i
Siyasilerine

On asırdan beri Türkler'in en mukaddes ve asîl bir yur-
du olan Anadolu'nun bakir topraklarına,seciye-i esasiyeleri
zulm ve cinayetten başka bir şey olmayan Yunanlılar'ın her
türlü hukuk-i tarihîye ve millîye hılâfına olarak ayak bas-
tıkları günden beri bütün "ürklük ve müslümanlık âleminde şe-
dîd bir galeyan husule geldi.Milletlerin hayat ve saadeti na-
mına harb ettiklerini dermeyen eden düvel-i fahîme-i medeniye-
nin hissiyat-ı adaletkârîlerine itimad gösteren Türkler,dört
senelâk bir mücadele-i mütemadiyeden sonra Cemiyet-i Akvam
gibi beşeriyetin kâfil-i halâsı olan desâtir-i ulviye nâmına
teslim-i silâh etmişlerdir.Heyhat ki,düvel-i medeniye,bu su-
retle silâhları alınan "ürkleri bugün zümrüdîn ve yeşil ova-
larımızı zulümleriyle,gadrlariyle bir harabezâr-ı mateme çe-
viren,kadın ve çocuklarımızı gaddar süngüleri altında parça-
layan,hemşirelerimizin enkaz-ı bîkr ve ismeti üstünde medeni-
yet teraneleri yükselten,mukaddes mabetlerimizi meyhanelere
tebdîl eden bir vahşi milletin cinayatkâr hücum ve savletle-
rine maruz bıraktılar.Bu itibar ile,muhterem düvel-i muazza-
manın mümessillerinin hak ve hakikat namına tanzim ettikleri
raporlarda da mezkûr olan ve kalb-i medeniyeti ebediyyen ce-
rihadar edecek kadar câniyâne olan Yunan zulm ve fecayii kar-
şısında biz Türkler,sırf istihfaz-ı hayatımız için millî si-
lâhlarımıza sarılmak mecburiyetinde kaldık.Ebedi ve tarihi

5-Hacim Muhiddin Çarıklı ,A.g.e. s.116-117; Mücteba İlgürel
A.g.e. s.41-42.

düşmanımız olan Yunanlılardan topraklarımızı tathîr edinceye kadar mücadeleye karar verdik. Karesi, Saruhan ve civarı havallisi ahalisi, âmal-i millîyelerini daha müsbet ve müsmir bir şekilde tâyin ve izhan için, 26 Temmuz sene 335 tarihinde büyük bir Millî Kongre akdini takrir ettiler. İşte bu Kongrede ahali ve Kuva-yi Milliye mümessilleri sıfatiyle isbat-ı vücud eden bizler, düvel-i muazzamanın sımâh-ı ittılâ ve hakkaniyetine ber-vech-i zîr mukarreratı iblâğ eyler:

1-Anadolu, ekseriyet-i kahire-i nüfus, an'anat-ı tarihiyye, temayulat-ı milliye, umran ve medeniyet-i maziyye itibariyle tamamıyla Türk ve İslâmdır. Sulh-ı cihana esas ittihaz edilen Wilson prensipleri mucibince de Anadolu'nun hiçbir yeri ecnebilere teslim edilemez.

2-Anadolu Türkleri, Wilson prensiplerinin 12. maddesinin derhal tatbik edileceğine ve Amerika gibi muazzam bir devlet-i medeniyenin muhterem Reis-i Cumhuriyeti tarafından Amerika milleti namına irad edilen sözlerin yalanlardan ibaret olamayacağına kani'dirler.

3-Anadolu Türkleri, yurdları afâkını Yunan'ın mülevves bayrağından kurtarıncaya kadar millî muharebeye katiyyen azm etmişlerdir. Bu gâyeye vüsul için her türlü müşkilât ve mevâni'i zîr-ü zeber edecekler ve hiç bir tavsiye ve ihtarı kabul etmeyeceklerdir.

4-Harekât ve mücadelât-ı milliyenin istihdaf ettiği maksat, sırf istihlâs-ı vatandır. Bu ulvî gâye fiilen temin edildikten sonra bütün hakekât-ı milliyeye nihayet verileceğini taahhüd ederiz.

5-Asrî medeniyetin bütün esasatından düvel-i muazzamanın irşadat-ı medeniyeleri ââyesinde istifade etmek ve bu suretle şarkda âmil-i sulh ve müsalemeye olacak olan Osmanlı Devletini kavî ve zinde yaşatmak isteyen Türkler, tarihen, milliyeten, nüfusen tamamıyla haksız olan Yunan işgali devam ettikçe Şark'ın unsur-ı şûriş ve ihtilâli olacaklarından dolayı müteessirdirler.

6-Binaenaleyh, cihanı ebedî bir sulha mazhar etmek gibi bir emel-i mübeccel ile kılıçlarını çektiğini ilân eden

düvel-i fahime-i medeniyenin maksad-ı esasiyeleri temin-i müsalemet ise, Anadolu'yu hemen ecnebi işgallerinden halâs etmeli ve Türk'ün hukuk-ı sarîhasını kabul etmelidir.

7-Aksi taktirde Türk, son zerre-i hayatını da sarf edecek ve fakat hiç bir kuvvet ve tehdit karşısında hiç bir zaman işgalleri kabul etmiyecektir!"

Hareket-i Millîye Kongresi Reisi ve Balıkesir Murahhası
Hacim

Reis Vekili
Eşrafdan
Vehbi

Reis Vekili
Eşrafdan
Sabri

Balıkesir Murahhası
Keçeci-zâde
Hafız Mehmed Emin

Balıkesir Murahhası
Eşrafdan Yırcalı-zâde
Şükrü

Balıkesir Murahhası
Eşrafdan Arabacı-zâde
Hacı Hafız Mehmed

Balıkesir Murahhası
Eşrafdan Kocabıyık-zâde
Mehmed

Balıkesir Murahhası
Eşrafdan Beypazırızâde
Hafız Mehmed

Balıkesir Murahhası
Eşrafdan Kunduracı-zâde
Nuri

Balıkesir Murahhası
Basribey-zâde
Şevki

Balıkesir Murahhası
Gönen eşrafından
Osman

Balıkesir Murahhası
Eşraftan Keşkek-zâde
Hacı Bahaaddin

Balıkesir Murahhası
Eşraftan Barutçu-zâde
Süleyman

Bandırma Kazası Murahhası
Eşraftan
Yahya Sezai

Bandırma Murahhası
Eşraftan
Rıza

Burhaniye Kuva-yi Millîye Kumandanı
Hamdi

Burhaniye Murahhası
Eşraftan Kâtip-zâde
Osman

Burhaniye Murahhası Eşraftan Müftü Hoca Mehmed	Edremit Murahhası Eşraftan Havranlı Hasan Kâmil	Edremit Murahhası Eşraftan Vasıf	
Edremit Murahhası Eşraftan Mustafa	Gönen Murahhası Eşraftan Hasan	Gönen Murahhası Eşraftan İbrahim	
Balya Murahhası Eşraftan Mustafa	Balya Murahhası Eşraftan İsmail	Soma Murahhası Müfti-i sâbık Osman	Soma Murah- hası Müfti İsmail Hakkı
Erdek Murahhası Eşraftan Hacı Emin- bey-zâde Said	Erdek Murahhası Eşraftan Seydiefen- di-zâde Sâib	Sındırgı Murahhası Eşraftan Zühtübey- zâde Mustafa	
Sındırgı Murahhası Eşraftan Şatır-zâde Emin	Akhisar Kuva-yi Milliye Kumandanı Hüsni		
Akhisar Murahhası Eşraftan Kâmil	Akhisar Murahhası Eşraftan Reşad	Kırkağaç Murahhası Eşraftan Ahmet Faik	
Kırkağaç Murahhası Müderris Hüseyin	Fart Nahiyesi Murahhası Müderris İbrahim	Fart Nahiyesi Mu- rahhas Eşraftan Dâniş	
Kepsud Murahhası Eşraftan Hafız Ârif	Kepsud Murahhası Eşraftan Basri	Giresun Murahhası Eşraftan Müfti-zâde Abdulgafur	

Giresun Murahhası	Şamlı Murahhası	İvrindi Murahhası
Eşraftan	Eşraftan	Eşraftan
Hatib Mustafa	Hafız Mehmed	Hafız Hamid

İvrindi Murahhası	Bigadiç Murahhası	Bigadiç Murahhası
Eşraftan	Eşraftan Emîr-zâde	Eşraftan Azâ-zâde
Mehmed	Ali	Mustafa

Konakpınar Nahiyesi Murahhası
Eşraftan Lütfü⁶

İkinci Balıkesir Millî Kongre kararlarını değerlendirecek olursak :

1-Kongre, Yunan tecavüzlerine karşı müdafaa ve mücadele hareketlerini birleştirmek ve düzene sokmak gayesini gütmüştür.

2-Balıkesir Kongresinde "Redd-i İlhak" deyimi o günkü duruma göre eksik görüldüğünden, Redd-i İlhak teşekküllerinin "Hareket-i Millîye Redd-i İlhak" heyeti şekline sokulması kararlaştırılmıştır.

3-Balıkesir Kongresinde, kongrenin hiçbir siyasi parti ile ilgisi olmadığı ve her ne surette olursa olsun siyasetle uğraşmayı reddettiği ifade edilmiştir.

4-Kongrede, bir "Heyet-i Merkeziye" teşekkül ettirilmiştir.

5-Kongre, Yunanlıları Anadolu'dan tardı etmeğe azm etmiştir. Aldığı kararların 26.ve 27.maddelerinde de Yunanlılarla hiç bir surette müzakereye girişilmemesini ve Yunanlıları memleketten çıkarıncaya kadar harbe devam edilmesinin en birinci vazife olduğunu belirtmiştir. Bu suretle kongre, aynı zamanda savaş ilân etmiş, yada savaş kararı almış oluyordu. Nitekim kongre kararlarının 7.maddesinde, Yunanlılar'a karşı harekât devam ettiği müddetçe umûmî seferberlik ilân edildiği ve herkesin vatan hizmeti ile mükellef olduğu karara bağlanmıştır.

6-Hacim Muhiddin Çarıklı, A.g.e. s.117-120

6-Kongre,çetecilikten nefret ve muntazam askeri birlikler kurmayı kabul etmiştir.

7-Kongre,halkın üzerindeki silâhları toplatmayı karar almıştır.Ancak bazı yerlerin özellikleri sebebiyle,bu kararın nasıl uygulanacağı,Hareket-i Millîye Heyetlerine bırakılmıştır.

8-Kongre,subay ve erlere verilecek maaş ve ikramiyenin tesbiti,kendi bölgelerinin tesbit etmesini kararlaştırmıştır.

9-Şehit olanların ailelerine ve yaralılara verilecek hediye miktar ve derecesini de kendi bölgeleri kararlaştıracaktır.

10-Kongre,İzmir'e zahire gönderilmesini yasaklamıştır.

11-Kongre,seferberlik gereğince göreve davet edildiği halde gelmeyenlerle,cepheden kaçanların ailelerine dokunulmak şartıyla,kendilerini memleket dışına,mümkünse Yunanlılar tarafına gönderilmesini kararlaştırmıştır.

Balıkesir Millî Kongresi karşısında İstanbul Hükümeti'nin tutumu :

Balıkesir'de Millî bir kongrenin toplandığını ve kararların alındığını haber alan İstanbul Hükümeti,Mutasarrıf Hilmi Bey'e Kongrenin men ve iştirak edenlerin tevkifini emreden bir tebligatta bulunmuştur.Halbuki Mutasarrıf Hilmi Bey bizzat bu işlerin başında ve tertipleycisi idi.İngiliz oyunlarıyla aldatılmış olan İstanbul Hükümeti tarafından 8 Ağustos 335(1919)tarihli Dahiliye Nâzırı Adil imzasıyla,Karesi Mutasarrıflığına hitaben gönderilen tebligat şöyledir:

"Karesi Mutasarrıflığına

Yunanlıların muvakkaten işgal ettikleri mahalleri kasr vetahdât-i dairesi ve irtikâb eyledikleri enva'-ı fecayi hakkında mahallerinde tahkikat-ı âdilâne ve bîtarafane icrası için Hükümetçe evvel ve âhir vaki olan teşebbüsât-ı siyasiye üzerine izamına Konferansca karar verildiğini kendisine bildirdiğim muhtelit Komisyon İzmir'e dahil olmuştur.Komisyonun riyasetinde bulunan İngiliz generali Milne refekatindeki diğer generaller,bazı zabitanı li-eclîl tahkik icab eden mahallere göndereceğini bi'l-ifade,bunlara hergûnâ teshilatın ifası için memûrîn-i Osmaniyeye hemen tebligat icrasını ve elyevm

Yunanlıların muvakkaten işgal ettikleri mahaller haricinde bulunan çetelerin âcilen dağıtılmasını ve ahalinin men-i iş-tiraki esbabının istikmalini şediden ve mussırran taleb etmişlerdir. "Teşkilât-ı Milliye" nâmı altında toplanan kuvvetlerin bilâtehir dağıtılması hakkında Hükümetce evvel ve ahir vâki olan tebliğatin nasıl bir lüzum-ı kat'î-i siyasiyyeye müstenid bulunduğunu ve ihtarat-ı vâkıanın infazında teehhür vukuunda memleketçe ne kadar azîm mazarrat tahaddüs edeceği General Milne'nin şu ifadesiyle teeyyüd etmiştir. Ahval-ı dahiliye ve hariciyemizi ve icabat-ı siyasiyeyi nazar-ı teemül ile görebilecek, siyaset-i dahiliye ve hariciyeyi ona göre tanzim ve idare edebilecek ancak Hükümettir. Onun haricindeki her kimse, hattâ mevakı-i mühimme işgal eden memurîn-i mülkiye ve askeriyenin bu hakayika tamamen muttalî olamayacakları, binâenaleyh ne kadar isabet-i fikre malik olsalar siyaset-i dahiliye ve hariciyenin icabatını ve bunlar arasındaki münasebat ve ilcaatı zimam-ı idareyi elde tutan ve millet ve memleketin mukadderatının yegâne mes'ulü ve karîben içtima edecek Meclis-i Millî'ye hesap vermeğe mecbur olan Hükümet kadar ihata ve takdir edemeyecekleri ve bu cihetle Hükümetin mukarreratına mugayir fikr ve mutalaaları icab-ı hamiyet-i vatanperverîye muvafık olsa da mukteza-yi siyaset ve menfaate tevafuk eylemeyeceği bedîhattandır. İşte "Teşkilât-ı Milliye" ve "Kongre" mes'eleleri ve hakayık'ın şâyân-ı dikkat ve ibret olan delâilindendir. Lihazâ şurada burada her ne sebep ve maksadla olursa olsun toplanan gayri resmî kuvvetlerin behemal dağıtılması ehem ve elzem olduğunu dair vâki olan işâratın kemal-i ehemmiyetle nazar-ı dikkate alınarak infazına müsarraat ve gayret etmek, umum memurîn-i mülkiye ve askeriyenin akdem vezaîfidir. Ahalinin temin-i hayat ve hukukuna gelince, bunun için icab eden tedabirin ittihazı münhasıran Hükümete âittir. Bu bâbda Harbiye Nezaret-i Celilesinden icab edenlere tebliğat-ı ekîde icra edilmiştir. Şu halde "Teşkilât-ı Milliye" vesaire nâmları ile vukua getirilen tecemmüatın muhafaza-i memleket gâyesine müstenid olduğuna dair serdolan mülâhazat dahi vârid değildir. Keyfiyet evrak-ı hususiye ve tabettirile-

cek ilânnâmeler vesaîr vasıtalarla herkesin anlayabileceği lisanla heman neşrolunarak, hakayık-ı mesrûdeden haberdar olmayan efrad-ı malûme-i ahalinin, ahval ve icabat-ı siyasiyeyi takdir edemiyen bazı kimselerin menfaat-ı memlekete pek muzır olan teşvikat ve tahrikâtına kapılmamaları esbabının hemen her suretle istikmali lâzımdır. Hiçbir su-i fikri olmayub dalâlet-i fikriyeye giriftar olanın ve bu gibi teşebbüsât-ı muzırayı memleketin menafiine muvafık zanneden erbab-ı teşvikin ikazı ve mukteza-yı hamiyet ve muvafık-ı menfaat zu'munda buldukları harekâtın memleket için tahaddüs edecek netâyic-i vahîmeden kendilerinin nâdim olacaklarının fakat felâketin vuku'undan sonra nedamet ve ric'attan hiçbir faide hasıl olamayacağıнын bu gibilere suret-i mahsusada ifhamı ve General Milne'in İtilâf devletleri nâmına vâkı olan ifadat-ı muharreresinin nazar-ı dikkat ve hamiyetlerine vaz'ı muktezidir.

Bâlâda münderiç esbâb-ı mühimme ve izahat-ı milliyeye karşı teşvikat ve tahrikâta devam edenler olursa, kanuna mugayir vatanın selâmetine pek muzır bir harekete kasden ve sû-i fikre binaen temerrüd ettiklerini isbat eylemiş olacaklarından, bu gibilerin herkim olursa olsun derhal ahz ve girift edilerek haklarında terttüb edecek ahkâm-ı kanuniye tatbik olunmak üzere mahfuzen ve serîm Dersaâdet'e izamları lâbüddür. Harbiye Nezaret-i Celîlesinden memurîn-i askeriyeye de bu yolda tebliğat icra edilmiştir. Bu tebliğatı umum memurîn-i mülkiyenin memurîn-i askeriyeye ile müttehiden ve harfiyyen tatbikine müsaraat etmeleri tavsiye olunur."

8 Ağustos 335 (1919)

Nâzır
Âdil 7

Mutasarrıf Hilmi Bey, daha sonra azledilmiş ise de onun Kuva-yi Milliye faaliyetlerine hiç bir zaman engel olunamamıştır.⁸

7-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.240-241 .

8-Mücteba İlgürel, A.g.m. s.45.

C- ALAŞEHİR KONGRESİ

Cephelerde milli kuvvetlerimizin düşmanla mücadelesi devam ederken, cephe gerisinde de milli mukavemet ve ikmal merkezlerinin kurulması için faaliyetler sürdürülüyordu. Batı Anadolu'da Yunanlılar'a karşı düzenli bir cephe kurulması ve çeşitli mukavemet gruplarının faaliyetlerinin birleştirilmesi amacıyla toplanan II. Balıkesir Milli Kongresi büyük ölçüde amacına ulaşmıştır.

Balıkesir Kongresinin toplanmasında ve çalışmalarında büyük rolü olan Hacim Muhittin Bey (Çarıklı) kongrece Heyet-i Millîye Reisliğine getirildikten sonra millî faaliyetlerini aralıksız sürdürdü. Hacim Muhittin Bey, Balıkesir Kongresi kararlarını, bu kongrede kurulan teşkilâtı bütün Batı Anadolu'ya yaymak için daha geniş bir kongre toplanmasına çalışmış ve çok kısa bir süre sonunda Alaşehir Kongresi'nin toplanmasını sağlamıştır.

16 Ağustos 1919 günü Hacim Muhittin Bey'in başkanlığında başlayan 25 Ağustos 1919 tarihinde sona eren Alaşehir Kongresi, Bandırma'dan Denizli'ye kadar Yunanlılarla ilişkisi bulunan bölgedeki Kuva-yi Millîye birliklerinin malî ve idarî yönden düzene kavuşturulması amacına yönelmiştir.

İlk günkü toplantı neticesinde Balıkesir murahhası (delegesi) ve Balıkesir Millî Kongresi reisi olan Hacim Muhittin Bey kongre başkanlığına, Uşak murahhası İbrahim Bey ve Alaşehir murahhası Mustafa Bey, başkan yardımcılığına, Balıkesir murahhası Abdülgafur Efendi ve Alaşehir murahhası Ömer Lütfi Bey'de kongre kâtipliklerine seçilmişlerdir.

"Alaşehir Millî Kongre Mukarreratı :

Yunan tecavüzatına karşı mücadelât ve müdafaatı tevhid etmek ve bilhassa hareket-i millîyenin muvaffakiyat ve tesiri neticesi olarak Paris Sulh Konferansı tarafından muvakkat olan Yunan saha-i işgalinin tahdidi ve işgal menatında ve hatta Yunanlılar tarafından ika olunan mezalim ve fecayin tesbiti için düvel-i mutelife cenerallerinden mürekkep büyük bir tahkikat komisyonunun İzmir'e gönderildiği şu mühim zamanda mezkûr komisyona mufassal raporlar takdim ey-

lemek üzere Aydın'dan Bandırma'ya kadar bütün cephelerde Harekât-ı Millîye Redd-i İlhak heyetleri murahhaslarından mürekkep olarak fi 16 Ağustos sene 335 tarihine müsadif Cumartesi günü küşat edilen ve fi 25 Ağustos sene 335 tarihinde Pazartesi günü müzakeratına hitam verilen Alaşehir(Harekât-ı Millîye ve Redd-i İlhak)büyük Kongresi mevad-ı âtiyeyi takdir eylemiştir.

Madde 1-Kongrede esamisi zirde muharrer murahhaslar bulunmuştur:

Alaşehir Murahhası Belediye Reisi Galip Bey,Alaşehir Murahhası ve Kongre Kâtibi Ömer Bey,Alaşehir Murahhası Akif Bey,Alaşehir Murahhası Cevdet Bey,Alaşehir Murahhası ve Kuva-yi Millîye Kumandanı Mustafa Bey,Eşme Murahhası Müftü Hacı Nazif Efendi,Eşme Murahhası Belediye Reisi Yunus Efendi,İnegöl Murahhası Mazlum Bey,Ödemiş Birgi Murahhası Salih Vecdi Bey,Ödemiş Birgi Murahhası İsmail Hakkı Efendi,Ödemiş Murahhası İbrahim Ethem Efendi,Ödemiş Murahhası Ali Efendi,Ödemiş Kaymakcı Murahhası Mehmet Ağa,Ödemiş Bozdağ Cephe Murahhası Postlu Mestan Efe,Akhisar Cephe Murahhası Süleyman Efendi,Ayvalık Cephe Murahhası Hacı Ali Bey,Ayvalık Cephe Murahhası Mustafa Bey,Aydın ve Denizli Murahhası Şükrü Bey,Aydın ve Denizli Murahhası Tahir Bey,Balıkesir Murahhası ve Kongre Reisi Hacim Muhittin Bey,Balıkesir Heyet-i Merkeziye Murahhası Akhisar Belediye Reisi Kâmil Efendi,Balıkesir Murahhası ve Kongre Kâtibi Müftü-zâde Abdülgafur Efendi,Buldan Murahhası Hattat-zâde Mehmet Efendi,Demirci Murahhası Müderris Mustafa Efendi,Sarayköy Murahhası Müftü Ahmet Şükrü Efendi,Soma Cephe Murahhası Refet Efendi,Sındırgı Murahhası ve Akhisar Cephe Kumandanı İzmir'li Ethem Bey,Salihli Murahhası Müft-i sabık Mehmet Lütfi Efendi,Salihli Murahhası sabık Kadı Zahid Molla Bey,Uşak Murahhası İbrahim Bey,Kasaba Murahhası Süleyman Bey,Kula Murahhası Raşit Efendi,Kula Murahhası Hacı Fehmi Bey,Karahisar-ı Sahib Murahhası Fâkir Bey,Karahisar-ı Sahib Murahhası Haydar Bey,Karahisar-ı Sahib Murahhası Ahmet Efendi,Gördes Murahhası Müftü-i sabık İsmail Hakkı Efendi,Manisa Murahhası Bahri Bey,Manisa Murahhası Süleyman Bey,Manisa Murahhası Ramazan Bey,Nazilli Murahhası İlha-

hami Bey, Nazilli Murahhası Ali Enverî Bey.

Madde 2- Kongre müzakeratı devam ettiği müddetçe ri-yasete Balıkesir Heyet-i Merkeziye Murahhası Hacı Muhittin ve Reis vekâletlerine Alaşehir Kuva-yı Millîye Kumandanı Hüseyin Paşa-zâde Mustafa ve Uşak Murahhası İbrahim Bey ve Efendiler ve Kongre kitabetine de Alaşehir Murahhası Ethem Bey zâde Ömer Beyle Balıkesir Murahhası Müftü-zâde Abdülgafur Efendi intihap edilmişlerdir.

Madde 3- Kongre ilk içtimasını akteylediği Alaşehir eşrafından Mustafa Bey'in salonunu Hareket-i Millîye-Reddi İlhakın tarihî bir hâtırası olarak ruznamesine kaydeder.

Madde 4- Büyük Kongreye atfen umum Hareket-i Millîye Reddi İlhak heyeti, hakipay-ı hilâfetpenahî ve südde-i saltanat-ı Osmaniye ve seniyyeye sadakat-i kâmileyi bir akide olarak hıfzeder.

Madde 5- Hareket-i Millîye'nin gaye-i yegânesi, bin beş yüz seneyi mütecaviz bir zamandan beri Türk ve İslâm olan sevgili memleketlerimizden vahşi ve aduvv-i ırkımız olan Yunanlıların tardından ibaret olduğuna göre, vatan tehlikesi karşısında bir kütle-i muvahhide halinde birleşen kardeşler her türlü fırka ihtirasatıyla mesalik-i saire efkâr ve hissiyatının suret-i katiyede merdud addedilmesi Kongrece alelittlâk kabul edilmiştir.

Madde 6- (Hareket-i Millîye-Reddi İlhak) bu gayeye matuf Hareket-i Millîye teşkilât-ı muntazama ile yaptığı gibi icabederse bundan sonra aynı tarzda kabul edildiğinden şekavete müncer çeteciliği nefretle reddeder.

Madde 7- Balıkesir Kongresince kabul edilen Hareket-i Millîye-Reddi İlhak ismi Alaşehir büyük kongresince aynen kabul edilmiştir.

Madde 8- Harekât-ı harbiye-i millîye devam ettiği müddetçe Alaşehir kongresi de umumi seferberlik kabul eder. Fakat muhtelif menatik ve cephelerde şimdiye kadar tatbik edilen usuller de ibka edilecek ve hareket-i milliye heyetleri lüzum görülen esnan erbabını silâh altına alacaklardır.

Madde 9- Kongre makasad-ı teşekkülünün en esaslarından birisi de Yunan mezalim ve cinayatını tetkik ve telfikiyle İz-

mir'deki muhtelit tahkikat komisyonuna arzolundugunu ve bu tahkikat komisyonu riyasetinde bulunan İngiliz Generali Milne cenaplarına iblağını kabul etmiştir.

Madde 10- Kongrenin maksad-ı teşekkülünün hakipay-ı şahaneye arz ve makam-ı sadarete iblağına karar verildi.

Madde 11- Kongrenin maksad-ı teşkili hakkında enzar-ı umumiye bir beyanname neşretmesi takarrüretmiştir.

Madde 12- Hareket-i Millîye-Reddi İlhak heyetleriyle heyet-i merkeziyelerinin suret-i teşkili ve vezaifinin takasimi talimatnamesi Alaşehir kongresinde umûmi olarak kabul edilmiştir.

Madde 13- Merbut Talimatnamede görölüceği veçhile Alaşehir ve civarında bir saha-i mesai kabul edilerek burada ayrıca yedi kişilik bir Heyet-i Merkeziye teşkiline karar verilmiştir.

Madde 14- Denizli, Nazilli cihetlerinde bir saha-i mesai olarak orada da bir heyet-i millîye-i Merkeziye teşkiline karar verilmiştir.

Madde 15 - Talimatname-i mahsusuna tevfikân heyet-i merkeziyelerin heyetin hülasası olarak merkezi Alaşehir'de olmak üzere ve üçü heyet-i merkeziyelerce müntehap birisi hariçten olmak üzere Encümen-i Müdiran namıyla bir heyet teşkil olunacaktır.

Madde 16- Kaza Menzil müfettişleri ve heyet-i merkeziyeler ile Merkezi Umumi mühürlülerinin Balıkesir kongresince kabul edilen tarzda ve yeknesak olarak hak ettirilmesi karargîr oldu.

Madde 17- Kongreyi tebrik eden Balıkesir heyet-i merkeziyesine ve Aydın Kuvayı Millîye Kumandanı Hacı Şükrü Beye beyan-ı teşekkür edilmesi karargîr oldu.

Madde 18- Yunanlıların işgal sahalarında yaptıkları mezalim hakkında umumi bir rapor tanzim ve İzmir'deki muhtelit tahkikat komisyonuna iblağ edilmesi kabul edilmiştir.

Madde 19- Zahrenin İzmir'e serbestî-i ihraç, memnuiyeti meselesinin tevhidî ile men'inde hiç bir fayda olmıya -cağı gibi bilâkis sui istimali intaç edeceği kongrece kanaat

hasıl olduğundan Hareket-i Millîyenin bu hususla meşgul olması muvafık görüldü. Mahallî hükümet ve belediyelerin ittihaz edecekleri mukarrerata bittabi müdahale edilemez.

Madde 20- Harb-i millîde şehit olanların aileleriyle mecruh düşenlere muavenet-i mukteziyenin icrası esas kabul edilmiş fakat muavenetin tarz-ı icrası tesbiti gayrı mümkün olmakla beraber muavenetin mikdar-ı muayyenle takriri Hareket-i Millîyenin kıymet-i vatanperveranesini tenzil edeceği cihetle hediye miktarının tayini kumandanlarla millî heyetlerinin âray-ı müşterekesine bırakılmıştır.

Madde 21- Bir cepheden firar veya herhangi bir sebeple infikâk edenlerin diğer cephelere kabulü ancak mahalleri kumandan veya heyetlerinin müsaadesine mütevakıftır.

Madde 22- Harb-i Millî devam ettiği müddetçe Yunanlılarla hiç bir veçhile müzakere edilmemesi kabul olunmuştur.

Madde 23- Yunanlıları memleketlerimizden tamamen tardedinceye kadar harb-i millî'de devam Hareketi Millîyeye atfen kongrece esas olarak telakki edilmiştir.

Madde 24- Kongrenin hitam-ı müzakeresiyle hülasa-i mukarrerattan bahisle hakipay-ı şahaneyeye arıza-i telgrafiye takdimi ve düvel-i mutelife mümessillerine telgraf yazılması kârarı gâir oldu.

Madde 25- Cephe mürettebatının hatt-ı harb gerilerinde bilâ vazife müsehtahan dolaşmaları suret-i katiyede memnudur.

Madde 26- Nakliye ücretlerinin tenzili ve nakliyatta suhulet ibrazı için şimendifer kumpanyası nezdinde teşebbüsât-ı lâzımede bulunulması hakkında karar verildi." 9

Kongre neticesinde Muhtelit Tahkikat Komisyonu Başkanı General Milne'e,

Halifelik ve Padişahlık Makamlarına,

Başbakanlığa (Makam-ı Sadâret-i Uzmâ),

İstanbul'daki İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya siyasi mümessillerine,

İzmir'deki Küçük Asya Ordusu Kumandanı sıfatıyla General Milne'e,

İzmir'deki Tahkikat komisyonu üyeleri Fransız, İngiliz, Amerikan, İtalyan Generallerine muhtıralar gönderildiği gibi, İzmir-Kasaba Temâdi-i Osmanlı Demir Yolları Genel Müdürlüğüne bir mektup gönderilmiştir.

Bunlardan başka bir de Kongre Beyannamesi yayınlanmıştır.

Bu muhtıra ve mektupların, ve yayınlanan beyannamenin suretleri aşağıdadır :

"İzmir'de İtilâf Orduları Başkumandanı ve Muhtelit
Tahkikat Komisyonu Reisi General Milne
Cenaplarına

Düvel-i Muazzama-i Mutelifenin İzmir şehrini muvakkaten Yunan İşgal-i askerisi altında alınacağına dair hükümet-i seniyemize tebliğ buyurulan nota üzerine icrayı hareket eden Yunan askerleri, karar hilâfına İzmir şehrine tecavüz ile malûm olan mevakie kadar sahne-i işgalini teşmil ve masum ahaliye bir çok mezalim ika edilmesiyle memlekette efkâr-ı vatan perverane galeyana gelerek millî kuvvetlerle müdafaa-i vatan mecburiyeti hasıl olmuş ve anın neticesi olarak Balıkesir, Alaşehir, Uşak, Karahisar ve Aydın ve havalisi ahalisi taraflarından mürsel murahhasların içtimaiyle Alaşehir'de bir kongre aktedilmiştir. İşbu kongrenin istihdaf eylediği gaye, memleketin sukûn ve asayişini ihlâl edecek çeteler teşkili olmayıp hakk-ı istiklâl ve tarihîmizi tanımlıyarak vilâyetimizin memleketlerine ilhak ve ihrazı ekseriyet ümidiyle, ölanca fecayii ika eden düşman Yunan askerlerinin memleketimizden ihracı ve Yunan mezalim ve cinayatının âlem-i medeniyete arz ve enzar-ı âmme-i hak ve vatanperveraneye vazını ve sırf bu gayeye matuf ittihaz-ı mukarrerattan ibaret bulunduğunu zat-ı asilânelerine arz ve izah ile kesb-i şeref eyleriz!"

18 Ağustos 335

(Kongre Heyeti tarafından imza edilmiştir.)¹⁰

10-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.209.

"Atabe-i Felek Mertebe-i Cenâb-ı Hilâfetpenahiye

Yunan askerlerinin her türlü uhut ve hukuk hilâfına memleketimizin işgâl ve enva-ı mezalim ika eylesinden mutahassıl galeyana ve heyecan-ı millî neticesinde sevgili mukaddes yurdumuzdan düşmanı tard ve teb'îd ve muhafaza-i vatan ve namus emniyesiyle memlekette sükûn ve asayiş ihlâl maksadından âzâde ve sırf gaye-i vatan ile mütehassis olarak vücude gelen muntazam kuvvetlerle icra edilen müdafaa neticesinde Yunanlıların men-i tecavüzatı hakkında tedabir-i ciddiye ittihazı ve vukua getirilen fecayin enzar-ı medeniyeye arz ve iblağı maksatlarını istihdaf ederek Balıkesir, Saruhan livalariyle, Alâşehir, Uşak, Aydın, Denizli ve havalisinden müntehap âzaların içtimaiyle Alâşehir'de akteylediğimiz kongrenin gâye-i âmali, asakir-i mezkûrenin men-i tecavüzat ve vilâyetimizden ihracı maksad-ı vatanperveranesine matuf olup, mezalim ve şenayii vakıa teessüratından mütevellit şiddet ve zaruret neticesinde ihtiyar olunan bir müdafaa-i vataniyeden ibaret olduğu zat-ı akdes-i şehriyarilerine ve zat-ı saltanatlarına merbutiyet ve sadakatnamemizi mücahedemizin fatiha ve gaye-i muvaffakiyatı bilerek, her an izdiyad-ı ömür ve âfiyet-i şahaneleri duasını ref-i bargâh-ı ahadiyetle hâkipay-ı celil-i tâcidarilerine arz eyleriz, ferman" 18 Ağustos 335

Alâşehir Millî Kongresi Reisi
Hacim Muhittin¹¹

"Makam-ı Sadaret-i Uzmâya

Yunan askerlerinin her türlü uhut ve hukuk hilâfına olarak memleketimizi işgal ve ahali-i müslimeye envaı mezalim eylesinden mütehassıl galeyanı millî neticesinde, sevgili ve mukaddes yurdumuzdan düşmanı tard ve teb'îd muhafaza-i vatan ve namus emniyesiyle her tarafta vücude gelen memlekette sükun ve asayiş ihlâl maksadından âzâde ve sırf ve endişe-i vatan ile icra edilen müdafaa ile düşmanın men-i tecavüzatı hakkında tedabir-i ciddiye ittihazı ve vukua gelen fecayin enzar-ı medeniyeye arz ve iblağı maksatlarını istihdaf ederek

11-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e, s.209-210

Balıkesir, Saruhan, Aydın, Denizli livaları, Alaşehir ve Uşak havalisinden müntehap âzaların içtimaiyle Alaşehir'de aktolunan kongrenin gâye-i âmali sırf Yunan askerleninin men-i tecavüzat-ı ve vilayetimizden ihracı maksad-ı vatanperveranesinden ve mezalim ve şenayii vakıanın tesiratından mütevellit zaruretle ihtiyar olunan bir müdafaa-i vataniyeden ibaret olduğunu arz eyleriz, ol babta" 18 Ağustos 335

Alaşehir Millî Kongre Reisi
Hacim Muhittin 12

" Alaşehir Millî Kongre Beyannamesi

En sarih düstür-i milliye ve hukuk-ı tarihiyemiz hilâfına sevgili Anadolumuzun aziz cangâhına saldırıp kurun-ı kadime vanşetlerini gölgede bırakan fecayi ikaiyle zümrüdîn ovalarımızı harabezara çeviren, bâkir ismetleri çâk eden, binlerce masum müslüman kardeşlerimizi gaddar süngüleriyle parçalayan, zavallı mağdur halkın köylerini ihrak ve tarumar ederek sefil ve perişanî içinde bir seyl-i muhacerete sebebiyet veren Yunanlıların memleketimize ayak bastığı günden beri bilumum Türklük ve Müslümanlık âleminin âfak-ı matemdarında mahsus olan galeyan ve ıztırab-ı milliden mülhem olarak harekete gelen millî ordular, iki aydan beri inayet-i subhaniye ve imdad-ı ruhaniyet-i nebeviyeye istinaden vazife-i vataniyesini ifa etmekte bulunmuş ve bilutfihi kerim bir çok muvaffakiyat ihraziyle düşmanın tevsi-i işgalini durdurmuştur.

Şimdiye kadar muntazam millî kıtaatı ihzar eden, çetecilikten ve dahili gavâil ihdasından pek müteneffir olan Hareket-i Millîye-Reddi İlhak heyetleri âmali-i millîyenin daha müsbet bir şekilde tebarüz ve tecellisi için Karesi, Saruhan, Aydın-Denizli-Uşak, Eşme, Ödemiş havalisinden müntehap âzaların iştirakiyle Alaşehir'de millî bir kongre akdedilmiştir.

Hakipay-ı Hazret-i Hilâfetpenahiye ve makam-ı saltanat-ı seniyyeye sadakat-i kâmile ile merbut ve her türlü fırka ihtirasat ve mesalik-i saire efkârından tamamıyla tecerrüt ederek vatan tehlikesi karşısında birleşen kardeşlerimizden mürekkep kongrenin istihdaf eylediği maksat ve gaye, ha-

rekât-ı millîyenin tevhit ve tensiki ve zalim düşmanın tamamen memleketimizden tardını izhar edecek esbab ve vesaitin istikmaliyle işgâl gününden bu ana kadar Yunanlılar tarafından irtikâp olunan cinayat ve itisafatın tetkik ve telfiki ve alem-i medeniyet ve insaniyetin enzar-ı hakpervanesine vaz'ından ibaret olduğunu yurdumuzun en aziz parçasını Yunanlılar gibi fıtrat-ı esasîyeleri kadar zulm ile muhammer sefil bir düşmanın çığnemesinden muztarip bulunan bilumum Türk kardeşlerimize arz eyleriz!"

20 Ağustos 335

Alaşehir Kongresi Reisi

Hacim Muhittin¹³

"Ebb-i Müşrikimiz Şevketmeab Efendimiz Hazretleri

Bin seneyi mütecaviz bir zamandan beri Türk ve Müslüman olan memleketimiz ve fedakâr dinimizin kanlariyle muhammer mukaddes topraklarımıza tarih-i vahşetin bile kaydedilmediği fecayiin irtikâbını kendileri için bir şeref addeden Yunanlılar tasallutu anından beri İzmir ve Civarında bilâ sebep şehit edilen yirmi bini mütecaviz kardeşlerimizin mübarek ruhlarının feryat ve istimdadına koşan Anadolu vatandaşlarımız bir hiss-i dinî ve vatanperverî ile iki buçuk aydan beri kahraman eslâfının bihakkin ahlâfı olduklarını isbat ederek çalıştılar ve elan da çarpışıyorlar. Altı yüz seneden beri ecdad-ı izâm-ı şahaneleri etrafından kanlarının isalini bir vazife telâkki eden Türkler bu gün de aynı hiss-i fedakâriyi besliyorlar. Yunanlıların memleketlerimizden tardı gaye-i yegânesi etrafından ve Yunan tehlikesi karşısında her türlü fırka ihtirasatı ve mesalik-i saire efkârından tecerrütle birleşen evlatlarımızın Denizli'den Bandırma'ya kadar bütün cepheler ve Hareket-i Millîye-Reddi İlhak heyetlerinin muhassalası olarak Alaşehir'de içtima edip bu kere müzakere ta hitam veren kongresi, zâtı akdes-i hümayunları ve makam-ı hilâfet-i İslâmiyeye sadakat-i kâmile ile merbutiyet-i ebediyeyi kendisi için bir vazife-i akide bilerek südde-i seniye-i mülûkânelerine arz-ı ubudiyet ederken düşmanlarını ebe-

diyen ihraç edinceye kadar çalışmayı da bir vecibe-i vataniye telâkkisine matuf mesail-i âcizanesinin hakipay-ı seniyyelerince mazhar-ı teveccüh buyurulmasını istirham ve ilâ âhîr-il eyyam sertac-ı mübahatımız olarak taht-ı âli-i Osmanide daim ve ber-karar buyurulmasını cenab-ül atâyadan tazarru ve niyaz eyleriz, ebb-i müşfikimiz efendimiz." 25 Ağustos 335

Alaşehir Millî Kongresi Reisi Reis Vekili ve Alaşehir Murahhası
Hacim Muhittin Uşak Murahhası Kongre Kâtibi
İbrahim Ömer

Balıkesir Murahhası
Kongre Kâtibi
Abdûlgafur¹⁴

"Dersaadet İngiltere, Amerika, Fransa, İtalya
Siyasî Mümessillerine

Milletlerin hayat ve saadeti namına harb ettiklerini dermeyan eden düvel-i fahime-i medeniyenin her an teminden hâli kalmadığı hayat-ı adaletkâraneye itimat, (Cemiyeti Akvam) teşkili gibi beşeriyetin kâfil-i refah ve necatı olan destir-i âliyeye rapt-ı kalb eden Türkler, aynı maksatla girildiği zannında bulunduğu harbde dört senelik bir mücadele-i vataniyeden sonra teslim-i silâh ettikleri vakit saadet-i mev' udeye mukabil yeşil ve zümridîn ovalarını, samia-çâk zulümleriyle bir harabezara çeviren, kadınları ve çocuklarını gaddar süngüleri altında parçalayan, masum hemşirelerinin enkaz-ı bîkır ve ismeti üzerinde medeniyet teranelerini fısıldayan, mukaddes mabetlerini meyhanalara tebdil eden vahşi ve his-i hasisa-i insaniyeden mahrum bir milletin cinayetskâr hücum ve savletlerine maruz kağıdılar. Yalnız Osmanlılar değil Türk ırkının en mukaddes ve asil yurdu olduğu yirmi asırlık bir tarihin âdil ve tev'il kabul etmez şahadetiyle sabit olan Anadolu'nun bu mübarek kıta-i arzın, bakir ve feyiznak mübarek topraklarını seciye-i tarihiyeleri münfesih ve vasf-ı mümeyyizleri zulm ve

---

14-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.211-212

vahşet olan Yunanlıların her türlü hukuk ve millîyet hilâfına sevk-i talih ile ayak bastıkları günden bu ana kadar âlem-i medeniyetin ve hatta bütün beşeriyetin yüzünü kızartacak surette irtikâbından çekinmedikleri zulm ve vahşet umum Türk ve Müslümanlık âleminde âni ve şedit ve her halde tabîî ve muhakkak bir galeyana husule getirdi. İşbu fecayi-i hunharaneye doğrudan doğruya şehit veya eserden müessirini istidlâl suretiyle ve vesâik-i müsbitesi delâletiyile vakıf olan hakşinas ve adalet-istinas muhterem canibin hak ve hakikat namına tanzim ettikleri raporlarda ve yerli gayri müslimlerin tahriri şehadetnamelerinde tafsili mezkûr ve kalb-i insaniyet ve hürriyeti ebediyen cerihadar edecek olan bu Yunan zulm ve fecayiî karşısında şehadet-i tarihiye ve selâbet-i irkiye ve diniyelerine sadık ve ecdad-ı izamlarına lâayık Türkler elbette lâkayit kalamazlardı. İstihfaz-ı hayat ve istihlâs-ı hukuk-ı vatan için silâhının kudretinden ziyade aşkının ulviyet ve kudsiyetine güvenen Türkler bittabi ve derhal harekete geçtiler ve düşmanlarını ecdadlarından mevrus topraklarından kovuncaya kadar mücadeleye ve kadın ve çocuk bir tek Türk kalmayınca kadar ölmeye, gayri kabil-i rücu bir surette yemin ettiler. İşte Bandırma'dan Eğridir ve Karahisar'a kadar kalpleri aynı gaye-i mukaddes için daraban eden bütün Türk ve Müslümanların haiz-i selâhiyet murahhaslarından ve umum kuvayı milliye mümessillerinden mürekkep Alaşehir'de in'ikad eden büyük ve müttehit kongre bu maksadı mukaddesin husulü için ittihazı lâzım gelen tedabiri itmamdan sonra, mefkûre-i maşukasına ve adalet ve hakkaniyeti siyaset-i mahsus ittihaz eden düvel-i mufahhama-i İtilafiyenin sımah-ı adalet ve insaniyetine berveçh-i zir arz ve maruzatımızın hüsn-ü telâkkisinden kaviyyen ümitvar olarak şimdiden takdim-i teşekküre karar verilmiştir:

1- Anadolu ekseriyet-i kahire-i nüfusu-ananat-ı tarihiye, temayülât-ı milliye, umran ve medeniyet-i milliye itibarıyla tamamiyle Türk ve Müslümandır. Sulh-u cihana esas ittihaz edilen Wilson prensipleri mucibince de Anadolu'nun hiç bir parçası vahdet-i hazırasından ayrılamaz.

2- Anadolu Türkleri Wilson prensiplerinin on ikinci

maddesinin derhal tatbik edileceğine ve Amerika gibi muazzam, medeni bir devletin muhterem Reisi Cumhuriyeti tarafından Amerika milleti namına i adedilen sözlerin yalanlardan ibaret olmıyacağına kanidir.

3- Türkler yurtlarının temiz âfakını Yunan'ın mazlûm kanları akıtan bayrağından kurtarancaya kadar millî muharebe-ye katiyen azmetmişlerdir, bu gayeye vusul için her türlü müşkülât ve mevani ihtihama karar vermişlerdir.

4- Asr-ı medeniyetin bütün esasatından düvel-i muazzamanının irşadat-ı medeniyeleri sayesinde istifade etmek ve bu suretle Şarkta âmil-i sulh ve müsalemet olacak olan Osmanlı devletini kavî ve zinde yaşatmak isteyen Türkler, tarihen ve nüfusen temamiyle haksız olan Yunan işgali devam ettikçe Şarkın unsur-ı şuriş-i ihtilâli olacaklarından dolayı müteessirdirler.

5- Harekât, mücadelât-ı milliyenin istihdaf ettiği maksat sırf istihlas-ı vatandır. Bu ulvî gaye fiilen temin edildikten sonra bütün harekât-ı milliyeye nihayet verileceğini taahhüt ederiz. 25 Ağustos 335

(Bütün Kongre Heyeti tarafından imza edilmiştir.) 15

"İzmir Asyayı Suğra Ordusu Kumandanı General Milne
Genaplarına

Asaletmeab:

Denizli'den Ayvalık ve Bandırma'ya kadar Yunanlılar karşısında bulunan Kuva-yi Millîye-Reddi İlhâk heyet-i Murahhaslarından mürekkep olarak 16 Ağustos 1919 tarihine müsadif Cumartesi günü ilk içtimasını Alaşehir'de akteden millî ve büyük kongre, hal-i içtimada bulunduğu bir sırada taraf-ı asilanelerinden hükümet-i seniyyeye bir nota verildiğinden ve işbu notada Asyayı Suğra müttelikin başkumandanı bulunmanız sebebiyle daha fazla sefk-i demaya mani olmak üzere Yunanlıların elyevm buldukları noktadan ileri gitmemelerine itayı emr edildiği ve ancak Kuva-yi Millîye tarafından taarruz vukubulduğu taktirde bu hal müttelikî kîtaatına karşı bir taarruz şeklinde bittelâkki temin-i asayişleri için daha ilerideki mevaki

ve nukatın Yunan asakiri tarafından zaptına müsaade edileceği dermiyan buyurulduğundan haberdar olmuştur. Büyük ve müttehit kongre bu münasebetle mevadd-ı âtiyenin huzur-ı asilanelerine arzını kendisi için bir vazife-i vataniye addeder ve maruzatının hüsn-i telâkkisini zât-ı asilanelerinden rica eyler.

1- Yunanlıların düveli İtilâfiye tensibiyle İzmir ve civarını işgal ettikleri tarihten işbu tensik ve mezuniyetin Yunanlılar tarafından suiistimal suretiyle daire-i işgali tevsi ve teşmile sâyi buldukları bu ana kadar Türk ve Müslümanlara karşı irtikâp ettikleri pek feci ve müselsel cinayat karşısında galeyana eden Türk ve İslâm efkâr-ı umûmiyesinin mevlûd ve meşru olan harekât-ı milliyenin yegâne emel ve gâyesi, mukaddema Nazilli ve Balıkesir'de in'ikad eden millî ve münferit kongre kararıyle suret-i katiyede neşr ve düvel-i mufahhama-i İtilâfiye mümessilin-i muhteremesine bittelgraf arz edilmişti. İşbu telgrafnameler suretleri merbuten takdim kılındığından mütalâa buyurulduğu takdirde zat-ı asilanelerince de kanaat buyurulacaktır ki İzmir vilâyeti ve Karesi müstakil livası Türk ve Müslümanların müttehiden ve teşkilât-ı muntazamaya tâbi kuva-yi millîyeleriyle müdafaa ettikleri cihet sırf Yunanlıların haksız ve hilekârane tecavüzetlerinden ve esnay-ı işgal ve tecavüzetlerinden mürtekibi oldukları şenayi ve cinayata mani olmaktan ibaret olup, düvel-i mutelifeye karşı hiç bir fikri mahsusları yoktur ve düvel-i müşarünileyhümaya mukabele fikri hiç kimsenin hatırından geçmiyen bir hatıra-i vahimdir. Binaenaleyh büyük kongre Kuvay-ı Millîyenin hakkaniyet ve meşruiyeti umum insaniyet-i mütefek-kirece karin-i kabul ve tasdik olacağı kanaatinde bulunduğu harekât-ı mebhusesinden müttefikin kıtaatına karşı taarruz manasının istişmam edilmesini şu hakikat-i müsbiteye karşı azîm bir insafsızlık telakki eder. Ve bundan dolayı tessürat-ı amîkasını arzeyler.

2- Asyayı Suğra'da müttefikin başkumandanı bulunmanız hasebiyle daha ziyade sefk-i demaya mani olmak için Yunan kıtaatının şimdiki mevkilerinden ileri getirmemeleri hususunda

itay-ı emir buyurulacağı hakkındaki beyanat-ı necibaneleri kongre âzasını amîk bir hiss-i minnet ve şükranla mütehassis kılmıştır. Pek necip ve pek insani olan şu arzuy-ı asilânele-ri şüphesiz ki en büyük takdirlerle seza bir fıtrat-ı âliye ve necibe mahsulüdür.

Ancak Yunan kıtaatının şimdiki mevkilerinden ileri gitmemeleri nakkindaki arzuy-ı asilânelerine Yunanlılar tarafından ne dereceye kadar riayet edileceği kongrece meşkûk olduğu gibi Yunanlıların salâh kabul etmez hılkat-i tecavüz-kârileri de malûm bulunduğundan işbu talimat-ı kumandanileri kanaatbahş görülememiş ve mahaza işbu teminat-ı necibaneleri katî ve kabil-i tatbik olsa dahi bu hal Yunanlıların menatik-ı meşgulede mezalim-i hunharanelerine men-i devamları teminatını da gayrı muntazamın bulunmuş olmasından dolayı maalesef ve bihakkın müteessir ve endişenaktır.

3- Kongre Yunan kuvvetlerini elyevm buldukları mahalde kalmalarına razı olmayı Yunan zulmünden tahlis-i giriban eden yüzbinlerce biçare muhacirinin uzun bir zaman daha şurada burada sefil ve perişan bir halde mahv ve tebah olmakla müsavî addeder.

4- Yunan kıtaatının menatikî meşgulelerinden kurâ ve ahali-i İslamiyeye taaddi ve tecavüzü ve ahali-i islâmiyeyi mahv ve ifna etmeyi kendi siyasetine şiar ittihaz ettiğini delâil-i adîdesiyle istintac eden kongre, Yunan kuvvetlerinin buldukları mahalde kalmalarını dahi kendi davay-ı muhakkasiyle kabil-i telif görmediğinden menatik-ı meşgulenin Yunanlılardan işgalini huzur ve sükûnu âlem için çare-i yegâne olarak arz ve bu temenniyatının kabulünü vicdan-ı asilânelelerinden rica eder.

5- Yunanlılar tarafından Türk ve Müslümanlara karşı reva görülen ve tarih-i ümemde bir misli daha görülmiyen fecayiin adil ve hakşinas düvel-i mutelife tarafından tahkike karar verilmesi hakkın tecellisine beraat-i istilâl eden kongre, mezalim-i mezkûreden müteessir ve etraf ve cevanibe hicret eden yüz binlerce mazlumînin tevhin-i ıztıraplarını ve işbu fecayiin emin ve bitarafane bir suret-i tahkiki muha-

cirinin yurtlarına avdetleriyle kabil ve bunun da ancak Yunanlıların menatik-ı meşguleden çekilmeleriyle mümkün olabileceğine kani ve kail olur. Kuvayı milliyenin tevkif-i hareketi için işbu maruzatının hüsni telâkkisini zat-ı âlilerinden rica eder.

6- Velhasıl düvel-i muhaffama-i İtilafiye İzmir ve civarının işgalinde mutlak bir zaruret-i siyasiye gördüğü surette, işbu işgali Amiral Galtrop cenaplarının ilk beyannamelerinde tasrih buyurdıkları veçhile muvakkat ve İzmir civarına münhasır olmak üzere ve zalim gaddar Yunan askeri tarafından ve asıl şime-i insaniyet ve medeniyetle mütehalli olan düvel-i mutelife-i mütemeddine askerleri tarafından temini kongre zat-ı asilânelerinden rica ve ihtiramat-ı faikasını arz ile kesb-i şeref ve mefharet eyler! 23 Ağustos 335

(Bütün Kongre Heyeti tarafından imza edilmiştir.)¹⁶

"İzmir'de Tahkikat Komisyonu Azay-ı Muhteremesinden
Fransa, İngiltere, Amerika, İtalya Generallerine

Denizli'den Ayvalık ve Bandırma'ya kadar Yunanlıların karşısında bulunan Kuvayı Milliye ve Reddi İlhak Heyeti muhassaslarından mürekkep olarak 16 Ağustos 1919 tarihine müsadif Cumartesi günü ilk içtimanı Alâşehir'de akteden büyük kongre, hali içtimada bulunduğu bir sırada Akhisar ve Marmara civarında sebmeden muharebattan bahisle müsadematın durdurulması ve aksi taktirde bunun müttefikîn kıtaatına karşı taarruz şeklinde telakki edileceğini natık Bahr-i Sefid kumandanı General Milne tarafından hükümet-i seniyyeye bir nota verildiğinden haberdar olmuştur. Büyük ve müttehit kongre bu münasebetle mevaddı âtiyenin huzur-ı asilânelerine arzını kendisi için bir vazife-i vataniye ve insaniye addeder. Ve maruzatının hüsni telâkkisini zat-ı asilânelerinden rica eder.

1- Yunanlıların düvel-i İtilâfiye tensibiyle İzmir ve civarını işgal ettikleri tarihten işbu tensib ve mezuniyeti suistimal ile tevsii daire-i işgale sâyi buldukları zamana kadar Türk ve Müslümanlara karşı irtikâp ettikleri pek feci

ve müteselsil cinayat karşısında galeyana eden Türk ve Müslüman efkâr-ı umûmiyesinin doğurduğu ve harekât-ı milliye'nin yegâne emel ve gayesi mukaddema Nazilli ve Balıkesir'de inkılad eden millî ve münferit kongre kararlarıyla suret-i katîyede tesbit ve düvel-i mutelifenin mümessilin-i muhteremesine bittelgraf arz edilmişti. İşbu telgrafnameler suretleri merbuten takdim kılındığından mütalâasına tenezzül buyurulduğu takdirde anlaşılır ki İzmir vilâyeti ve Karesi Türk ve Müslümanları müttehiden ve teşkilât-ı muntazamaya tâbi Kuvayı Millîyeleriyle müdafaa ettikleri cihet sırf Yunanlıların haksız tahribatına ve âlem-i insaniyet için cidden hicabaver mezalime mani olmaktan ibaret olup, düvel-i mutelifeye karşı hiç bir fikr-i mahsusları yoktur ve düvel-i müşarünileyhümaye karşı mukabele fikri hiç kimsenin hatırından geçmiyen bir vahimedir. Binaenaleyh büyük kongre kuvayı milliye'nin hakkaniyet ve meşruiyeti umum insaniyet-i mütefekkirece karini kabul ve tasdik olacağı kanaatinde bulunduğu harekât-ı mebhusesinden müttelikân kıtaatına karşı bir taarruz mânasının istişman edilmemesini bir kere daha rica eder.

2- General Milne Cenapları mezkûr notada, Asyayı Suğra' da müttelikân başkumandanı bulunmaları hasebiyle daha fazla sefk-i demaya mani olmak için Yunan kıtaatının şimdiki mevkiilerinden ileri gitmemeleri hususunda itay-ı emr eylediklerinden bahis buyuruyor. Muhterem ceneralin daha fazla sefk-i demaya mani olmak hususundaki emel-i necibanelerini şüphesiz en büyük takdirlere seza bir fıtrat-ı âliye mahsülüdür. Kongre pek necip ve pek insani olan şu arzuyu insaniyelerinden dolayı müşarünileyh cenerale amîk bir hiss-i minnet ve şükran ile mütehassistir.

Ancak muhterem ceneralin Yunan kıtaatının şimdiki mevkiilerinden ileri gitmemeleri hususundaki teminatları Yunanlıların menatik-ı meşgulelerindeki mezalim-i hunharanelerinin men-i devamları teminatını tazammum etmemesine ve Yunanlıların buldukları mevkiilerde Türk ve Müslümanlar için gayri kabîl-i tahammül bulunmasına binaen kongre, ceneral cenaplarının beyanat-ı mezkûrelerine efkâr-ı umumiye-i İslâmiyeyi tatmin

ve âmal-i muhikka-i meşruasını temin mahiyetinde de görmemekte ve maalesef bu hususta mütefekkir ve endişenaktır. Çünkü Yunan kuvvetlerinin elyevm buldukları mahallerde kalmasına razı olmak Yunan mezaliminden tahlis-i giriban edebilen yüz binlerce muhacirinin uzun bir zaman daha şurada burada perişan bir halde mahv ve tebah olmasına razı olmağla müsavidir.

3- Düvel-i Mufahhama-i İtilafiyeye karşı hürmet ve meveddetle meşbu olan kongre bütün âlem-i insaniyeti huzur ve sükûn-u ebediye nâil etmek maksad-ı ulviyesiyle içtima eden Versay konferansının tahkik-i fecayie memur kıldığı heyet-i muhtereme-i tahkikaya arz ile şerefyâb olur ki; Türkve Müslüman için Yunanlılarla karşı karşıya kalmak gayrı kabil-i tahammül bir mecburiyet-i elime olmağla beraber bu hal şimdiye kadar sebmeden emsali ile sabit olduğu veçhile yine Yunanlılar tarafından sebebiyet verilen Türklere atfolunacak bir çok vekayi intaç edeceği gibi yüz binlerce muhacirinin temadi-i mazlumiyetlerini mucip olacaktır. Bu hal muvacehesinde efkâr-ı umumiye-i teskin kabil olamayacak ve ifasını lütfen deruhte buyurduğunuz tahkik-i fecayi vazife-i âliyesinin bir suret-i sâlimede tamamı-i icrası da adetâ imkânsız kalacaktır. Binaenaleyh Yunanlıların zaten fuzuli olarak işgal ettikleri topraklardan kâmilten çıkarılması ve Yunan işgaline her yerde nihayet verilmesi hem muktezay-ı adalet ve hak ve hem de amme-i cihan için müstelzim ve emn-ü istirahat olacaktır. Düvel-i mütemeddine-i İtilâfiye asakiri tarafından işgal edilen memalik-i saire-i Osmaniye ahalisinin işbu işgale karşı ilzam-ı sükût ve Versay konferansının ittihaz edeceği karara itiman-ı tâm ile kani olduğu intizarla iktifa etmesi sıdk-ı maruzatını senet ittihaz eden kongre bu talebindeki isabetin hakşinas ve âdil olan efkâr-ı umumiye-i cihan tarafından tasdik olunacağını aslâ şek ve şüphe etmemelidir. Maamafih kongre düvel-i mufahhama-i İtilâfiye İzmir ve civarını muvakkaten işgalde bir zaruret-i siyasiye görüyorsa işbu zaruretin hunhar Yunan asakirine mukabil şime-i medeniyet ve insaniyet ile mütehalli olan kendi askeriyeye teminini âlem-i insaniyet ve medeniyet-

ten bir kere daha rica ve ihtiramat-ı faikiyesini arz ve iblâğ ile kesbi şeref eyler!"23 Ağustos 335

(Bütün kongre heyeti tarafından imza edilmiştir.)¹⁷

"İzmir-Kasaba ve temadi-i Osmanlı Demir Yolları
Müdüriyet-i Umumiyesine

Efendim:-

Her türlü kavaid-i hukukiye ve medeniyet çiğneyerek fuzulen memleketimizin bazı aksamını işgal ve ahali-i müs-limeye karşı envalı mezalim ve fazayihî irtikâp eden Yunan-lıların vatan-ı mübareklerinden tardı maksadıyle teşekkül eden Hareket-i Millîye Reddi İlhak ve Kuvayı Millîye murah-haslarından mürekkep olarak Alaşehir'de in'ikad eden büyük ve müttehid kongre tarafından ittihaz edilip muhterem kum-panyanıza taalluk eden kararını zat-ı âlilerine berveçh-i âti arz ile şerefyâb oluruz :

1- Kongre İzmir-Kasaba demir yolunu Osmanlı hattı ol-mak üzere tanıdığından hukuk ve menafi-i milliye için işbu hattan azami istifade hakkına malikiyetini pek tabii addey-ler ve kumpanyanın dahi milletin sarih olan şu hukukunu red-detmiyeceği kanaatini izhar eder.

Binaenaleyh kongre işbu kanaata istinaden arzeder ki, memleketimizi lagarez-i istilâ emel-i harisanesini besliyen Yunan kuvayı askeriye-i işgaliyesine kadar bilâ itiraz nak-leden kumpanyanın, vatanını muhik ve meşru bir surette müda-faa azmiyle hareket eden kuva-yi millîyeye karşı da aynı mü-zaheret ve teshilâtı göstermesi lâzım ve aksi hal kumpanya-nın yalnız sıfat-ı Osmanîyesine değil hatta menafi-i esasi-yesine de münafidir.

2- Kongre, temsil ettiği memleket ve milletin menafii ile gayri kabil-i telif gördüğü şu müsavatsızlığı şimdilik kumpanya idare veya şahsiyet-i mâneviyesinin tesbitinden zi-yade Yunanlılar kadar memleketimize hiss-i adavetle hareket eden bazı müstahdemînin âmal-ı mahsusası olarak bittelâkki

bu hale nihayet verilmesi ricasını kemal-i hulûs ve hûsn-ü niyetle beyan eder.

3- Kongre iş bu ricasını müdüriyeti âliyyelerince hûsn-i telâkki edileceğinde ümitvar olmakla beraber daha ziyade sabır ve tahammül olmadığını beyan ve asar-ı fiiliyesine kemal-i ehemmiyet ve sûratle intizar eder.

4- Gerek muhterem kumpanyanız ve gerekse şirketlerin temsil ettiği Fransa hükûmet-i fahimesine karşı pek samimi bir surette hûsn-ü hürmetle meşbu olan kongre memleketi en sarıh bir surette temsil eden Türk ve Müslüman milletiyle kumpanya arasında gerginlikler icrasiyle hassaten tevaggul ettiğine gayrı kabil bir halde kanaat ettiği gayrı müslim memurlarına her iki hizbi hûsn-ü idare, mütekabil hürmet ve emniyeti idame edebilecek müslüman memurlar istihdamına maruzatını hûsn-ü tatbikini temin edecek yegâne bir çare olmak üzere telâkki eder.

5-Kongre, maksad-ı vatanperveranesine münafi gördüğü işbu halâtın men-i tekerrürünü esas olarak telâkki-i bilka bul ettiğinden işbu maksad-ı ulvisine vusul için indelicap vesait-i mümkünenin kâffesine maalesef müracaata kendisinde bir hak gördüğünü beyan ve müdüriyet-i muhteremelerince halat-ı müessife hususuna meydan vermemek hususunda kendisiyle hemfikir olacağı kanaatinde bulunduğunu dermiyan eyler.

Ihtiramat-ı faikamızın kabulü ricasını arz ile kesb-i mefharet olunur. 23 Ağustos 335

Alaşehir Millî Kongre Reisi ve Reis Vekili ve Uşak
Balıkesir Heyeti Merkeziye Murahhası Murahhası
Hacim Muhittin İbrahim

Reis Vekili ve Alaşehir Murahhası Kâtip ve Alaşehir Murahhası
Kuvayı Milliye Kumandanı
Mustafa Ömer Lütfi

Alaşehir Murahhası ve Belediye Reisi Kâtip ve Balıkesir Murahhası
Müftü-zâde
Galip Abdül gafur

Alaşehir Murahhası   Alaşehir Murahhası   Alaşehir Murahhası
Hacı Ali   Âkif   Cevdet

Alaşehir Murahhası   Eşme Murahhası   Eşme Murahhası ve Müftü
Ahmet Nazmi   Yunus   Nazif.
ve Belediye Reisi   Milliye Kumandanı

Ödemiş Birgi Murahhası   İnegöl Murahhası   İnegöl Murahhası ve
Salih Vecdi   Mazlum   Ethem
Belediye Reisi

Ödemiş Murahhası   Ödemiş Murahhası   Ödemiş Birgi Murahhası
Ali Efendi   İbrahim Ethem   İsmail Hakkı

Ödemiş Birgi Murahhası   Ayvalık Cephe Murahhası   Akhisar Cephe
Salih Vecdi   Hacı Ali Galip   Süleyman Sırrı
Kuvayı Milliye Kumandanı   Murahhası

Ödemiş Bozdağ Murahhası ve   Ödemiş Kaymakçı Murahhası
Kuvayı Milliye Kumandanı   Mehmet
Postlu Mestan Efe

Balıkesir Heyeti Merkeziye   Aydın Denizli   Aydın Denizli
ve Akhisar Murahhası   Murahhası   Murahhası
Belediye Reisi   Tahir   Şükrü
Kâmil

Sarayköy Murahhası Müftü   Demirci Murahhası   Buldan Murahhası
Ahmet Şükrü   Müderris   Hattat-zâde
Mustafa   Mehmet

Sındırgı Murahhası ve Akhisar   Soma Murahhası ve Kuvayı Milliye
Cephe Kumandanı   Kumandanı
Ethem   Rafet

Kasaba Murahhası   Salihli Murahhası   Salihli Murahhası Müftü-i
Kadı-ı sâbık   sâbık
Süleyman   Zahit   Mehmet Lütfi

Karahisar-ı Sahib Murahhası   Karahisar-ı Sahib Murahhası
Fâkir   Haydar

Kula Murahhası   Kula Murahhası   Manisa Murahhası   Manisa Murahhası
Hacı Fehmi   Raşit   Ramazan   Bahri

Gördes Murahhası   Karahisar-ı Sahib Nazilli Murahhası   Nazilli Mu-
Murahhası   rahhası
İsmail Hakkı   Ahmet   Ali Enverî   İlhami 18

Alaşehir Kongresine hakim olan görüşleri ve Kongre kararlarını şöyle değerlendirebiliriz:

1- Kongreye ve kongreden sonra meydana getirilecek teşkilâta Hacim Muhittin Bey'in 1 numaralı teklifi ile "Hareket-i Millîye -Redd-i İlhâk" ismi verilmiştir.

2- Balıkesir Kongresinde olduğu gibi, Alaşehir Kongresinde de umumi seferberlik kabul edilmiştir.

3- İzmir'e zahire ihracını yasaklayan Balıkesir Kongresi kararı, Alaşehir Kongresinde kabul edilmemiş ve zahire ihracı serbest bırakılmıştır.

4- Yunan mezaliminin doğruluk derecesini tahkik etmek üzere, İtilaf Devletleri mümessillerinden kurulu İzmir'deki muhtelif tahkikat komisyonu başkanı General Milne'e kongrenin toplanma maksadı hakkında bir muhtıra verilmesi ve fakat, kendileri ile hiç bir suretle temasta bulunulmaması kabul edilmiştir.

5- Nazilli Murahhası İlhami Bey'in, Nazilli Heyet-i Merkeziyesi adına, Kuva-yı Millîye'nin hiçbir suretle dağıtılmaması ve harkâtın muvakkaten dahi olsa durdurulmaması teklifi

kabul edilmiştir.

6- Saltanat ve Hilâfet makamına tam bir sadakat duygusunun muhafaza edildiği açıklanmıştır.

7-Her türlü parti ihtiraslarından uzak olarak çalışılması kabul edilmiştir.

8- Eşkiyalık ve çetecilik reddedilmiş ve muntazam bir teşkilat içinde çalışılması kabul edilmiştir.

9- Millî savaş devam ettiği müddetçe Yunanlılarla hiç bir şekilde müzakere edilmemesi kabul olunmuştur.

10-Savaşçıların cephe gerilerinde silâhlı olarak dolaşmaları yasaklanmıştır.

11-Demiryolu şirketlerinin nakliye ücretlerini indirmesi ve nakliye işlerinde kolaylık göstermesi için teşebbüslerde bulunulmasına karar verilmiştir.

12-Sivas Kongresine murahhas(delege) gönderilmesi kararlaştırılmıştır.

13-Hükümetin padişaha şikayet edilmesi teklifi reddedilmiştir.

Erzurum Kongresi ile İrtibat Kurulması

Batı Anadolu'da vatanın kurtuluşu yolunda bu çalışmalar yapılırken ; Erzurum'da da Mustafa Kemâl Paşa'nın başkanlığında daha şumüllü bir kongre (23 Temmuz-7 Ağustos 1919) yapılmıştı. Erzurum Kongresi'nin toplanması Anadolu'nun batısında Yunan kuvvetlerine karşı cephe almış bulunan Kuva-yı Millîye üzerinde pek büyük manevi tesir meydana getirdi. Bütün Anadolu içersinde millet ve memleketin kurtarılması için hassasiyet bulunduğu ve müşterek bir gayeye doğru hep beraber hareket edileceği fikirleri kuvvet buluyordu.

Balıkesir ve Alâşehir Kongrelerinin gayretlerini takdir ve tebrik eden Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i temsiliyesi'nden şu telgraf gönderilmiştir :

"Garbî Anadolu'nun hissiyatı vatanperverane ve fedekâranelerinden doğan Balıkesir ve Alâşehir Kongreleri bütün Vilâyât-ı Şarkiye halkı üzerinde pek samimi bir tesir uandırmıştır. Esasen kalbi kan ağlayan bura halkı bu teşebbüse bütün ruh ve mevcudiyetiyle zâhirdir. Hissiyatımızın mezkûr

heyet-i muhteremeye iblağına tavassutu âlilerine rica ederim.¹⁹"

Bu telgrafa karşılık kongreler namına Hacım Muhittin Bey'in gönderdiği cevabî telgraf da şöyledir :

"15.Kolordu Kumandanlığına,

Şarkî Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyet-i Temisliyesine,

Balıkesir ve Alaşehir Kongrelerine gösterilen samimi teveccühten dolayı, her iki kongrenin âciz reisi bulunmaklığım hasebiyle bilvekâle arzı şükran ederim. Şarktan Garba doğru tevessü eden teşkilâtı vatanperveraneleriyle, Gabdan Şarka tevessü edecek. Teşkilâtı nâcizanemizin birleştiği gün gâyesi istihlâsı vatana ma'tuf teşebbüsâtı vatanperveranemizin en büyük bayramı olacaktır.

Şark ve Garbın maksadı gâyesi, istihlâsı vatan ve temini istiklâldir. Şarkın küçük kardeşi Garbın ihtiramatının kabulünü istirham ederim efendim."

Balıkesir Harekâtı-i Millîye
Redd-i İlhâk Heyet-i Merkeziyesi ve Balıkesir, Alaşehir Millî
Kongreleri Reisi Hacım Muhittin²⁰

İstanbul Hükümetinin Tutumu

İstanbul Hükümeti Alaşehir Kongresine mani olmak istemiş, fakat bunu başaramamıştır. Zamanın dahiliye nazırı Adil, Denizli Mutasarrıfı Faik (Öztrak) Bey'e bu konuda şu talimatı göndermiştir:

"Denizli Mutasarrıflığına,

Havran Mutasarrıf-ı sabıkı Hacım ve rüfekası imzalarıyla şehir-i halin 10'unda bütün sancak kazalarının iştirakiyle Alaşehir'de in'ikad edecek Umumî Kongre'ye davet-i muntazamın telgraflar çekildiği haber veriliyor. Tedabir-i lâzime ittihazıyla bu içtima'ın men'i matlûbdur." 13 Ağustos 335

Nâzır
Adil²¹

19-Hacım Muhittin Çarıklı, A.g.e s.47

20-Kâzım Karabekir, İstiklâl Harbimiz, İstanbul 1969, s.163-164

21-Hacım Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.242

D-III.BALIKESİR KONGRESİ

13-IX-1919 tarihinde Balıkesir'de bir kongre daha toplandı.²² Hacim Muhittin Bey yine kongre başkanlığına getirildi. Hacim Muhittin Bey önce Alaşehir Kongresi hakkında kongreye izahat vermiş, faaliyetleri bildirmiştir. Alaşehir kongresi tarafından hazırlanmış olan bazı talimatnameler Balıkesir Kongresince kabul edilmiştir. Kongre müteakip günlerde teşkilat ve cephelerin durumunu müzakere etti.

Kurulan Alay Kumandanlıkları ve Menzil müfettişliklerine seçimler yapıldı. Yapılan seçimler neticesinde : Ayvalık cephesi Alay kumandanlığına Pelitköylü Emir-zâde Mehmet Bey, Soma cephesi kumandanlığına Kırkağaçlı Hacı Salih-zâde Emin Bey ve Akhisar cephesi kumandanlığına da (İttihat ve Terakki Fırkası'nın) İzmir kâtibi mesulu Celâl (Bayar) Bey seçilmişlerdir.

Menzil müfettişliklerine ise: Burhaniye Menzil müfettişliğine Havranlı Mehmet Fevzi Bey, Soma Menzil müfettişliğine Balıkesir'li Müftü-zâde Abdülgafur Efendi, Akhisar Menzil müfettişliğine ise Sındırgı'dan Azmi Bey seçilmişlerdir.²³

Bu arada, İngiliz Hükümeti'nin Balıkesir'e, Alaşehir'e ve Akhisar'a Kuva-yi Millîye'nin durumunu tetkik için bazı subaylar gönderdiği haber alındı. Bu haber üzerine Hacim Muhittin Bey "...İngiliz kuvvetleriyle dağıtamadıkları Kuva-yi Millîye'yi İngiliz liralalarıyla ve aramıza nifak koymak suretiyle dağıtmaya teşebbüs edecekler zannında bulunuyorum." diyerek hatıratında endişelerini belirtmektedir.²⁴

III. Balıkesir Kongresinde üzerinde en çok tartışılan mesele ise, Anadolu ve Rumeli'de devam etmekte olan bütün mücadeleleri birleştirmek için toplanması arzu edilen "Umûmî Kongre" ye temsilci gönderilip gönderilmeyeceği meselesi idi. Mustafa Kemâl Paşa 13 Eylül 1919 tarihli telgrafında, "...ay-

---

22-Kâzım Özalp, A.g.e. s.56; Hacim Muhittin Bey, bu kongreyi ikinci olarak nitelendirdiği gibi 16.9.1335 te başladığını ifade etmektedir.

23-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.60-61

24-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s.59

ni zamanda tahassülü memul yeni vaziyetlere karşı mukaddera-
tı milletin takrir ve tesbiti zımnında bir umumî kongrenin
fevkalâde olarak akdine ihtiyaç hâsıl olması memuldür. Lede-
delicap bu fevkalâde kongrenin içtimainı teminen âzasını şim-
diden intihap eylemek menafii memleket icabından görülmekte-
dir. Garbî Anadolunun murahhasları zaten Sivasta müçtemi bir
haldedir.

Binaenaleyh her sancaktan kazalarının adedine göre
muktazi murahhasların şimdiden intihabiyle ilk icra edilecek
tebliğde gösterilecek mevkiî içtimaâ şitap etmek üzere ihya-
ten hazır bulunmalarının temini ile, isimlerinin şimdiden Si-
vasta Heyeti Temsiliyeye bildirilmesi rica olunur.²⁵" diyerek
hemen murahhas seçilmesini istemekteydi. Fakat kongrede uzun
müzakereler neticesinde Umumî Kongre'ye temsilci gönderilme-
mesine karar verilmiştir.²⁶

22. IX. 1919 da son bulan Balıkesir Kongresi, sesini da-
ha da ilerilere duyurmayı başarmış ve İtilâf devletleri tem-
silcilerine şu muhtırayı göndermiştir:

"Karesi ve Saruhan livaları ve civarı Harekât-ı Millî-
ye Kongresini teşkil eden Balıkesir, Bandırma, Erdek, Gönen, Bur-
haniye, Edremit, Balya, Dındırgı, Soma, Kırkağaç, Akhisar, Gördes,
Bergama kazaları ve ahali mümessillerinin akdettikleri 21 Ey-
lül tarihli celse ve rûznâmesine dahil olarak takarrür eden
ber-vech-i zîr mevaddı kongre tarafından selâhiyet-i hâmile
ile müntehab âtide vazü'l-imza Heyet-i Merkeziye, Düvel-i İti-
lâfiye muhterem mümessillerine arz ve ehemmiyetle nazar-ı i-
tibara alınmasını rica eyleyerek kesb-i mübahat eyler:

1- General Milne tarafından... Ağustos tarihinde Bâbı-
âliye tevdi olunarak Harekâtı Millîye rüesasına tebliğ edil-
miş olan nota ve General Hambri tarafından bir Ağustos teri-
hinde Soma'da bizzat Hareket-i Millîye rüesasına vaki olan

25-Mustafa Kemâl Atatürk, Nutuk, cilt 3, vesika 55, s. 950.

26-Hacim Muhittin Çarıklı, A.g.e. s. 66

tebliğatı şifahiyeye binaen, munhasıran Yunan tecavüzatı şen-
aatkâranesine mukabele maksadıyla silâha sarılmış olan Hare-
kâtı Millîye kıtaatı, Düveli Mutelifei fahimece verilen temi-
nata itimad ederek, işbu mevaidin netayicine intizaren tatili
muhasamat eylemişti.

2- Harekâtı Millîye rüesası, Yunan kıtaatı askeriyesi
tarafından dairei işgal dahilinde ika edilmekte bulunan neh-
bü garet, ırza tecavüz, katli nüfus, ihrakı emval gibi fecaiye
nihayet verileceğini zan ederlerken, melfuf rapor ile maruz
cinayatin vukuuna muhalefet edilemediğini görmüşlerdir.

3- Sâlifüzzikr nota ve beyanatı şifahiyeye binaen it-
tihaz olunan tatili muhasamat esası tarafeynin vaziyeti as-
keriye ve kabiliyeti harbiyeleri cihetiyle hiç bir tahavvülü
mucib olmaması lâzım gelirken, alınan harbî raporların münde-
recatından, Yunanlıların mevzilerini tahkim ve kuvvei askeri-
yelerini tezyid ve evvelce kendileri tarafından işgal edile-
meyen, Davutlar, Sakallı, Kınık hattındaki mürtefi nıkata müfre-
zeler ikame suretiyle vaziyeti askeriyeyi kendi lehlerine
tahvil etmekte oldukları anlaşılmaktadır.

4- Binaenaleyh ırz ve mal ve canı tahtı tehditte bulu-
nan ve düşmanın yeni istilâ hazırlıklarının gözüyle gören ef-
radı ahali ve Harekâtı Millîye kıtaatının heyecanı General
Milne tarafından verilen teminat ile de teskin olunamayacak
bir hale gelmekle ve bundan netayici elîme hudûsu muhakkak
olmakla, bu nevahide daha fazla kan dökülmemesine ve Paris
sulh konferansının hakkımızda vereceği karara kadar sükûn ve
intizarımızın teminine bâis olmak üzere, Yunan kıtaatının he-
men ref'iyile, emri işgal bir zarureti siyasiye neticesi olarak
kabul edilmiş ise, Alaşehir büyük kongresinde de takarrürü arz
edildiği veçhile işbu emrin düveli mütemeddinei muazzama asâ-
kiri tarafından icrasını talep eyleriz." 25 Eylül 1335.²⁷

Bü kongrêde 20 Eylül 1335 tarihinde bir nota ile A-
merika'lı Amiral Bristol'e başvuruldu. Notada hükümete, basına
getirilen şiddetli baskılar kınandı. Durumun Wilson'a bildi-

rilmesi istenmektedir. Amerikalı Amiral Bristol'e hitaben yazılan muhtıra sureti şöyledir:

"Harbî Umumî Avrupada üç imparatorluğun sukutunu ve demokrasinin galebei katiyesiyle akvamın mukadderatına hakim olması nimetini kâffei milele etmekle, neticede Türkler ise Meclisi Mebusanı gayri muayyen bir tarihe talik ve matbuatı sansür ve itfa tehdidi ile iskât eden ve kanunun bahş ettiği hukuku tanımayarak içtimaatı siyasiyeyi isyan telâki eyleyen ve nefy, teccessüs usulünü ihya ile milletine karşı muharib vaziyetinde bulunan bir hükümetin tazyiki altında mukadderatına hakim olmaktan men ediliyor. Türk milletinin üzerindeki bu tazyik, payitahtının ecnebi asakir tarafından işgali ve bu işgalin hükümet tarafından talep olunması üzerine Anadolu dahilinde bilâsebep tevsi edilmekte olmasından neşet etmektedir. Türk milleti ile düveli muharibe arasındaki münasebatı hazıranın esasını teşkil eden mütareke mukavele namesi, kuvayî işgaliyenin, hükümetle milleti arasındaki münasebatına müdahale hakkını bahş etmez. Bu tazyikten kuvvet alarak şarkta demokrasiyi imhaya kast etmiş olan hükümeti hazıra, milletin arzusu hilâfına ve fuzuli bir vekâletle Müttefikin heyeti aliyesiyle sulh akdine ve kendisini kabul etmeyen millet namına ifayı taahhüdata hazırlanmaktadır. Türk milleti bu taahhüdatı kabul etmez ve bu efâli tezyir ve işgal, cebri kuvvet eseri olarak ilân eder. Türk milletinin âlemi insaniyatçe makbul desatiri hukukiye ve medeniye dairesinde mukadderatını serbestçe takrir ve ilân eyleyebilmesi için sansür, hapis, nefy ve tağrîb gibi âsarıyla icrayı tazyik eden lüzumsuz işgallerin bertaraf edilmesinin ve Türk milletine nefret ettiği bir hükümeti kabul ettirmek hususunda müdahale olunmamasını adalet namına talep eder ve bugün ilk içtimainı akdeden Karesi ve Saruhan livaları kongre heyeti bu talebinin şüyu halinde şarkdaki tazyik ve etrikaların daha ziyade tevessü eyleyerek avakibi elîme hasıl etmesi ihtimaline binâen sureti mahremanede Reisi Cumhur Mr Wilson'a sürati isalini Amerika Fevkalâde Komiseri Amiral Bristol cenablarından rica ve ihtiramatını arz eyler." ²⁸

ve samimi muhabbetler ve milli ittihad ile kaimdir. Binaenaleyh memleketimizin necatı uğrunda bütün manevi ve maddi kuvvetlerimizle sizlere zâhiriz. Kaniyiz ki siz muhterem kardeşlerimiz de aynı ulvi duygularla meşhunsunuz. Bu itibarla hususatı millîyede müttehiden hareket edeceğimiz biîştibahattır. Yalnız bu bâbda siz muhterem kardeşlerimize bazı maruzat ve temenniyat iblağına bir lüzum hissediyorum.

Hain Yunanlıların karşısında cephelerimizi vaziyeti askeriye ve siyasiyemizi muhafaza ve siyanet, bizler için en evvel düşünülecek bir mesele olduğundan, bu gibi mesailde sizlerle olan mesafenin budiyeti mevki ve vazifemizin hususiyet ve ehemmiyeti dolayısıyla resen hareket ve ittihazı mukarrerattaki mecburiyetimi bittabi takdir buyurursunuz.

Seksen bini mütecaviz olan bir kuvvei muntazamai askeriye karşısında ve bilhassa vaziyeti coğrafiyemiz dolayısıyla ecnebi müdahalelerine en çok maruz kalması muhtemel olan bir mevkide Heyeti Merkeziyemizin ve harekâtımızı idare eden kumandanlığımızın müstakilen hareketi, menafii vatan icabatındandır. Bittabi teşebbüsât ve harekâtımız hakkında heyeti âliyenize peyderpey arzı malûmat edilecek ve mütekabilen Heyeti Merkeziyenizin de oradaki teşebbüsât hakkında itayı malûmat buyurması rica edilecektir.

Vaziyeti umumîyemiz hakkında daha mufassal ve şifahî malûmatta arzu buyurursanız, her türlü harekâtımız ve tarzı faaliyetimiz hakkında vukufu külliyyi haiz bir murahhas gönderebiliriz. Bu hususta tebliğâtınıza muntazırız. Bu arîzayı hâmil olan Ethem Bey'e namımıza idarei kelam ve efkâr için selâhiyet verilmeyip, yalnız ihtiramnamemizi takdime memur edilmiştir.

Pek yüksek olan tazimat ve tebcilâtımızı arz ile bedbaht vatanımızın istihlâsı uğrunda sarf ettiğimiz faaliyeti milliyede muvaffakiyetlerimizi bârigâhı ahadiyyete tazarru eyleriz, muhterem kardeşlerimiz!

Balıkesir 13. 10.35

Karesi ve Saruhan ve Havalisi Hareketi
Millîye Reddi İlhak Heyeti Merkeziyesi Reisi
Hacim Muhittin³¹

Heyet-i Temsiliye nâmına Mustafa Kemâl Paşa'nın Balıkesir Kolordu Kumandanı Kâzım Paşa'ya gönderdiği 14.10.1919 tarihli telgrafda ise şöyle deniliyordu :

"Balıkesir Kolordu Kumandanı Kâzım Beyefendiye

Bursa'da Murahhas Osman Nuri Bey'den alınan telgrafnamede Redd-i İlhâk, Karakol ve saire namı altında muhtelif millî cemiyetlerin teşkilât ve icraata devam eyledikleri hat- ta Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti Reisi Hâcim imzasile ayın yirmisinde büyük bir kongreye murahhaslar talep olunduğu bildirilmektedir. Sivas Umumî Kongresi ile aynı maksadı mukaddes uğrunda çalışan bilûmum millî cemiyetler tevhit kılınmış ve bu sayede milletin gösterdiği birlik ve azmü irade neticesi olarak vaziyeti mesudei ahîre tahassul eylemiştir. Henüz mukarrerattan haberleri olmadığı anlaşılan bu gibi Kuva-yi Milliyenin Trakya ve Paşaeli Cemiyetinin de mülhak olduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi ile doğrudan temas eylemeleri ve Sivas kongresi nizamnamesine tevfikân teşkilâtlarını tadil ve teklifat ve mutalebatlarını ancak Heyeti Temsiliyemiz marifetile icra eylemeleri vatanımızın bugün muhtaç olduğu vahdet ve intizami dahilî noktai nazarından katî ve zarurî bulunduğunun lâzımgelenlere izahı ve keyfiyetin tahtı temine alınması ve hükümeti merkeziyemizin selâmeti memleket namına matuf mesaii milliyesinde duçarlıkte olmaması için kongre ve saire gibi içtimalara bugün lüzum olmadığının icap edenlere iblâğı ve neticenin iş'arı kemali ehemmiyetle istirham olunur!"³²

Sivas Kongresine kadar yapılan diğer kongreler bölgesel karakterli olup, o bölgenin temsilcileri katılıyor ve mahalli kurtuluş çareleri aranıyordu. Oysa Sivas Kongresine Anadolu ve Rumeli temsilcileri katılmış, bütün milletin işbirliği temin edilmiştir. Sivas Kongresine Karesi adına İbrahim Süreyya Bey memur edilmişti.³³

32-M. Kemâl Atatürk, Nutuk, Cilt 111, vesika 155. s.1099

33-Kâzım Özalp, A.ğ.e.s. 56

E-IV. BALIKESİR KONGRESİ

Ayda bir defa İzmir'in kuzey mıntıkası cephelerinden ve bu cepheye yakın kazalardan gelen temsilciler Balıkesir'de toplanıyorlardı. Bu toplantılarda muhtelif millî meseleler görüşülüp , mühim kararlar alınıyordu.

Anzavur'un mağlup olup, firarından sonra Balıkesir Kongresi 19.11.1919'da tekrar toplandı. Kongre, Anzavur'a karşı yapılan hareketi tasvip ile bu hareket sırasında gayret ve fedekârlık gösterenleri takdir etti. Kongre ayrıca, General Milne'nin tesbit ettiği ve bu sebeplede "Milne Hattı" olarak bilinen hattın kabul edilmeyeceğini ilân etti. Zira İngiliz Generali Milne'in, Kuva-yi Millîye ile Yunan ordusu arasında bir sükûnet hattı teklifi Yunan ordusunun işini kolaylaştırmak amacını güdüyordu.

Kongrede cephelerde büyük çapta faaliyete geçilmesine ve büyük bir miting yapılmasına da karar verildi. Üç gün devam eden bu kongrenin aldığı en mühim karar, Anadolu'daki Heyet-i Temsiliye ile muhabere edilerek, "Redd-i İlhak" ünvanının bundan sonra "Müdafaa-i Hukuk" olarak değiştirilmesinin kabul edilmesidir. Bu suretle, bütün yurdun müşterek bir gaye uğrunda tek bir kitle halinde hareket ettiği ve bu mukaddes gayeye erişebilmek için Erzurum'dan İzmir'e kadar bütün memleket halkının aynı heyecanla mücadeleye atıldığı ilân edilmiş oluyordu.³⁴

F-V. BALIKESİR KONGRESİ

Balıkesir'de son olarak 10.3.1920 günü Karesi ve Saruhan Livalarıyla, Bursa vilâyeti ve Bilecik sancağı merkez liva ve bütün kaza ve nahiye temsilcilerinin iştiraki ile büyük bir kongre toplandı. Bu kongre, İzmir Şimâl mıntıkası Kuva-yi Millîyesi Heyet-i Umûmiyesi adı altında yapıldı. Kuva-yi Millîyenin aleyhinde yapılan bir çok tertibat ve teca-

---

34-Kâzım Özalp, A.g.e. s.75 ; İzmir'e Doğru Gazetesi, 23 Kasım 335.

vüze rağmen, İzmir Şimal Cephesi Kuva-yi Milliye teşkilatı, Bilecik livasına kadar genişlemiş bulunuyordu. Kongre toplantıları devam ederken 16 Mart 1920 günü İstanbul'un işgal haberi geldi. Bütün yurttaki nefretle karşılanan bu haber üzerine Balıkesir'de 61. Tümen Kumandanı Albay (Miralay) Kâzım (Özalp) Bey, Kongre'nin de teyid ettiği şu kararı aldı:

"Mıntıkam içerisindeki bütün makamların tarafımdan emir alacaklarını, kanunlarımızın tatbik edileceğini ve mintıkam içerisinde olan, fakat teşkilât itibarıyla Karesi Mutasarrıflığına tabi olmayan kaza ve nahiyelerde doğrudan doğruya Karesi Mutasarrıflığına bağlı olacaktır." ³⁵

İstanbul'un işgali bütün vatan sathında olduğu gibi Balıkesir'de de üzüntüyle karşılandı. İstanbul'un işgali Balıkesir'de yapılan mitinglerle protesto edildi. İstanbul'un işgali karşısında Albay Kâzım Bey, şu beyannameyi neşretti:

"Üç yüz elli milyon müslümanın makamât ve emanatı diniyesi muhtevi bulunan ve asırlardan beri devam eden Türk ve Osmanlı hükümetinin an'anat ve hatıratını sinesinde saklayan kıymetli İstanbul'umuz ve sevgili payitahtımızda bulunan bilumum makamâtı âliye-i resmîyemizle Meclisi Mebusanımız işgal olunmuş ve karakollarımızın işgali esnasında bazı efradımız şehit edilmiştir.

Otuz altı saatten beri İstanbul ve hükümeti merkeziye ile muhaberat münkati olmuştur. Alınan telgraflara nazaran İstanbul'dan top sadaları işitilmekte olduğu ve bu suretle orada vakayin devam etmekte bulunduğu hissedilmektedir.

Şu hale nazaran memleketin vahdeti hayatını temin etmek, bir kargaşalığa meydan vermemek için İstanbul'da meşru ve müstakil bir hükümetimizin mevcudiyeti sabit oluncaya kadar mintıkam dahilinde mercisiz kalan bilumum makamât tarafımdan emir alacaklardır. Saadet ve refahı vatan uğrunda her fedakârlığı ihtiyar eden milletimizin bu mühim anı tarihinde her türlü evamire inkıyat ederek istikbal ve istiklâli memleketi temine gayret edeceklerine kaniim. Bütün Anadolu'nun

Heyet-i Temsiliye nâmına Mustafa Kemâl Paşa'nın Balıkesir Kolordu Kumandanı Kâzım Paşa'ya gönderdiği 14.10.1919 tarihli telgrafda ise şöyle deniliyordu :

"Balıkesir Kolordu Kumandanı Kâzım Beyefendiye

Bursa'da Murahhas Osman Nuri Bey'den alınan telgrafnamede Redd-i İlhâk, Karakol ve saire namı altında muhtelif millî cemiyetlerin teşkilât ve icraata devam eyledikleri hat- ta Balıkesir Redd-i İlhak Cemiyeti Reisi Hâcim imzasile ayın yirmisinde büyük bir kongreye murahhaslar talep olunduğu bildirilmektedir. Sivas Umumî Kongresi ile aynı maksadı mukaddes uğrunda çalışan bilûmum millî cemiyetler tevhit kılınmış ve bu sayede milletin gösterdiği birlik ve azmü irade neticesi olarak vaziyeti mesudei ahîre tahassul eylemiştir. Henüz mukarrerattan haberleri olmadığı anlaşılan bu gibi Kuva-yi Milliyenin Trakya ve Paşaeli Cemiyetinin de mülhak olduğu Anadolu ve Rumeli Müdafaai Hukuk Cemiyeti Heyeti Temsiliyesi ile doğrudan temas eylemeleri ve Sivas kongresi nizamnamesine tevfikân teşkilâtlarını tadil ve teklifat ve mutalebatlarını ancak Heyeti Temsiliyemiz marifetile icra eylemeleri vatanımızın bugün muhtaç olduğu vahdet ve intizami dahilî noktai nazarından katî ve zarurî bulunduğunun lâzımgelenlere izahı ve keyfiyetin tahtı temine alınması ve hükümeti merkeziyemizin selâmeti memleket namına matuf mesaii milliyesinde duçarlıkte olmaması için kongre ve saire gibi içtimalara bugün lüzum olmadığının icap edenlere iblâğı ve neticenin iş'arı kemali ehemmiyetle istirham olunur!"³²

Sivas Kongresine kadar yapılan diğer kongreler bölgesel karakterli olup, o bölgenin temsilcileri katılıyor ve mahalli kurtuluş çareleri aranıyordu. Oysa Sivas Kongresine Anadolu ve Rumeli temsilcileri katılmış, bütün milletin işbirliği temin edilmiştir. Sivas Kongresine Karesi adına İbrahim Süreyya Bey memur edilmişti.³³

32-M. Kemâl Atatürk, Nutuk, Cilt 111, vesika 155. s.1099

33-Kâzım Özalp, A.ğ.e.s. 56

E-IV. BALIKESİR KONGRESİ

Ayda bir defa İzmir'in kuzey mıntıkası cephelerinden ve bu cepheye yakın kazalardan gelen temsilciler Balıkesir'de toplanıyorlardı. Bu toplantılarda muhtelif millî meseleler görüşülüp , mühim kararlar alınıyordu.

Anzavur'un mağlup olup, firarından sonra Balıkesir Kongresi 19.11.1919'da tekrar toplandı. Kongre, Anzavur'a karşı yapılan hareketi tasvip ile bu hareket sırasında gayret ve fedekârlık gösterenleri takdir etti. Kongre ayrıca, General Milne'nin tesbit ettiği ve bu sebeplede "Milne Hattı" olarak bilinen hattın kabul edilmeyeceğini ilân etti. Zira İngiliz Generali Milne'in, Kuva-yi Millîye ile Yunan ordusu arasında bir sükûnet hattı teklifi Yunan ordusunun işini kolaylaştırmak amacını güdüyordu.

Kongrede cephelerde büyük çapta faaliyete geçilmesine ve büyük bir miting yapılmasına da karar verildi. Üç gün devam eden bu kongrenin aldığı en mühim karar, Anadolu'daki Heyet-i Temsiliye ile muhabere edilerek, "Redd-i İlhak" ünvanının bundan sonra "Müdafaa-i Hukuk" olarak değiştirilmesinin kabul edilmesidir. Bu suretle, bütün yurdun müşterek bir gaye uğrunda tek bir kitle halinde hareket ettiği ve bu mukaddes gayeye erişebilmek için Erzurum'dan İzmir'e kadar bütün memleket halkının aynı heyecanla mücadeleye atıldığı ilân edilmiş oluyordu.³⁴

F-V. BALIKESİR KONGRESİ

Balıkesir'de son olarak 10.3.1920 günü Karesi ve Saruhan Livalarıyla, Bursa vilâyeti ve Bilecik sancağı merkez liva ve bütün kaza ve nahiye temsilcilerinin iştiraki ile büyük bir kongre toplandı. Bu kongre, İzmir Şimâl mıntıkası Kuva-yi Millîyesi Heyet-i Umûmiyesi adı altında yapıldı. Kuva-yi Millîyenin aleyhinde yapılan bir çok tertibat ve teca-

---

34-Kâzım Özalp, A.g.e. s.75 ;İzmir'e Doğru Gazetesi, 23 Kasım 335.

vüze rağmen, İzmir Şimal Cephesi Kuva-yi Milliye teşkilatı, Bilecik livasına kadar genişlemiş bulunuyordu. Kongre toplantıları devam ederken 16 Mart 1920 günü İstanbul'un işgal haberi geldi. Bütün yurttaki nefretle karşılanan bu haber üzerine Balıkesir'de 61. Tümen Kumandanı Albay (Miralay) Kâzım (Özalp) Bey, Kongre'nin de teyid ettiği şu kararı aldı:

"Mıntıkam içerisindeki bütün makamların tarafımdan emir alacaklarını, kanunlarımızın tatbik edileceğini ve mıntıkam içerisinde olan, fakat teşkilât itibarıyla Karesi Mutasarrıflığına tabi olmayan kaza ve nahiyelerde doğrudan doğruya Karesi Mutasarrıflığına bağlı olacaktır." ³⁵

İstanbul'un işgali bütün vatan sathında olduğu gibi Balıkesir'de de üzüntüyle karşılandı. İstanbul'un işgali Balıkesir'de yapılan mitinglerle protesto edildi. İstanbul'un işgali karşısında Albay Kâzım Bey, şu beyannameyi neşretti:

"Üç yüz elli milyon müslümanın makamât ve emanatı diniyesi muhtevi bulunan ve asırlardan beri devam eden Türk ve Osmanlı hükümetinin an'anat ve hatıratını sinesinde saklayan kıymetli İstanbul'umuz ve sevgili payitahtımızda bulunan bilumum makamâtı âliye-i resmîyemizle Meclisi Mebusanımız işgal olunmuş ve karakollarımızın işgali esnasında bazı efradımız şehit edilmiştir.

Otuz altı saatten beri İstanbul ve hükümeti merkeziye ile muhaberât münkati olmuştur. Alınan telgraflara nazaran İstanbul'dan top sadaları işitilmekte olduğu ve bu suretle orada vakayin devam etmekte bulunduğu hissedilmektedir.

Şu hale nazaran memleketin vahdeti hayatını temin etmek, bir kargaşalığa meydan vermemek için İstanbul'da meşru ve müstakil bir hükümetimizin mevcudiyeti sabit oluncaya kadar mıntıkam dahilinde mercisiz kalan bilumum makamât tarafımdan emir alacaklardır. Saadet ve refahı vatan uğrunda her fedakârlığı ihtiyar eden milletimizin bu mühim anı tarihinde her türlü evamire inkıyat ederek istikbal ve istiklâli memleketi temine gayret edeceklerine kaniim. Bütün Anadolu'nun

bu tehlikei vatan karşısında vadedi temin edilmiştir. Herkesin istirahati mutlaka ilâ işine, gücüne devamını ve bugünkü vaziyet karşısında azimkâr ve metin olmalarını ve aynı zamanda memleketimiz dahilinde bulunan anasını gayri müslimeye karşı her vakit gösterdiğimiz hüsnü muameleden daha fazla şefkat ve âlicenaplıkla muamele edilmesini tavsiye ediyorum. Vatan ve milletin selâmetini temine matuf olan işbu beyanata ahalî muhteremenin ve bütün memurinin riayatkâr olacaklarına eminim. Selâmeti memleket uğrunda yegâne istinatgâhımız olan azmü imanı millîmiz inşallah bizi mesut edecektir. Miralay Kâzım."³⁶

İstanbul'un işgali üzerine kongrede yeni vaziyet karşısında icâb eden tedbirler alınmış ve kongre azaları "rezilâne yaşamaktan ise şerefli ölmek mercûhdur." fikrinde birleşmişlerdir. Kongre 23 Mart 1920 de toplantısına son vermiştir.³⁷

36-Kâzım Özalp, A.g.e s.103-104

37-İzmir'e Doğru Gazetesi, 19 Mart 1920

IV. BÖLÜM

MİLLÎ MÜCÂDELE YILLARINDA BALIKESİR MİTİNGLERİ

A-BALIKESİR'DE YAPILAN İLK MİTING VE TESİRLERİ

19 Kasım 1919'da Balıkesir'de toplanan Kongre Heyeti, General Milne Hattı'nın kabul edilemeyeceğini ilân ederek, cephelerde büyük çapta faaliyete geçilmesine ve bunun için de çok büyük bir miting yapılmasına karar vermiştir.

Yunanlıların yaptıkları zulüm ve hakaretlere karşı İtilâf Devletlerine yapılan şikayet üzerine, İtilâf Devletleri bir tâhkiyat heyeti gönderdi. Bu heyet yapılan cinayetleri tespit etti. Fakat yapılan facialara nihayet verilmedi. İtilâf Devletleri Meclisince verilen karara dayanarak, General Milne tarafından bildirilen tebliğ göre, Yunan işgalinin devam edeceği ve Yunan askerî vaziyetinin tesbit ve takviyesine çalışıldığı anlaşılınca 28 Kasım'da Balıkesir'de büyük bir miting yapıldı. Bu mitingde alınan kararlar şunlardır:

"Bugün Balıkesir'de Belediye önünde en amik bir heyecanı millî ile toplanan on bini mütecaviz Türk ve müslüman namına zirde vâziülümza miting heyeti berveçhizir mukarreratı bütün cihanı medeniyete iblâğa müsaraat eyler:

1- İzmir ; kahir bir ekseriyeti nüfus, hakikî bir malikiyeti emlak ve arazi, gayri kabili inkâr hukuku tarihiye ve milliye itibariyle tamamen Türktür. Milletlerin hak ve sadeti namına vuku bulan ve milyonlarca insanın helâkini mucip olan Harbî Umumî'den sonra İzmir Yunan işgali altında bırakılarak en feci bir misali itisaf gösterilemez.

2- Türk, Yunan idaresi altında yaşayamaz. Türk bu hakikati Harbî Umumî'nin felâketlerinden bitap çıkmasına rağmen altı aydan beri döktüğü kanlarla yaptığı fedakârlıklarla katîyen ispat etmiştir.

3- Seksen bin islâm muhacirinin manzara-i sefaleti, namuslarına tecavüz edilen binlerce kadının sadê-i matemî karşısında Avrupa Âlem-i Medeniyeti hâlâ lâkayd kalacaksa Türk için silâhı başında her neye mal olursa olsun ölmekten başka çare yoktur.

4- Müttefikin Meclis-i Âlisinin Yunan işgali muvakkatinin devamını tahtı karara alması, hakka karşı gösterilen en

büyük bir zulümdür. Türk Milleti bunu cebr-ü tahakkümün bir neticesi olarak telâkki eder. Ve kani olmaya mecburdur ki Harb-î Umûmi'nin bidayetinden beri Düvel-i Fahimme-î İtilâfiye'nin ilân ettikleri bütün desatir-i Ulviyeye rağmen dünyada milletlerin mevcudiyeti ancak kuvvet ve silâh ile temin edilebilecektir.

5- Türk Milleti Anadolu'nun kalbi olan İzmir'ini kurtarmak için her türlü fedakârlığı ihtiyar edecek ve Yunanlıların saha-i işgalini tahdit edip edilmemesi, bu karar-ı millî üzerine tesir ikâ edemeyeceğinden gayesine doğru daha ateşin bir azm ile yürüyecektir. 28.11.35 Miting Heyeti.

Heyet-i Merkeziye azasından Mehmet Vehbi, Heyet-i Merkeziye azasından Vasıf, Heyet-i Merkeziye azasından Hamdi, Belediye Reisi Keçecizade Hafız Emin, Eşraftan Arabacızade Hafız Mehmet, Eşraftan Tirelizade Sabri".¹

Aynı maksatla Karesi Mutasarrıflığı'nın bütün kazalarında mitingler yapılarak önemli kararlar alınmıştır. Kuva-yı Millîye'nin bu vesile ile gösterdiği faaliyetler İtilâf devletlerinin büyük ölçüde büyük ölçüde dikkâtini çekmiştir. Hatta bazı İtilâf Devletleri Kuva-yı Millîye ile dost olduklarını göstermeye çalıştılar. Bu meyanda bazı beyanlarda bulunmak mecburiyetini hissettiler. İtalya ve Fransa fevkalâde komiserleri söz konusu beyanlarında kısaca: "Anadolu'da bazı mevkilerin işgâl altına alınmış olmasının İtalya'nın iktisadi menfaatlerinin sarsılmasına mani olmak maksadiyle yapıldığını ve bu işgalin mevzii mahiyette bulunduğunu, Maraş, Urfa ve Antep'e Fransız askeri yollanmasının yeni alınmış bir karar neticesi olmayıp evvelce görülen lüzuma göre mezkûr mahallere sevedilmiş olan İngiliz askerinin yerine bu kere, bu devletler arasında hasıl olan anlaşma üzerine gönderildiği ve bu halin karakol değiştirmesi şeklinde olarak İngiliz askeri tarafından kısa süreli yapılmış olan işgalin esas sebebinin değiştirilmemiş bulunduğunu..." İlan ve tebliğ etmek suretiyle açıklamak lüzumunu hissettiler.²

1-Kâzım Özalp, A.g.e.s.76-77

2-Aynı eser ,s.77.

B-İSTANBUL'UN İŞGÂLİ KARŞISINDA BALIKESİR'DE YAPILAN BÜYÜK MİTING VE TESİRLERİ

Anadolu'da çeşitli şekillerde fevkalâde çalışmalar devam ederken, İstanbul'daki vatanperverler³de boş durmuyorlardı. Bu sırada İstanbul hakkındaki bazı haberler gazetelerde yayınlandı. Bunun üzerine İstanbul halkı, Sultanahmet meydanında toplanarak durumu protesto etmişler ve alınan kararları Düvel-i Muazzama'ya bildirmişlerdir. Bu miting heyetine Anadolu'nun her tarafından teşvik edici telgraflar yazılmıştı. Balıkesir'den yazılan telgrafta ise şöyle deniliyordu:

"İzmir Anadolu'nun kalbi ise, İstanbul da dimağıdır. Onun tahlisi uğrunda Türk bütün mevcudiyetini fedaya amadedir. Millî ve vatanî vazifenizin başına koşunuz. Her türlü nifak ve ihtilâfı bırakarak muazzez yurdumuzun necatını temine yardım ediniz. Kani olunuz ki, bizimle beraber bütün Anadolu muazzez İstanbul'un ebediyen Türk kalmasını en ateşin ve katî bir iman ve milli bir gaye olarak kalbinde saklıyor. İstanbul Türk tür, ebediyen Türk kalacaktır. Bunun hilâfında verilen bir karar Türk'ün şimdiye kadar kırılmayan süngüsü ile karşılanacaktır"³.

10 Mart 1920'de Balıkesir'de; Karesi ve Saruhan livaları ile Bursa ve Bilecik sancağı, Merkez liva ile diğer bütün kaza ve nahiye temsilcilerinin iştiraki ile toplanan büyük kongre çalışmalarını sürdürdüğü sırada 16 Mart'ta İstanbul'un işgal edildiği haberi alındı. Bu menfur işgal Balıkesir'de de büyük bir infiale sebep oldu.

İstanbul'un işgalinden iki gün sonra yani 18 Mart günü Balıkesir Belediye meydanı heyecanlı halk kitlesi ile doldu. Çevreden gelip Balıkesir'de bulunan Kongre üyeleri de bu heyecanlı ve muazzam mitinge katıldılar. Mitingde Soma murahhası Ali Rıza Bey, İnegöl murahhası İdris Bey, Edremit murahhası Sami Bey, Söğüt murahhası Halil Bey, Bandırma murahhası Hoca Tahsin Efendi ve Vasıf Bey heyecanlı konuşmalar yaptılar.⁴

3-Kâzım Özalp, A.g.e. s 83-84

4-İzmir'e Doğru Gazetesi, 19 Mart 1336(1920)

Bu mitingde alınan kararlar Düvel-i İtilâfiye temsilcilerine, bitaraf devletler sefaretlerine, Avrupada Meclis-i Mebusan riyasetlerine telgraflar çekilerek bildirilmiştir.⁵

Miting alanında yapılan heyecanlı konuşmalardan sonra kongre toplantı salonunda da şu kararlar alınmıştır:

"Hükümet-i Osmaniye, galip devletler tarafından sulh-u cihana esas ittihaz edilen Wilson Prensipleri'nin ahkâm-ı sarihasına esas itimad ederek silâhını teslim etmek ve Türk Milleti galip devletler tarafından, her mağlup millet için kabul edilen esaslar ve milletler hukuku dairesi dahilinde sulha mazhar olacağını ümit etmekte bulunmuştu. Halbuki ilân edilen bu millî düsturlara muhalif olarak memleketimizde ihdas edilen haksız işgallere rağmen beş asırdan beri Osmanlı saltanatının pek muazzez payitahtı ve üçyüzelli milyon islâmın mukaddes makarrı Hilâfeti olan İstanbul'un da cebren ve bilmüsademe işgal edildiğini kemal-i teessürle istihbar ediyoruz.

Bir çok harici ve dahili tazyiklere rağmen, şimdiye kadar mutlak bir sükun ve asayiş içinde bulunan İstanbul'a vuku bulan bu tecavüz, beşerriyetinin asırlardan beri mücadele ettiği hürriyet, hukuk-u Düvel ve vatanperverlik gibi esasat-ı insaniye ve medeniyye ve Düvel-i Galibe tarafından mükerreren ilân edilen Desatir-i Millîye ve sulh-u cihana bir darbedir. Emanat-ı Mukaddese-i İslâmiyeye ve Medeniyyet-i Maziyeimizin en muhteşem en muhteşem Abidat-ı olan mübarek camilerimizi sinesinde taşıyan ve Makarr-ı Hilâfet-i İslamiyye olan İstanbul'umuzun bu kadar haksız bir surette işgali bilcümle âlem-i islâmda pek derin heyecanlar ve aksü'l âmel-ler meydana getirecektir.

Bu hadise-i faciaya müslümanların kendi mukaddesat-ı Diniyyelerini ve mevcudiyet-i millîye ve asırlardan beri sahibi buldukları vatanlarını çığnetmemek hususundaki azm-ü imanlarına zerre kadar tesir icra etmiyecektir.

Millet-i İslâmiye tamamıyla istihkâr-ı hayat ederek bu gibi tecavüzleri reddetmeğe katiyen karar vermiştir.

5-İzmir'e Doğru Gazetesi, 19 Mart 1336(1920); Kâzım Ozalp,

Yalnız fazilet-i insaniye için pek çirkin bir leke olan bu gibi tecavüzler, medeni milletleri ağır bir mes'uliyet-i tarihiye ve maneviyyeye mahkûm edecektir.

Binaenaleyh bu gün, Balıkesir'de belediye önünde toplanan binlerce halk Avrupa Alem-i Medenin'in sema-i insaniyetine maruzat-ı salifeyi iblâğ eder ve şayan-ı teesüf tecavüzün tamir edilerek alem-i islâmın izzet-i nefsinde ve hissiyat-ı diniyyesine ve Türk milletinin hukuk-u milliyesine riayet edileceğini ümid eder."⁶

Görüldüğü gibi Kuva-yi Milliye'nin çalışmaları sadece bir bölgeye has olmayıp, Osmanlı mülkünün müdafaasınınıda üstleniyordu.

6-Kâzım Özalp, A.g.e. s.105-106; İzmir'e Doğru Gazetesi, 19 Mart 1336 (1920)

V. BÖLÜM
İŞGAL DÖNEMİ VE KURTULUŞ

A-YUNAN TAARRUZU VE BALIKESİR'İN İŞGÂLI

30 Ekim 1918 de yapılan Mondros ateşkes anlaşmasından sonra birbuçuk yıla yakın bir zaman geçmesine rağmen İtilâf Devletleri tarafından Osmanlı Hükümetiyle herhangi bir sulh müzakeresi üzerinde durulmamıştı. İtilâf Devletleri, koparacakları toprakları önceden ele geçirmek ve sonradan yapılacak anlaşma ile hukuken sahiplenme fikrinde idiler. Ancak daha sonraları, aralarında beliren anlaşmazlığı gidermek ve Anadolu'da gittikçe yayılmakta olan millî mücadele fikri karşısında İtilâf Devletleri, Türkiye ile sulh yapmayı arzulamışlar ve bununla ilgili olarak, İtalya'nın San Remo şehrinde 19-26 Nisan 1920 tarihleri arasında toplanmışlardır.¹

İtilâf Devletleri, San Remo konferansında, Türkiye'nin geleceğini şu karara bağladılar:

"İzmir, Türk hâkimiyeti altında kalacak, fakat Yunanistan idareye iştirak edecekti. İki ilâ üç sene sonra da dünya devletleri arasında genel bir görüşme yapılacak ve İzmir meselesi kâti olarak bir karara bağlanacaktı. Suriye ve Anadolu'nun geleceği yalnız İngiltere ve Fransa arasında yapılacak müzakere müzakere ile tayin edilecek, Ermenistan'a müstakil bir devlet şekli verilecek, Padişah İstanbul'da oturacak ve fakat Vanakkale ile Boğazlar Düvel-i Muazzama tarafından hukuk eşitliği içersinde murakabe edilecekti".²

San Remo da bize kabul ettirilmek istenen sulh müahedesi şartları 11 Mayıs ta Paris'te bulunan Tefik Paşa'nın başkanlığındaki İstanbul hükümeti temsilcilerine bildirildi. Tefik Paşa, bu anlaşmanın metnini okur okumaz hiç düşünmeksizin "Sulh şartlarınının, bağımsız bir devlet anlamıyla bağdaşamayacağı gerekçesine dayanarak" böyle bir ultiमतomu imza edemeyeceğini bildirerek İstanbul'a dönmüştür.

İtilâf Devletleri Sulh konferansı yoluyla istediklerini kabul ettirmeye çalışacaklar; bu mümkün olmazsa Yunan

---

1-Türk İstiklâl Harbi, Cilt. 11, Kısım 2, s. 177

2-Kâzım Özâlp, A.g.e. s. 127

kuvvetlerini Anadolu içlerine saldırtarak sulh şartlarını Türk Milletine zorla kabul ettireceklerdir.³

Venizelos'un ısrarı üzerine İngiltere'nin Hayt kasabasında toplanan İtilâf Devletleri temsilcileri Yunan ordusunun Anadolu'yu işgal harekâtına başlaması kararı verdiler. Varılan karara göre Kuva-yi Millîye'yi dağıtmak görevini Yunanistan üzerine aldı. İtilâf Devletleri bu harekâtı özel askerî temsilcileri vasıtasıyla izleyeceklerdi.

Yunan ordusu 22 Haziran 1920'de Batı Anadolu'da taarruza girişirken, bir yandan da İtilâf Devletleri, Türk vatanını parçalamak gayesiyle daha önceden hazırlamış oldukları Sèvres antlaşmasını Osmanlı Hükümetine bildirdiler.

Yunan taarruzu başlamadan önce millî kuvvetlerimizin Anzavur Ahmet'e karşı büyük başarılar sağlaması Yunanlılar'ın daha kuvvetli bir ordu hazırlamasına sebep oldu.

İzmir Kuzey Cephesindeki durumumuz

Ayvalık'tan, Gediz nehri vadisinde Marmara gölüne kadar uzanan "İzmir Kuzey Cephesi", 14. Kolorduya bağlı 61. tümenle bu tümenin emir ve kumandasında bulunan millî kuvvetler tarafından tutulmuştu. İzmir'in Kuzey Cephesi dört kesime ayrılmıştı:

1- Akhisar Kesimi : Bu kesimdeki Türk kuvvetlerinin savunma düzeni şöyle idi:

Yaylaköy ile Şatırlar arasındaki bölgede bir millî tabur, Şatırlar ile Paşaköy arasındaki bölgede küçük millî müfrezeler ve Sarıçam Millî taburu bulunmaktaydı. Paşaköy'le Çal dağı arasındaki bölgede binbaşı Hüseyin Hüsnü kumandasında Saruhan ve Alibeyli Millî taburlardan kurulu Millî Akhisar Nişancı alayı, bu alayın gerisinde Koyuncu-Arpalı ve doğu hattındaki sırtlarda millî müfrezeler yer almış bulunuyordu. Çal dağı ile bu kesimdeki dağlık arazi atlı müfrezeler tarafından gözetlenmekte idi.

Akhisar bölgesinde 188. Alayın 2. Taburu, 14. Süvari Alayı bir istihkâm bölüğü intiyat olarak bulunuyordu. Akhisar kesimi

---

3-Türk İstiklâl Harbi, Cilt II, Kısım 2, s.180

mini takviye amacıyla 23. Tümeninden gönderilen 159. Piyade alayı, Uşak Hücum Taburu Gölarmara kasabasında bölge ihtiyatında bulunuyordu.

Akhisar mıntıka kumandanı kurmay binbaşı Derviş Bey, idi. Alayın kumandanı kurmay binbaşı Hüseyin Hüsnü Bey ve binbaşı Nezir Bey'di. Bu cephe İzmir kuzey cephesinin en önemli kısmı olarak kabul ediliyordu.⁴

Yunanlılar 22 Haziran 1920'de daha önceden hazırladıkları plân çerçevesinde İzmir Kuzey Cephesine toplu saldırıya giriştiler. Akhisar kesimindeki Türk savunma mevzileri, açık ve savunmaya elverişsiz bir arazide idi. Manisa Akhisar şose ve demiryolunun geçtiği bölge ise, daha kolaylıkla taarruza imkân vermekteydi. Yunanlılar bu durumu bildiklerinden takviyeli bir tümenle Kumçay doğusundan taarruz ettiler ve bir gün içinde Akhisar'ı ele geçirdiler. Cephe kumandanı Derviş Bey, büyük fedakârlıklarla Yunan taarruzunu durdurmaya çalıştı. Fakat üstün Yunan kuvvetleri karşısında kitalarımız buldukları yerleri adım adım müdafaa ederek geri çekildi. Yunan çevirme hareketleri ise başarılı olamıyordu. Bu yüzden kuvvetlerimizi esir almaya ve imha etmeye muvaffak olamadılar. Yunanlılar kısa sürede Akhisar cephemizi bozdular.⁵

2- Soma Kesimi : Kozluca, Sarıcalar, Cinge, Dereköy, Eğnez, Sarıtepe hattından geçen savunma mevzilerinde, Soma Millî alayına bağlı birliklerle Bergama bölgesinden derlenmiş millî müfrezeler yer almıştı. 188. Piyade alayının 3. Taburu ile bir istahkâm bölüğü ve bir telgraf müfrezesi Soma'da ihtiyatta bulunmaktaydı.

Yüzbaşı Kemâl (Balıkesir) Bey'in emir ve kumandasında bulunan Soma kesimi kuvvetleriyle daha kuzeydeki İvrindi kesimi birlikleri arasında ara hattı, Paşaköy-Asarteppe hattı idi.⁶

Soma Cephesi kesiminde Yunan birlikleri 22 Haziran 1920 den itibaren taarruza giriştiler. İki ilâ üç saat süren

4-Kâzım Özalp, A.g.e. s.134; Rahmi Apak, A.g.e. s.151.

5-Türk İstiklâl Harbi, Cilt 11, Kısım 11, s 194-199

6-Aynı eser , s.192.

şiddetli bir savaştan sonra Türk kuvvetleri doğuya çekildi. Kozluca Yunanlılar tarafından işgal edildi.23 Haziran'da İzmir kolordu kumandanlığınca Yunan tümenine verilen harekât emrine göre, Türk birliklerinin ve Soma'nın doğudan kuşatılması sağlanacaktı. Yunan kuvvetleri 23 Haziran günü Dereköy, Cinge, Taşdibi, Sarıcalar hattını elde ettiler.24 Haziran'da yapılan Yunan taarruzu sonucu Karaağaç ve Soma Yunanlılar'ın eline geçti. Türk kuvvetleri her bakımdan üstün Yunan kuvvetleri karşısında dağılmak zorunda kalmışlar ise de Yunanlılara ölü, yaralı ve esir olarak çok sayıda kayıplar verdirmişlerdir. Buna karşılık Türk kuvvetleri şehit, yaralı ve esir olarak üçyüz kadar zaiyat vermiştir.⁷

3- İvrindi Kesimi : İvrindi cephesinde Yunan kuvvetlerine karşı Türk kuvvetleri daha güçlü olduğundan yüzbaşı Halit Bey, kumandasındaki Türk kuvvetleri Yunanlılar üzerinde taarruzlarda bulunuyorlardı.22-23 Haziran günlerinde bu cephede önemli bir çarpışma olmadı.23-24 Haziran gecesi 61.tümen kumandanının HalitBey'e gönderdiği emirde : "Soma kesimine karşı Yunan baskısının azaltılması ve kısım Yunan kuvvetlerinin Bergama bölgesine çekilmesi amacıyla, İvrindi kesimi birlikleriyle Bergama genel istikâmetinde bir karşı taarruz yapılması" bildirildi. Bu durumda Yunanlılar Soma üzerindeki kuvvetlerinin bir kısmını Bergama üzerine göndermek zorunda kalacaklardı.

Halit Bey, Kırcalar üzerinden Çeltikçi-Dereköy istikâmetinde kuvvetlerini harekete geçirdi. Ancak, Turanlı çevresine gelindiği zaman cephenin diğer kesimleriyle hiçbir şekilde irtibatı bulunmayan İvrindi kesimi birlikleri güneydoğudan ilerleyen Yunan birliklerinin ateşleriyle karşılaşmıştı. Topçu ve makineli tüfek bakımından üstün durumda olan düşman, kuvvetli ateş desteği ile giriştiği taarruzda başarı sağladı. İvrindi kuvvetlerimiz geri çekilmek zorunda kaldı.25 Haziran günü Yanıkal bölgesinde bir piyade taburumuz Yunanlılara karşı büyük bir savunma savaşı yaptı. Yer yer sürgü ile düşmana taarruzda bulunuldu. Fakat ileri harekâtları durdurulamadı.

---

⁷-Türk İstiklâl Harbi , Cilt :2, Kısım 2, s.200-203; Kâzım Özalp, A.g.e. s.137-138

26-27-28 Haziran 1920 günleri devam eden Yunan taarruzu sonucu, İvrindi cephesi Türk kuvvetleri bozulmuştur.⁸

4-Ayvalık Kesimi :189.Alay kumandanı Albay Seyfullah'ın sorumluluğuna verilen Ayvalık kesimindeki birliklerimiz şu düzende idiler :

Karaağaç-Kuyualan bölgesini 189.Alay'ın 1.taburu ile Ayvalık Millî alayının bir taburu savunuyordu.

Ağacık-Yabancılar bölgesini 189.Alay'ın 2. taburu ile Ayvalık Millî alayının 2. taburu, Yaylacık güneyi ve batısındaki sırtları 189.Alay'ın 3. taburu ve daha doğuda kalan mevzi bölgesini ise Ayvalık Millî Alayı'nın 3.taburu savunmaktaydı.Bir Boşnak müfrezesi ile bir milli süvari bölüğü ihtiyat olarak ayrılmıştı.Edremit kıyıları küçük müfrezelerle kontrol altında tutulmaktaydı.

Bu cephe kesiminde Yunanlılar,22 Haziran'dan 28 Haziran'a kadar önemli bir harekette bulunmadılar.Yunanlıların Savaştepe(Giresun) ve Korucu bölgelerine ilerlemeleri üzerine Ayvalık bölgesinde de muharebeler şiddetini artırdı.Soma ve İvrindi Kesimi birliklerinin dağılmaları ve İzmir Kuzey cephesinin çökmesi sonucu olarak,Ayvalık kesimindeki Türk kuvvetlerinin Balıkesir'e çekilme imkânı kalmamıştı.Kötü haberler askerlerin moralini bozmuş ve birliklerden azalma başlamıştı.⁹

Yunanlılar'ın Bağımsız Ayvalık Alayı'na bağlı Ayvalık taburu 29 Haziran'da harp gemilerinin ateş desteği altında Ayvalık kesimine taarruza başladı.Yunan taarruzu Türk mukavemetini kısa zamanda bozdu.Kuvvetlerimiz geri çekilmeye başladı.Yunan kuvvetleri 29 Haziran akşamı Burhaniye'ye girdiler.Bu suretle Ayvalık kesimi birliklerimizin bin sene-den fazla ellerinde bulundurdukları mevziler Yunanlılar'ın eline geçerek bu kesimdeki Türk mukavemet hareketi sona erdi.Yunanlılar ileri harekâtlarına devam ederek Edremit bölgesini de ele geçirdiler(30 Haziran-1 Temmuz 1920).¹⁰

8-Türk İstiklâl Harbi Cilt 2,Kısım 2, s.203-205

9-Aynı Eser , s.193

10-Aynı Eser,s.205-206

Savaştepe (Giresun) Savaşı

Bütüh cephelerden dağınık olarak geri çekilen kuvvetlerimizi düzene koymak ve düşmana şiddetle mukavemet etmek için 61. Tümen Kumandanı Kâzım Bey, kuvvetlerimizin Savaştepe (Giresun) civarında toplanmasını emretti.

Savaştepe'ye çekilen 61. Tümen Kumandanı Kâzım Bey, Savaştepe'nin güneyindeki ormanlık bölgeyi müdâfaa için uygun buldu. Kâzım Bey Yunanlılar'ın üç tümenlik bir kuvvetle harekâta başladığını tahmin ettiğinden, Savaştepe bölgesinde kesin bir müdâfaa ile Yunanlılar'ın durdurulacağını ummuyordu. Bununla beraber, vatan topraklarının adım, adım savunulması yolundaki T.B.M.M. ve Genelkurmay'ın emirlerine uyarak eldeki imkânlarla mücâdeleye devam etti.¹¹

29 Haziran sabahı kuvvetlerimize karşı düşman taarruzuna başladı. Akhisar cephesindeki, Soma cephesinde bir tümenlik kuvvetle saldırıya geçtiler. Bizim savunma tertibatımız ise şöyle idi: Eşenli Yusuf Bey'in kumandasındaki Kuva-yi Milliye süvarileri sağ cenahta, Balıkesir'li Keçeci Hafız Mehmet Emin Bey'in emrindeki Millî süvarilerimiz ise sol cenahta, piyadelerimiz de Savaştepe'nin beş kilometre güneyindeki sırtlarda mevzilenmişti.¹²

Yunanlılar'ın şiddetli topçu ateşiyle başlayan savaş; beş saat süren şiddetli bir çarpışmadan sonra merkez ve sol cenahımızın mukavemetine rağmen, sağ cenahımızın geri çekilmesi üzerine, diğer hatlarda da geri çekilme başladı. Kuvvetlerimiz geriye doğru çekilirken, büyük bir Yunan süvari kuvvetinin Sındırgı üzerinden Balıkesir'e yürüdüğü haberi alındı. Yunanlılar böylece kuvvetlerimizi arkadan çevirmek istemişlerdir. Kuvvetlerimiz daha hızlı geriye çekilerek, düşmandan önce Balıkesir'e vardılar. Birliklerimizin geri çekilme harekâtı düzenli ve disiplinli olarak yapılamadığından birlik ve müfrezelerimizin sevk ve idaresi elden çıkmıştır. Bunun neticesi olarak Yunan kuvvetleri karşısında mukavemet edecek bir gücümüz kalmadı.¹³

11-Türk İstiklâl Harbi, Cilt 2, Kısım 2, s.206-207.

12-Kâzım Özalp, A.g.e, s.140

13-Aynı eser, s.141

Savaştepe ve Bigadiç istikâmetinden hareket eden üstün düşman kuvvetleri karşısında tutunamayacağını anlayan Kâzım Paşa Balıkesir'i boşaltmaktan başka bir şey yapılamayacağını anladı.Kuvvetlerimiz müdafaaaya elverişli daha uygun bir yer aramak için Susurluk istikâmetine doğru çekilmeye başladı.Derviş Paşa Balıkesir askerî depolarındaki silâh ve cephaneyi trenle Susurluk'a gönderilmekle vazifelendirildi.Cephane yüklü tren Balıkesir'den 1Km. uzaklaşmamıştı Yunanlılar 30 Haziran 1920'de saat 1400 de Balıkesir'e girdiler.Böylece Balıkesir düşman eline geçmiş oldu.¹⁴

Geri çekiliş millî harekât için çok acıklı olmuştur. Bu bölgelerdeki memurların,subayların büyük bir kısmı ve halkın da millîharekâтта rol alanları çoluk çocuklarıyla yollara dökülmüşler şarka doğru çekilmeye başlamışlardır.Geri çekilişte subaylara,memurlara ve milliyetçilere karşı hiddet ve nefret gösterilmiştir.Bunların geri çekilişleri esnasında onlara köylerinde barınacak bir çatı,ısınacak bir ocak, bir kuru ekmek bile vermeyen yerler olmuştur.Bazı dağ köylerinde geri çekilen asker,subay ve ahaliye daha fena muamele yapılmıştır.Ricat kabileleri,kendi köyelerine uğramasın diye, bunların üzerine ateş edilmiştir.Vatani müdafaa etmek suç sayılmış,vatani müdafaa edenler hakaret görmüş,dövülmüş,soyulmuş,yaralanmış,hatta öldürülmüştür.Anzavur yanlısı Çerkes Davut çetesi de Susurluk ve M.Kemâl Paşa(Kirmastı)arasında çekilen halkı,askerleri,subayları soymuş,vurmuş ve öldürmüştür.¹⁵

14-Türk İstiklâl Harbi,Cilt 2,Kısım 2, s.211;Kâzım Özalp , A.g.e, s.141-142; Kemâl Balıkesir,A.g.e, s.72-76

15-Rahmi Apak,A.g.e, s.156

B -İŞGÂL DEVRİNDE BALIKESİR

Balıkesir'in işgal edilmesinden sonra, Balıkesir'de kalan Türkler ile Yunanlılar arasında yapılan bin anlaşma ile şehrin yanmaması ve halkın katliam edilmemesi sağlandı. Fakat işgal kuvvetleri ilk iş olarak kendilerine mensup azınlıklar ve Kuva-yi Milliye teşkilâtına aleyhtar olan şahıslarla işbirliği yaparak ; şehirde kalan Kuva-yi Milliyecileri topladılar ve hapis ettiler. Ortalık sükûnet bulduktan sonra da hapisneden çıkarılan Kuva-yi Milliyeciler'e her gün Yunan mıntika kumandanlığına görünmek mecburiyeti getirildi.¹

İşgal devrinde Balıkesir'de de yerli Rum ve Ermenilerin yardımı; vatansız, milliyetsiz, hain bazı Türkler'inde tahrikleriyle pek çok masum Türk, Yunan askerî makamlarınca sebepsiz, mesnetsiz şikâyetler neticesinde hapsedilmiş, dövülmüş, horlanmış, öldürülmüş, birçokları da Yunanistan'a sürgüne gönderilmiştir. Yunan devriyeleri gece ve gündüz demeden, kahvehanelere, dükkânlara, evlere sebepsiz baskınlar yapmışlar, zengin olanların mallarına almışlar, köylülerin bütün binek hayvanlarını toplamışlar, Türk kızlarına ve kadınlara tecavüzlerde bulunmuşlardır.

İşte bu zulüm ve işkence hadiseleri karışısında Yunan işgal sahasında Türk ırkının verdiği bir asaletle milliyetçi, vatanperver Türk evlâtları silâhlarına sarılmışlar, dağlara çıkarak, çete savaşlarına başlamışlardır. Az zamanda sayıları 500-1000 kişiyi geçen bu millî çete teşkilâtları Yunanlılar'a karşı tecavüz ve taarruz hareketlerine başlamışlardır.

Bu asayişsizlik devri içinde maalesef çeşitli gayeler güden milli mücadeleye düşman bazı eşkiya çeteleri de bölgede faaliyet göstermişlerdir. Bunlarda tıpkı Yunanlılar gibi masum Türkleri zorla soymuşlar, mallarına ve canlarına kastetmişlerdir.²

1-Kemâl Özer, A.g.e, s.95.

2-Aynı Eser, s.105-122.

Yunan işgali sırasında Kuva-yi Milliyecilerden:Parti Pehlivan Efe,Bakırlılı Saçlı Efe diye şöhret bulan Mustafa Efe,Alibeyliden Arap Ali Osman Efe, Bergama'dan Şerif Ali Efe,Adalı Mehmet Efe,Balıkesir'den Destan Abdullah,Bigadiç'ten Hüseyin Çavuş,Çakmaklı Kâzım Efe,Çetmili Osman Bey,Emet Kaymakamı Nesim Bey,Demirci Kaymakamı İbrahim Etem Bey ve daha pekçok Türk evlâdı müfrezeler teşkil ederek Yunanlılar'la çarpışmışlardır.³

Yunan işgalinin son zamanlarına doğru işgal altındaki Balıkesir bölgesinde meydana gelen millî isyan ve ihtilâller daha çok şiddetlendi.Teşekkül eden millî çeteler dağlarda,bayırılarda ,köylerde ve şehirlerde Yunan askerî birliklerine baskınlar yapıyorlardı.Yunan mülkî ve askerî otoriteleri Yunan ordusundan ayırdıkları mühim kuvvetlerle Türk çetelerini takip etmek mecburiyetinde kalıyorlardı.İşgal altında bulunan kasabaların civarlarında ve hatta içerisindeki Yunan karakolları,millî çetelerin ani baskınlarından korkuyor,buldukları yerlerde korku içinde yaşıyorlardı.Yunan askerî ve mülki idaresi zor ve zulüm kullanarak Türk gücünü yenemeyeceklerini anlamışlardı.Yunan ordusu arasında da bıkkınlık ve partacılık şiddetlenmişti.Binaenaleyh,Yunanlılar'ın vaziyeti çok ciddi tehlikeler arz ediyordu.Bu maksatla vakit geçirmeden işgalleri altında bulunan Türk bölgelerini ellerinde tutabilmek için hemen verdikleri bir kararla işgalleri altında bulunan Türk yurduna şâmil olmak üzere umumi bir muhtariyet ilân etmişlerdir.Fakat Yunanlılar bu aldatmaca taktiklerlerinde de başarıya ulaşamamışlardır.⁴

Diğer taraftan Yunan işgali sırasında Balıkesir'de Yunanlılar'ın ve onlara sığınmış olan Çerkes Ethem ve kardeşlerinin teşvikleriyle Millî Mücadele aleyhine faaliyet gösteren "Şarkî Karib Çerkesleri Temin-i Hukuk Cemiyeti"adında Türk millî mücadele harekâtına düşman zararlı bir cemiyet de kurulmuştur.Bu cemiyetin en faal merkezi Manyas kasabası idi.Cemiyet Adapazarı,İzmit,Hendek,Düzce-Kandıra,Yalova,Karamür-

3-Osman Saygı,A.g.e, s.18-19;İbrahim Ethem Akıncı,Demirci Akıncıları,T.T.K.Basımevi,Ank.1978, s.111.

4-Kemâl Özer,A.g.e, s.123-124;Ruhi Naci Sağdıç,A.g.e.s.168-175

sel ,Bilecik,Eskişehir,Kepsut,Bursa,Biga-Göner,Erdek,Bandırma,Balıkesir,Manyas,Manisa,Aydın,Kütahya gibi şehir ve kasabalarda faaliyet göstermiştir.Bu cemiyete vatanperver Çerkesler iştirâk etmemişler ve onlara karşı çıkmışlardır.

Şarkî Karib Çerkesleri Temin-i Hukuk Cemiyeti,Yunan işgâlinde,Yunanlılar'ın teşvikiyle tahrik unsuru haline gelmiştir.Nitekim,cemiyetin Balıkesir'de yaptığı bir toplantı sonunda yayınlanan tebliğde:"Asrın vahşi ve barbar Türkle-riyle yaşamaktansa ; medeni milletlerden olan Yunanlılarla birlikte yaşamayı cana minnet biliriz..."gibi sözler söylenmiştir.Bu sözlerdende anlaşılacağı üzere bu cemiyet tamamen Yunan emellerine hizmet ediyordu.Cemiyetin üyeleri de kandırılmış vatan hainleri idi.⁵

Netice olarak diyebiliriz ki Balıkesir mntıkasında işgâl sırasında Yunanlılarla mücâdele eden Kuva-yi Millîyeciler ;bir yandan da yerli işbirlikçi,satılmış vatan hainleriyle mücadele etmek zorunda kalmışlardır.Fakat zafer hainlerin değil Türk Milletinin istiklâli için çarpışan Kuva-yi millîyecilerin ve Türk ordusunun olmuştur.

C. -BALIKESİR'İN YUNAN İŞGÂLİNDEN KURTULMASI

30 Ağustos 1922'de Başkumandanlık Meydan Muharebesi- nin kazanılmasından sonra Yunan kuvvetleri batıya doğru kaç- maya başlamışlardır.Bu sırada Balıkesir mıntıkasında çete savaşılarını başarı ile yürüten İbrahim Ethem Bey'de emrin- deki millî müfrezelere emir vererek,Yunan kuvvetlerine karşı taarruza geçmiştir.

Yunanlılar 30 Ağustos 1922 tarihinde Sındırgı'nın Ço- rum nahiyesinden firar etmişler ve bir gün sonra da Yeniköy, Çorum ve Demirci düşmandan temizlenmiştir.

İbrahim Ethem Bey 1-2 Eylül 1922 tarihinde müfreze kumandanları Arslan, Arap Ali Osman, Recep ile Saçlı Efe ve Bakırlı Ahmet Çavuş'dan şu raporları almıştır:

"Kaymakam İbrahim Ethem Bey'e

Emriniz veçhile Bigadiç-Balıkesir-Balat-Kepsut-Balı- kesir hatlarını kestik.Neyzan Boğazında pusudayız.Buralarda henüz bir şey yoktur.Birçok yalan,yanlıs havadisler işiti- yoruz.İzahat vermenizi arzederiz ve ellerinizden öperiz,e- fendim".1-2 Eylül 338

Müfreze Kumandanı
Arslan

Müfreze Kumandanı
Arap Ali Osman

Müfreze Kumandanı
Recep¹

"Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Beyefendi'ye

Akhisar-Gelenbe üzerine hareket ediyoruz.Kuvvetimiz kâfi değildir.Bize bir parça muavenet edilmesini rica ederiz. vaziyette ne var ? Havadisler Nasıldır?Bildirmenizi arzederiz, efendim!"1.Eylül 338.

Saçlı Efe   Bakırlı Ahmet Çavuş²

İbrahim Ethem Bey,durum değerlendirmesi yaptıktan sonra Ba- kırlı ile Hacı Veli'ye şu emirleri yazmıştır:

"Bakırlı Mustafa ve Ahmet Çavuşlara

1- Sizi takviye için Hacı Veli ve Kadioğlu Pehlivan

1-İbrahim Ethem Akıncı ; A.g.e, s.318.

2-Aynı Eser, s.319.

müfrezelerine emir verilmiştir.

2- Kasabaları işgâlden evvel Akhisar-Kırkağaç, Akhisar-Manisa telgraf hatlarını kesiniz.

3- Sağ cenahınız bizimle daimi irtibatı muhafaza edecek ve solunuzu Hacı Veli müfrezesi teşkil edilecektir.

4- Gelenbe ile Kırkağaç, Sındırgı ile Akhisar arası bu akşam kesilecektir.

5-Biz Sındırgı civarında düşmanla temasta ve müsademedeyiz.

6-Cümle arkadaşların muvaffak olmalarına temenni eder ve gözlerinizden öperim efeler ".

2-3 Eylül 338

(Karargâh)Mennet Sırtları

Kaymakam

İbrahim Ethem³

"Gönüllü Müfreze Kumandanları Hacıveli ve Kadıoğlu Pehlivan Ağalara :

1- Ben Sındırgı kenarında düşmanla hal-i temas ve muharebedeyim.Sabahleyin kasabayı istirdat edeceğimi ümit ederim.

2- Arap,Arslan,Recep müfrezeleri Balıkesir yolunu kestiler.

3- Siz Bakırlı'yı takviye ile Akhisar üzerine yürünüz ve fakat daimî irtibatları muhafaza ile raporlarınızı eksik etmeyiniz.Sol cenahınızda Kula'lı Mehmet Efe vardır.

4-Evvelce yazılan talimat dairesinde hareket etmenizi rica eder ve cümlenize selâm ve muvaffakiyet temenni ederim,efeler".

2-3 Eylül 338

Karargâh

Kaymakam

İbrahim Ethem⁴

İbrahim Ethem Bey,Sındırgı'ya taarruz emrini vermeden evvel Sındırgı Yunan işgâl kumandanlığına da şu tezkere-

3-İbrahim Ethem Akıncı,A.g.e. s.319.

4-Aynı Eser,s.319-320

yi yazmıştır:

"Sındırgı Yunan İşgâl Kumandanlığına

Dostum 1

Şimdi geldim ve müfrezelerin taarruz harekâtını men-
ettim.Zira,talih-i harp bize yardım etmiş ve cepheniz yarıl-
mıştır.Bu cilve-i kaderdir.Yalnız size insanî bir teklifim
vardır.Biz kan dökmek ve yirminci asırda vahşet göstermek
fikrinde değiliz.Belki insanî ve millî bir gaye takip edi-
yoruz.Bütün dünyaya Türklüğün,Müslümanlığın büyük bir âdil
hükümet olduğunu bu defaki harekâtımızla ispat edeceğiz.O-
nun için Hıristiyanları cebren götürmek hususundaki teklifi-
nize teessüf ederim.Herkesin malı,canı,ırzı Türkiye Büyük
Millet Meclisi Hükümeti ve Ordusunun taht-ı tekeffülündedir.
Size hemşehri olmak itibariyle ve bütün maziya unutmak şar-
tiyle vaziyetinizin ve harekâtınızın vahim olduğunu derha-
tır ettirerek ve talih-i harbe burada râm olarak tesliminiz
takdirinde bütün insanî ve hukukî kavaiden belâğanma-belâğ
istifade edeceğinizi namusum üzerine söz veriyorum.Yolda te-
sadüf edeceğiniz müşkülâttan bittabi hiç bir mesuliyet kabul
etmem.Elinizi sıkır ve yolda selâmetle giderek memleketinize
ve ailenize kavuşmanızı temenni ederim."

3 Eylül 338

Akıncılar Müfrezesi Reisi

Hükümet-i Millîye

Demirci Kaymakamı

İbrahim Ethem⁵

Nihayet Yunan kuvvetleri Sındırgı'yı tahliye etmişler
ve Gelenbe istikâmetine doğru çekilmişlerdir.Akıncı müfrez-
leri 2 Eylül 338(1922)tarihinde kasabaya büyük bir katile i-
lâ tekbir sedalariyle girmiştir.İbrahim Ethem Bey,Sındırgı'da
asayiş ve düzeni sağladıktan sonra işgal sırasında Yunanlılar-
la işbirliği yapan hainleri de cezalandırmıştır.⁶

3 Eylül 338(1922)tarihinde Gelenbe'de millî müfrez-
lerimiz tarafından ele geçirilmiş ve düşman kuvvetleri Kırk-
ağaç ve Bigadiç istikâmetlerine doğru çekilmişlerdir.

5-İbrahim Ethem Akıncı,A.g.e, s.321.

6-Aynı Eser, s.323-332.

5 Eylül 1922 tarihinde Bigadiç'ten de düşman ricat etmek zorunda kalmıştır.⁷ Millî müfrezelerimizin düşmanı takip harekâtı başarılı bir şekilde devam etmiştir. 6 Eylül 1922 tarihinde üç müfreze kumandanından, İbrahim Ethem Bey'e şu rapor verilmiştir:

"Akıncı Müfrezeleri Kumandanı, Demirci Kaymakamı İbrahim Ethem Bey'e

Şimdi istikbale gelen heyetle Balıkesir'e girdik. Kırk bin nüfusu havi Balıkesir ahali-i İslâmiyesinin tekbir sedaları ve alkış tufanları ve nâmütenahî tezahürat-ı azimanesiyle şehre duhul ve yirmiyi mütecaviz kurbanlar zebh ve mekâtib-i İslâmiye talebelerinin methiyeler nağamatiyle hiç bir ferdin burnu bile kanamaksızın şehrin Belediye meydanında biliçtima kraet olunan bellig bir duayı mütâkip daire-i belediye de limonata ve kahveler, ikramlarla izazatta bulunulduğu ve ahali-i İslâmiye şenlikler icrasiyle meşgul buldukları beray-ı malûmat arz olunur, ferman"

6 Eylül 338

Müfreze Kumandanı   Müfreze Kumandanı   Müfreze Kumandanı
Arap Ali Osman Efe   Recep Pehlivan   Arslan⁸

Bu rapordanda anlaşılacağı üzere millî müfrezelerimiz 6 Eylül 1922 tarihinde Balıkesir'i Yunan işgâlinde kurtarmışlardır. Balıkesir'den ricat eden düşman Edremit'e doğru kaçmaya başlamıştır. Aynı gün Susurluk, Gönen, Balya'da Yunan işgâlinde kurtarılmıştır.

Balıkesir'e giriş merasimini İbrahim Ethem Bey hatıratında şöyle anlatmaktadır :

"Alaturka saat dokuzda Tepecik'ten hareket ettik. Ağır ağır gidiyorduk.

Çayırhisar yanındaki çeşmeye geldiğimizde köy ahalişi önümüze çıktı. Ve bizi bir parça durdurdu. Zavallı ahali ı... Ne yapacağını ve efradı ne ile memnun edeceğini bilemiyordu. Kadın ,erkek, çoluk, çocuk ve efrad karmakarışık olmuş, birbirinin boynuna sarılmış, mütemadi bir ağlayış devam ediyordu.

7-İbrahim Ethem Akıncı, A.g.e, s.333.

8-Aynı Eser, s.342

Hareket için düdüğü çalmağa mecbur oldum.Çünkü,o bu lakırdı ile meram anlatmak mümkün değildi.Çayırhisar'dan hareket edince Balıkesir istikametinden pek büyük bir kalabalığın geldiğini gördüm.Efrada hayvanlarını sıkıştırmalarını,ara yere ahali sokmamalarını tenbih etmeğe mecburiyet görüyorum.Zira gelen kalabalık ile karıştığımız takdirde efradı toplamak pek müşkül olacaktı.Halbuki vaziyetimiz dağınık durmağa müsait değildi.

Bütün Balıkesir halkı istikbale çıkmıştı;kalabalık o derece idi ki,geniş alan şose istiyab edemiyor,ahali yol taraftaki tarlalardan geliyor ve büyük bir toz duman sütunu semaya yükseliyordu.

İlk tesadüf ettiğimiz kafilelerin kısm-ı azamı akra- ba ve ehibbadan ibaret olduğundan pîşdar koluna beni soruyor ve nazarlariyle arıyorlardı.Hatta bize de sordukları halde tanımamış ve geçmişlerdi.Hala-zadem olan genç çocuk İsmail de dayım nerede diye bana soruyordu.Çünkü,tanımak mümkün değildi.Bir buçuk sene traş olmamış olduğumuzdan sakallarımız pek büyük idi.Esasen dağ hayatı ve şedâid-i tabiiyye ve hariciye bizde pek ziyade tebeddülât yapmıştı.

Onun için iyice tetkik etmeyenler,eski şekli arayanlar aldaniyorlardı.Artık kalabalığa karışmış ve yola koyulmuştuk.Hiç bir şey anlaşılılmıyor,yalnız heskeste gözyaşları görülüyordu.Yürümek mümkün değildi.Çünkü,hayvanların önüne yatan ve hayvanların gözlerini öpen,süvarileri öpmek için çekip hayvandan indiren,hayvanatla karmakarışık bir hale vaziyete karşı bir şey yapmak mümkün değildi.Yalnız ı... Evet yalnız ağlanıyordu .Bu cereyandan kimse kurtulamıyordu.

Güç hal ile yürümeğe başladık.Fakat ne mümkün ı Git-tikçe kalabalık kesafet peyda ediyordu.Tekbir sadalariyle şehre girdik.Ve belediye önünde kurbanlar kesildikten ve ahaliye nesayih yollu birkaç söz söyleyerek dua yapıldıktan sonra belediye dairesine çıktık.

Alelusul bazı merasimden sonra derhal işe başladık.Çünkü duracak ne vaktimiz,ne de zamanımız vardı.En müsait mahal belediye olduğundan burasını karargâh ittihaz ederek

müfrezeler hanlara taksim ve asayiş-i alâka ve malûmatı dolayısıyla Arslan Ağa müfrezesine tevdi olundu. Efrad ve hayvanatın iaşeleri ve asayiş-i mahalliye temin olunduktan sonra biraz yemek yedik. Derhal şu raporu yazdım:

Garp Cephesi Kumandanlığına

Dahiliye Vekâleti Celilesine

Madde 1- Balıkesir'e ricat eden düşmanı takip eyleyen pişdarlarımız 6 Eylül 338 de sabahleyin ve kısm-ı küllî de akşam üzeri bütün ahalinin tekbir ve tehlil sadalarıyla şehre girmiştir.

Madde 2- Kasabada düşmandan henüz miktarı tayin ve tespit edilemeyen lâ yuad velâ yuhsâ eşya ve erzak igtinam olunmuştur.

Madde 3- Düşman Edremit istikâmetinden ricatte devam eylemekte ve kasabaya on saat bü'd-u mesafede bulunmaktadır.

Madde 4- Keşif kollarımız düşmanla teması muhafaza eylemektedir.

Madde 5- Susıgırlık, Gönen, Balya istirdat edilmiştir.

Madde 6- Düşmanın, Sındırgı, Simav havzasından yolunu şaşırması ve muhasara çemberine girmiş altı taburluk bir kuvveti serseriyaneye dolaşmaktadır.

Madde 7- Şimdilik şayanı iş'ar birşey olmadığı maruzdur".

6-7 Eylül 338

İbrahim Ethem⁹

Balıkesir'in düşman işgâlinde kurtarılmasından sonra İbrahim Ethem Bey, ilk olarak şehir halkına şu beyannameyi neşretmiştir :

"Madde 1- Kasabanızın düşmandan istirdadı dolayısıyla kasabaya giren müfrezelere ve bu müfrezelerin mensup olduğu T.B.M.M. hükümet ve ordusuna karşı gösterilen tezahürat-ı milliyedin dolayı bütün ahaliye arz-ı teşekkür eylerim. Salı günü Uşak istirdat edilmiş ve Osmanlı bayrağı temevvüç etmekte bulunmuştur. Tebşir ederim.

Madde 2- Bugünden itibaren günlük idaresine mübaşeret

edilmiş olduğundan ahval-i fevkalâdeye mebni mutasarrıf vekâletine Ceza Reisi İsmail Bey, Jandarma Kumandanlığına Miralay Rıza Bey ve Polis Müdürü vekâletine Komiser Sabri Bey tayin ve intihap edilmişlerdir.

Madde 3- Her mahalle derhal jandarma emrine erbab-ı namustan onar kişi verecek ve bunlar askerlik görenlerden bulunacaktır.

Madde 4- Şimdi her mahalle murahhaslarını tayin ve onlarda Paşa Camiinde bil-içtima Müdafaa-i Hukuk Heyetlerine intihap edeceklerdir.

Madde 5- Bu heyet ikiye inkısam edecek, biri heyet-i idareyi, diğeri de heyet-i işeyi teşkil edecektir. Miktarları kasaba ve livanın ihtiyacı nisbetinde olacaktır.

Madde 6- Herkesin malı, canı, ırzı, namusu T.B.M.M. Hükümetinin taht-ı tekeffülündedir. Binaenaleyh, hiç bir kimse hiç bir bahane ile kimsenin malına, canına, ırzına taarruz edemez. Edenler derhal idam edilecektir.

Madde 7- Hıristiyan mahallelerinde mahalle ahalisinden maada kimselerin dolaşması memnudur.

Madde 8- Bir çok gayr-ı mesul eşhasın silâh alarak dolaştığı görülmektedir. Bunlar, jandarma dairesine giderek kayıt veyahut müfrezelere dahil olacaklardır. Çete hayatı vesaire artık yoktur. Ben çeteyim, ben müfrezeyim, diyerek ahaliye taarruz ve hayvanını almak suret-i katiyede memnudur.

Madde 9- Herkes hakkını Müdafaa-i Hukuktan arayacak ve müracaatı ısgâ edilmediği takdirde bize müracaat edecektir.

Madde 10- Hıristiyanlar 24 saat zarfında silâhlarını teslim mecburdurlar. Vermeyenler idam edilecektir.

Madde 11- Düşmanın ahali yedinde her neyi varsa bunları derhal bildirmeğe ve kayıt ettirmeğe mecburdur. Bildirmeyenlerin bilâhare bütün emvali müşadere edilecektir.

Madde 12- Rakı, şarap, alelûmum müşkirat istimâli memnudur. Meyhaneler derhal kapanacaktır.

Madde 13- Sarhoşlara seksen değnek vurulacak ve müşkirat satanlardan kilosundan 50 lira ceza-yi nakdî ahzedilecektir. Bu men'i Müskirat Anunu iktizasındandır.

Madde 14- Silâh atanlara, sokaklarda bağırarlara yirmi beşer değnek vurulacaktır.

Madde 15 -Geceleri kahveler sabaha kadar açık ve herkes serbesttir."

7 Eylül 338

Kaymakam

İbrahim Ethem¹⁰

Balıkesir'in kazalarından Manyas 14 Eylül 1922 de, Ayvalık 15 Eylül 1922 de, son olarak da Bandırma 17 Eylül 1922 de Yunan işgâlinde kurtarılmıştır.¹¹

10-İbrahim Ethem Akıncı; A.g.e, s.344-345.

11-Tuncer Gülensoy, "Türkiye Cumhuriyeti Kronolojisi(23 Nisan 1920'den 1938 sonuna kadar)".Türk Kültürü Dergisi, sayı.72, Ankara, Ekim 1968, s.1025-1026.

III. -NETİCE

Birinci Cihan Harbinden sonra imzalanan Mondros Mütarekesi ile Osmanlı Devleti fiilen sona ermiştir. İtilâf Devletleri mütareke hükümlerinin 7. maddesine istinaden Türk vatanını süratle işgâl etmeye başlamışlardır.

Mütareke hükümlerinde yer almamasına rağmen, İtilâf Devletleri'nin teşvik ve müsaadesiyle 15 Mayıs 1919 tarihinde İzmir'e çıkan Yunan ordusu, korkunç bir Haçlılık taassubu ve Türk düşmanlığı ile işgâl ettiği bölgelerdeki Türk halkına zalimâne davranışlarda bulunmuştur.

İstiklâli, namusu, şerefi ve vatani için bir an bile düşünmeden canını vermeye hazır olan Türk halkı, bu zulüm ve eziyet karşısında daha ilk andan itibaren bölgedeki işgâl facialarına muazzam bir tepki göstererek, yer yer millî mukavemet merkezleri vücuda getirmiştir.

Balıkesir'de de İzmir'in işgâlinde hemen sonra vatansever Türk aydınlarının ve memleket eşrafının müşterek çalışmaları neticesinde kısa zamanda Kuva-yi Millîye teşkilâtı kurulmuştur. Kurulan bu teşkilât Ayvalık, Akhisar, Döma, İvrindi millî cephelerinde tam ondört ay düşmanın ileri harekâtını durdurduğu gibi bu mıntıkada aleyhine zuhur eden Anzavur Ahmet isyanını da bastırmıştır. Ayrıca, Balıkesir ve Alaşehir'de çeşitli tarihlerde toplanan Millî Kongreler ile de Batı Anadolu Türk halkının mukadderatını ilgilendiren mühim kararlar alınmıştır.

Gerçi kahramanca bir müdafaadan sonra 30 Haziran 1920 tarihinde bu güzel şehrimiz de Yunanlılar tarafından işgâl edilmiştir; Fakat bu mıntıkadaki millî mücadele harekâtı sona ermemiştir. Yunan işgâli sırasında dahi vatansever memleket evlâtları çete savaşlarına devam ederek umulmadık zamanlarda Yunan Kuvvetlerine yaptıkları baskınlarla ağır zayıflar verdirmişlerdir.

Nihayet, Atatürk'ün liderliğindeki Türk Millî Mücadele Harekâtı zaferle neticelenince, başlangıcından sonuna kadar maddi ve manevi olarak Türk Millî Mücadele Harekâtında yerini almış ve mühim hizmetlerde bulunmuş olan bu güzel beldemiz de 6 Eylül 1922 tarihinde Yunan işgâlinde kurtarılmıştır.

IV- FOTOĞRAFLAR

Hacim Muhittin Çarıklı

Maarif Müdürü
Sabri (SÖZEN) Bey
1868-1941

Ahmet Vehbi BOLAK
1881-1958

Köprülülü Hamdi Bey

آبە زارە ۴۳

Ibrahim Ethem AKINCI

Zarbalı Hulûsi Bey

İsmail Hakkı VARNALI

Arslan Ağa

Anzavur'un tenkilinden sonra Balıkesir müfrezelerinden bir grup.